

T. C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

BOŞANMA DAVALARINDA NAFAKALAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ
AYŞE GÜL MEMİŞOĞLU BOZAN
1310051016

Anabilim Dalı : Özel Hukuk

Program : Özel Hukuk

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Cem Akbıyık

Haziran 2019

T. C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

BOŞANMA DAVALARINDA NAFAKALAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ
AYŞE GÜL MEMİŞOĞLU BOZAN
1310051016

Anabilim Dalı : Özel Hukuk

Program : Özel Hukuk

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Cem Akbıyık

Jüri Üyeleri : Doç. Dr. İpek Sağlam

Dr. Öğretim Üyesi Özlem Acar Ünal

Haziran 2019

ÖZET

Tez çalışmamızın konusunu, Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen Boşanma davasında Nafakalar oluşturmaktadır. Boşanma davasında nafakalar, Türk Medeni Kanunu'nun 169. Maddesinde *Geçici önlemler* başlığı altında Tedbir Nafakası, 175. Maddesinde *Yoksulluk Nafakası* başlığı altında Yoksulluk Nafakası ve 329. Maddesinde, *Soybağının Hükümleri* kısmında, *Dava Hakkı* başlığı altında İştirak Nafakası düzenlenmiştir.

Türk Medeni Kanunu'nda düzenlemeye göre, Boşanma davalarında, Tedbir Nafakası, İştirak Nafakası ve yoksulluk nafakası düzenlenmiştir. Kanunda, Boşanma veya ayrılık davası açıldığında, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri alma şeklinde olan Tedbir nafakası, Boşanma durumunda yoksulluğa düşecek kusuru daha az olan tarafın geçimi için süresiz olarak diğer taraftan mali gücü oranında isteyebileceği Yoksulluk Nafakası ve çocuk adına, çocuğa fiilen bakan ana veya babanın isteyebileceği İştirak nafakası düzenlenmiştir.

Boşanma davasında nafakalar , ahlaki ve sosyal düşüncelere dayanmakta olup, evlilik birliği süresi içerisinde eşler arasında geçerli olan dayanışma ve yardımlaşma yükümlülüğünün, evlilik birliğinin sona ermesinden sonra da kısmen devam etmesi gerektiğinden nafakalar öngörülmüştür.

Yürürlükte olan 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu ile eşler arasında “eşitlik” ilkesi benimsenmiştir. Evlilik birliği ile ilgili tüm hükümler eşlerin eşitliği ilkesine göre düzenlenmiştir. Güncel düzenlemenin, 743 sayılı eski Medeni Kanun'dan farkı, erkek olan eşin birinci derecedeki bakım sorumluluğu sona ermiş ve eşitlik ilkesi gereği eşlerin birbirlerine karşı ve yine müşterek çocuklara karşı bakım sorumluluğunda eşit derece sorumluluğu esası benimsenmiştir.

Bakım nafakasının bir türü olan tedbir nafakası, eşler arasında evlilik birliği devam ederken ya da evlilik birliğinin boşanma ile veyahut ayrılık davası ile sona ermesi halinde, ya da mutlak veya nisbi butlan ile evliliğin geçersiz olması için açılan davada istenebilir. Evlilik birliğini sona erdirmek için açılan dava esnasında, eşler arasında evlilik birliği de hukuken devam etmekte ve evlilik birliğinin

kurulması ile eşlere yüklenen yardımlaşma yükümlülüğü de bunun neticesi olarak devam etmektedir. Boşanma veya ayrılık davasının açılmasıyla maddi açıdan zor duruma düşecek olan eş lehine, dava sürdüğü sürece, hakim tarafından zorunlu olarak hükmedilen nafaka türü tedbir nafakasıdır. Tedbir nafakası, tarafların iradesinden tamamen ayrı olarak, kanun maddesinde aranan şartların gerçekleşmesi ile doğan ve hakimin talep aramaksızın, resen zorunlu olarak hükmetmesi gereken bir alacaktır. . Eşlerin evlilik birliği süresi içindeki sorumlulukları sadece eşe karşı değil, çocuklara karşıda boşanma davası açılması ile devam etmektedir. Eşler arasında açılmış boşanma ve ayrılık davasında , çocuk fiilen kendisine bırakılan eşin talebi halinde, eşlerin bu yönde açılmış davada talebi olmasa dahi, davaya bakan hâkim tarafından dava devam ettiği sürece re'sen tedbir nafakasına hükmedilebilir.

Ana ve babanın temel yükümlülüklerinden olan çocuğun bakım ve eğitimi için gerekli olan masrafların karşılanması, zorunluluğundan doğan İştirak Nafakası, küçüğe fiilen bakan ana ya da baba, ayırt etme gücüne sahip olmayan küçük için gerekli durumda atanacak kayyım veya vasi ve ayırt etme gücüne sahip olan çocuk tarafından açılacak nafaka türüdür. İştirak nafakası, bakım nafakası niteliğini taşır ve eşlerin mali güçleri oranında müşterek çocuğun ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamaktadır. Boşanma davasında çocuğun velayetinin hangi tarafa verileceği belirlendiğinde, iştirak nafakasına da hâkim tarafından re'sen karar verilir.

Eşlerin evlilik birliğinden kaynaklı yardım yükümlülüğünün evlilik birliğinin sona ermesinden sonraki bir uzantısı olan Yoksulluk nafakasına, yürürlükte olan düzenleme gereği, süresiz olarak hükmedilmektedir. Öğretide bu konu üzerinde bir takım farklı görüş ve düşüncelerin olması, söz konusu düzenlemeye yapılan eleştiriler bu yönde kanun değişikliği tasarısı hazırlanmasına neden olmuştur. İlgili Kanunu hükmünün değişiklik teklifinde, nafakanın belli bir süre ile sınırlandırılmasını öngörmüş, eşlerin evli kalma süresi, çocuk olup olmaması, boşanan kadının yaşı, gelir durumu ve kusur durumu göz önüne alınarak hesaplanması gerektiği belirtilmiştir. Yargıtay uygulamasında ise, bu hususta içtihat birliği söz konusu olup yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmedilmesi hukuka aykırı olarak görülmemektedir.

Yoksulluk nafakası, hukuki niteliği bakımından bir bakım nafakası olup, kusura dayanmamaktadır. Bu nedenle ceza veya tazminat niteliği taşımamaktadır.

İlgili düzenlemeye göre, nafaka yükümlüsünün kusurlu olması aranmaz. Ancak, belirtmek gerekir ki yoksulluk nafakası talebinde bulunan eşin kusuru, diğer eşin kusurundan daha ağır olmamalıdır.

Tez çalışmamızda, öncelikle nafakaların dayanağı olan eşler arasındaki boşanma davasından ve sebeplerinden bahsedilmiştir. Daha sonra, Tedbir ve İştirak nafakası ayrı bir bölüm altında, ayrı ayrı başlıklar halinde incelenmiş, genel özellikleri, miktarlarının belirlenmesi, ödenme şekillerinden bahsedilmiştir. Niteliği ve kapsamlı olması nedeniyle, Yoksulluk Nafakasına ayrı bir bölümde yer verilerek, Yargıtay uygulamaları ışığında, şartları, miktarının hesaplanmasında esas alınacak kriterler, yoksulluk kavramında anlaşılması gerekenin ne olduğu ve bunun tespitinde dikkate alınacak hususlar, miktarının tespiti ve sona erme halleri detaylı olarak anlatılmıştır. 744 sayılı eski Medeni Kanun ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu arasındaki farklardan bahsedilmiş, öğretilerde tartışmalı konular üzerinde durulmuş, bunun uygulamadaki yansımalarının neler olduğuna güncel yerel mahkeme ve Yargıtay kararları ile ışık tutulmuştur.

Çalışmamızın son bölümü olan dördüncü bölümünde, Boşanma davasındaki nafakaların genel olarak hukuki özelliklerinden ve talebin kabulüne dair verilen hükmün yerine getirilmesinin özellikleri anlatılmıştır.

ABSTRACT

The subject of our thesis is formed by the alimony in the divorce case which is organized in Turkish Civil Code. In the divorce case, alimony, Article 173 of the Turkish Civil Code under the heading of Temporary Measures Alimony Support, 175-item Poverty Alimony under the title of Poverty Alimony and Article 329, in the provisions of the Paternity, under the title of Right to Claim under the title of child support.

According to the Turkish Civil Code, in the case of divorce cases, Alimony of Measure, Child Support and poverty alimony were arranged. In the law, divorce or separation case is opened, during the continuation of the case is necessary, especially for the accommodation of spouses, livelihoods, management of the property of spouses and children taking care of the temporary measures in the form of care measures, divorce in the case of poverty in case of divorce in the event of the On the other hand, for the alimony of the child and the child, which can be demanded at the rate of financial power, the child support that the mother or father can actually ask for is arranged.

In the case of divorce, alimony is based on moral and social considerations and foreseen that solidarity and aid obligation between spouses during the marriage union should continue partially after the termination of the marriage union.

The "equality ilı principle was adopted between the Turkish Civil Code and the spouses. All provisions concerning the marriage union are arranged according to the principle of equality of spouses. The difference between the current regulation and the former Civil Code no. 743, the first degree of care of the male partner has ended and the principle of equality is based on the principle of equal responsibility of the spouses against each other and in the responsibility of care for the common children.

The maintenance alimony, which is a type of maintenance alimony, may be requested in the case of the marriage unity between the spouses, or in the case where the marriage union ends in divorce or in case of separation, or in the case of an annulment with the absolute or relative wholeness. During the lawsuit filed to end the marriage unity, the marriage union between the spouses is being continued

legally, and the obligation of assistance established by the establishment of the marriage union and the spouses loaded on the spouses continues as a result. It is the alimony type alimony which is mandated by the precautionary judge as long as the case continues, in favor of the spouse who will be in financial difficulty by opening the case of divorce or separation. The alimony of the measure shall be a completely separate form of the will of the parties, which shall arise upon the realization of the conditions sought in the article of law and the judge shall be obliged to rule without compulsion. . The responsibilities of the spouses within the duration of the marriage union are continued not only against the spouse, but also for divorce proceedings against the children. In the case of divorce and separation between spouses, in case of request of the spouse who is actually left to the child, even if the spouse does not request the case opened in this direction, realization of the measure alimony may be governed if the case is continued by the judge.

The expenses of the child's care and education are covered by the obligation of the parent or father, the minor who does not have the power to discriminate with the child or the guardian and the power of the child to be appointed. type of child support. The child support is the maintenance alimony and aims to meet the needs of the common child in proportion to the financial strength of the spouses. In the case of divorce, when the custody of the child is determined, the decision of the judge shall be decided upon by the judge.

Poverty alimony, which is an extension of the obligation of the spouses from the marriage union after the termination of the marriage union, is ruled indefinitely by the regulation in force. Teachers have some different opinions and opinions on this subject, criticism of the regulation in question has led to the drafting of a law amendment in this direction. In the amendment proposal of the related law, it is foreseen that alimony should be limited for a certain period of time, and the spouses should be calculated by considering the duration of marriage, whether they are children, the age of divorced women, income status and defect status. In the case of the Supreme Court of Appeals, there is a case of jurisprudence in this regard and it is not considered illegal to rule in poverty indefinitely.

Poverty alimony is a maintenance alimony in terms of its legal nature and is not based on defect. Therefore, it does not qualify as a penalty or compensation.

According to the related regulation, the child supporter is not required to be defective.

However, it should be noted that the defect of the spouse who requested poverty alimony should not be more severe than the other spouse's fault. In our thesis, we first mentioned the divorce case and the reasons among the spouses who are the supporters of the alimony. Subsequently, the measures and the alimony of the subsidy were examined under separate headings. Due to its nature and comprehensiveness, Poverty Alimony is given in a separate section, in the light of the Supreme Court applications, conditions, the criteria to be taken into account in the calculation of the amount, what is to be understood in the concept of poverty and the issues to be taken into account in this determination, the amount of detection and termination are explained in detail. The headlines of the former Civil Code No. 744 and the Turkish Civil Code No: 4721 have been mentioned, and the controversial issues in the teaching have been emphasized, and the reflections of this practice have been shed with the decisions of the local court and Supreme Court.

In the fourth section, which is the last section of our study, the characteristics of the fulfillment of the legal characteristics of the alimony proceedings and of the fulfillment of the demand are explained.

ÖNSÖZ

Hukuk sistemimizde, boşanma davalarında nafakalar boşanma davası devam ederken istenen tedbir nafakası, müşterek çocuğun giderleri için istenen iştirak nafakası ve yoksulluğa düşen eş lehine hükmedilen yoksulluk nafakası olarak düzenlenmiştir. Boşanma veya ayrılık davası açıldığında, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri alma şeklinde olan Tedbir nafakası, boşanma durumunda yoksulluğa düşecek kusuru daha az olan tarafın geçimi için süresiz olarak diğer taraftan mali gücü oranında isteyebileceği Yoksulluk Nafakası ve çocuk adına, çocuğa fiilen bakan ana veya babanın isteyebileceği İştirak nafakası bakım nafakaları içerisinde düzenlenmiş olup, bahsi geçen nafakalar, evlilik birliğinin sona ermesi için açılan boşanma davası sürecinde ve boşanma ile yoksulluğa düşecek olan eşin ve müşterek çocukların bakım ve yaşam masraflarının karşılanmasını hedef tutar. Boşanma nedeni ile, yaşam standartları ve düzeni tamamen değişen eş ve çocukların, geleceğe daha güvenli ve sağlıklı kavuşmasını sağlaması açısından hukuk sistemimizde önemli bir yeri mevcuttur .

Ayrıca Yoksulluk nafakası, evlilik birliği sona ermiş olsa bile evliliğin sona ermesi nedeni ile sonraki süreçte yaşamını sürdürmekte zorlanması söz konusu olan eşe , diğer eşin yardımda bulunması gereğinin bir sonucu olarak, boşanma sonrasında önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Tez çalışmamızda, genel olarak Boşanma davalarında görülen nafaka türleri olan Tedbir, İştirak ve Yoksulluk Nafakaları üzerinde ayrı ayrı inceleme yapılmış, hüküm ve sonuçları üzerinde durulmuş, uygulamada ve Yargıtay kararları ışığında, şartları, miktarının hesaplanmasında esas alınacak kriterler, miktarlarının tespiti ve sona erme halleri detaylı olarak anlatılmıştır. 744 sayılı eski Medeni Kanun ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu arasındaki farlardan bahsedilmiş, öğretide tartışmalı konular üzerinde durulmuş, bunun uygulamadaki yansımalarının neler olduğuna güncel yerel mahkeme ve Yargıtay kararları ile ışık tutulmuştur.

Tez çalışmam öncesinde kendisinden ders alma imkanı bulduğum ve tez çalışmamın danışmanlığını kabul eden ve bilgi ve tecrübelerini benimle her zaman paylaşan, tezimi hazırlama sürecinde desteğini esirgemeyen değerli hocam sayın Doç. Dr. Cem Akbıyık'a, saygılarımı ve şükranlarımı sunarım. Ayrıca tez yazım sürecinde her türlü desteğini gördüğüm, tez çalışmamda görüş ve değerlendirmeleri ile katkıda bulunan değerli eşim Şarköy Asliye Hukuk Mahkemesi Hakimi Yunus Bozan'a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR	xv
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

BOŞANMA DAVASI VE BOŞANMA SEBEPLERİ

1.1.	Genel Olarak Boşanma Davası.....	3
1.2.	Türk Medeni Kanunu'nda Düzenlenen Boşanma Sebepleri.....	4
1.2.1.	Zina Nedeniyle Boşanma.....	5
1.2.2.	Hayata Kast , Pek Kötü Ya da Onur Kırıcı Davranış.....	6
1.2.2.1.	Hayata kast.....	7
1.2.2.2.	Pek kötü davranış.....	8
1.2.2.3.	Onur kırıcı davranış.....	8
1.2.3.	Küçük Düşürücü Suç İşleme Ve Haysiyetsiz Hayat Sürme.....	9
1.2.4.	Akıl Hastalığı.....	9
1.2.5.	Terk.....	14
1.2.6.	Genel Boşanma Sebepleri.....	15
1.2.6.1.	Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması.....	16
1.2.6.2.	Eşlerin Boşanma Konusunda Anlaşmaları.....	17
1.2.6.3.	Ortak Hayatın Yeniden Kurulamaması.....	18
1.3.	Boşanma Davalarında Yetkili ve Görevli Mahkemenin Tespiti.....	19
1.4.	Boşanma Davalarında Dava Ehliyeti ve Temsil.....	20

2. BÖLÜM

BOŞANMA DAVALARINDA TEDBİR

VE İŞTİRAK NAFAKASI

2.1.	Boşanma Davasında Tedbir Nafakası.....	21
2.1.1.	Tedbir Nafakasının Tanımı.....	22
2.1.2.	Tedbir Nafakasının Hukukî Niteliği.....	24
2.1.2.1.	Evlilik Birliği Devam Ederken Talep Edilebilecek Tedbir Nafakası.....	24
2.1.2.2.	Mutlak veya Nisbi Butlan Davasında Talep Edilebilecek Tedbir Nafakası.....	29
2.1.2.3.	Boşanma veya Ayrılık Davasında Talep Edilebilecek Tedbir Nafakası.....	30
2.1.2.4.	Çocuk Lehine Hükmedilecek Tedbir Nafakası.....	32
2.1.2.5.	Evlât Edinilen Çocuk Lehine Hükmedilecek Tedbir Nafakası.....	33
2.1.2.6.	Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Uyarınca Talep Edilebilecek Tedbir Nafakası.....	34
2.1.3.	Tedbir Nafakasının Başlangıcı ve Süresi.....	35
2.1.4.	Tedbir Nafakasının Miktarının Belirlenmesi.....	36
2.1.5.	Tedbir Nafakasının Artırılması ve Azaltılması.....	38
2.1.6.	Tedbir Nafakasının Ödenme Biçimi ve Ödenme Zamanı.....	38
2.1.7.	Tedbir Nafakasının Sona Ermesi.....	39
2.2.	Boşanma Davasında İştirak Nafakası.....	41
2.2.1.	İştirak Nafakasındaki Taraflar.....	42
2.2.2.	İştirak Nafakasının Miktarı.....	44
2.2.2.1.	İştirak Nafakasının Miktarını Etkileyen Unsurlar.....	45
2.2.2.1.1.	Çocuğun Kişiliğine Bağlı Unsurlar.....	45
2.2.2.1.2.	Ana Babanın Ekonomik ve Sosyal Durumu.....	48
2.2.3.	İştirak Nafakasının Nafakanın Ödenme Şekli.....	49
2.2.4.	İştirak Nafakasının Başlangıcı, Süresi Ve Dava Edilebilme Zamanı.....	50

2.2.5.	İştirak Nafakasının Miktarının Yeniden Belirlenmesi.....	52
2.2.6.	Geçici Önlemler.....	52
2.2.7.	İştirak Nafakası Davasında Görevli Ve Yetkili Mahkeme.....	53
2.2.8.	Zamanaşımı.....	53

3. BÖLÜM

BOŞANMA DAVASINDA YOKSULLUK NAFAKASI

3.1.	Genel Olarak.....	54
3.2.	Yoksulluk Nafakasının 4721 Sayılı Kanundaki Kronolojik Değişimi Ve 175'inci Maddenin İncelemesi.....	57
3.3.	Yoksulluk Nafakasının Şartları.....	63
3.3.1.	Yoksulluk Nafakasının Talep Edilmiş Olması.....	63
3.3.2.	Yoksulluk Nafakası Talep Edenin Kusur Oranı , Diğerine Göre Fazla Olmamalı	64
3.3.3.	Yoksulluk Nafakası Talep Eden Taraf, Boşanma Nedeni İle Yoksulluğa Düşmeli.....	65
3.3.3.1.	Nafaka Alacaklısının Sonrada Asgari Ücretli Bir İşte Çalışması-Çalışmaya Başlamasının, Yoksulluk Nafakasına Etkisi.....	69
3.3.3.1.1.	Asgari ücret teriminin Yargıtay kararları ışığında incelenmesi.....	69
3.3.3.1.2.	Nafaka alacaklısı ile nafaka borçlusunun ikisinin de asgari ücretli bir işte çalışması veya gelirleri emsal olan tarafların çalışmıyor olması durumunda nafakaya karar verilip verilemeyeceği.....	71
3.3.3.2.	Dul ve yetim aylığı, emekli maaşı, sosyal sigortalar alacağı devamlı bir kazanca sahip olma halinin, yoksulluk şartı ile ilişkisi.....	73
3.3.3.3.	Lehine tazminata (maddi-Manevi) karar verilen kişinin nafaka talebinde bulunmasının yoksulluk koşulu ile ilişkisi.....	75
3.3.3.4.	Yoksulluk koşulunun edinilmiş mallara katılma rejim ile ilgisi.....	77

3.4.	Yoksulluk Nafakasının Özellikleri.....	78
3.4.1.	Eşlerden Her Birinin Diğerinden Yoksulluk Nafakası Talep Edebilmesi.....	78
3.4.2.	Yoksulluk Nafakasına Süresiz Olarak Hükmedilmesi.....	80
3.5.	Yoksulluk Nafakası Miktarının Belirlenmesi.....	84
3.5.1.	Yoksulluk Nafakası Miktarının Hâkim Tarafından Belirlenmesi.....	86
3.5.2.	Yoksulluk Nafakası Miktarının Sözleşme ile Kararlaştırılması.....	90
3.6.	Yoksulluk Nafakasında Yetkili Ve Görevli Mahkeme.....	92
3.6.1.	Görev.....	92
3.6.2.	Yetki.....	93
3.7.	Yoksulluk Nafakası Talebi.....	93
3.8.	Dava Ehliyeti.....	95
3.9.	Yoksulluk Nafakası Davasında Hakimin Yükümlülüğü ve Yoksulluğun İspatı.....	96
3.10.	Yoksulluk Nafakasının Ödenmesi Ve Uyarlanması.....	96
3.10.1.	Nafakanın Ödenmesi.....	96
3.10.1.1.	Genel Olarak.....	96
3.10.1.2.	Yoksulluk Nafakasının Toptan Olarak Ödenmesi.....	98
3.10.1.3.	Yoksulluk Nafakasının İrad Olarak Ödenmesi.....	99
3.10.1.3.1.	İrat Olarak Ödenen Yoksulluk Nafakasının Gelecek Yıllara Göre Belirlenmesi.....	100
3.10.2.	Yoksulluk Nafakasının Miktarının Değiştirilmesi.....	100
3.10.2.1.	Genel Olarak.....	100
3.10.2.2.	Yoksulluk Nafakası Miktarının Artırılması.....	103
3.10.2.3.	Yoksulluk Nafakası Miktarının İndirilmesi.....	106
3.11.	Yoksulluk Nafakasının Nihayete Ermesi.....	108
3.11.1.	Kendiliğinden Nihayete Ermesi.....	108
3.11.1.1.	Alacaklının Ölümü ile	108
3.11.1.2.	Borçlunun Ölümü ile	109
3.11.1.3.	Alacaklının Yeniden evlenmesi.....	110
3.11.2.	Mahkeme Hükümüyle Nihayete Ermesi.....	111
3.11.2.1.	Alacaklının Haysiyetsiz Hayat Sürmesi ile.....	111

3.11.2.2.	Alacaklının Evlilik dışı ilişki Yaşaması.....	112
3.11.2.3.	Yoksulluğun Ortadan Kalkması.....	112
3.12.	Yoksulluk Nafakasında Zamanaşımı.....	113
3.13.	Yoksulluk Nafakasında Uygulanacak Usul Hükümleri.....	113
3.13.1.	Boşanma Davası Sırasında Açılan Yoksulluk Nafakası Davasında uygulanacak Usul Hükümleri.....	114
3.13.2.	Boşanma Davasından Sonra Açılan Bağımsız Yoksulluk Nafakası Davası.....	115
3.14.	Yoksulluk Nafakası Davasında Harç.....	117
3.15.	Yoksulluk Nafakası Davasında Vekalet Ücreti	119
3.16.	Yoksulluk Nafakası Davasında Faiz.....	120

4. BÖLÜM

GENEL OLARAK NAFKA ALACAKLARININ ÖZELLİKLERİ

4.1.	Alacaklının Rızası Hilafına Takas Yasağı.....	121
4.2.	Üçüncü Kişiye Temlik Edilememesi.....	122
4.3.	Üzerinde Rehin Tesis Edilememesi	123
4.4.	Hacedilememesi.....	123
4.5.	Doğmamış Nafaka Alacağından Feragat Edilememesi.....	124
4.6.	Miras Yolu İle İntikalinin Mümkün Olmaması.....	125
4.7.	Nafaka Ödenmesine Dair Hükümün Yerine Getirilmesinin Özellikleri.....	126
4.7.1.	İcrası Ertelenemez.....	126
4.7.2.	Nafaka İlamına Aykırılık Halinde Cezai Sorumluluk.....	126
4.7.3.	İlama Dayanan Nafaka Alacaklısının Hacze İştirak (İmtiyazlı İştirak) Yetkisi.....	128
SONUÇ.....		130
KAYNAKLAR.....		137

KISALTMALAR

ABD : Ankara Barosu Dergisi

TBK. : 6281 sayılı Türk Borçlar Kanunu

Bkz. : Bakınız

C. : Cilt

E. : Esas

EMK. : 743 sayılı Eski Medeni Kanun

HD : Hukuk Dairesi

HGK : Hukuk Genel Kurulu

HUMK : Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu

HMK : Hukuk Muhakemeleri Kanunu

İK : İcra İflas Kanunu

İMİK : İsviçre Medeni Kanunu

İBK : İçtihatı Birleştirme Kararı

İst. Bar. Der. : İstanbul Barosu Dergisi

K. : Karar

md. : madde

MÖHUK : Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Kanunu

TMK : Türk Medeni Kanunu

TTK : Türk Ticaret Kanunu

S. : Sayı

s. : sayfa

ÜFE : Üretici Fiyatları Endeksi

vb. : ve benzeri

vd. : ve devamı

Y. : Yargıtay

YİBK : Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu

YHGK : Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

Aile; toplumun en küçük birimi olup, aynı zamanda toplumun temeli olması bütün dünya da değer yargısı olarak kabul görmektedir. Aile, İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nde toplumun, doğal ve temel unsuru olarak belirtilmiş, toplum ve devlet tarafından korunması gereği belirtilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne göre , evlenme çağına gelen erkek ve kadın evlenmek ve aile kurmak hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir.

Aile, Türkiye Cumhuriyeti'nde ise, Türk toplumunun temeli olarak belirtilmiş olup, ve eşler arasında eşitliğe dayandığı görülmektedir¹. Dolayısıyla her fert evlilik gibi sürece dâhil olup aile kurma adına yol alıyorsa beraberinde gelen sorumluluklara da imza atıyor olacaktır. Evliliğin ardından sorumluluk ve aile olma bilinci taşıyamayan bir çok çift hukuk düzeninin belirlemiş olduğu kurallar çerçevesinde evliliklerine son vermektedirler.

Boşanmaya neden olan eş, diğer eşin mevcut veya beklenen menfaatlerine ya da kişilik haklarına zarar verebilmektedir. Bu nedenle, meydana gelen bu zararların hukuk düzeninde tazmin edilmesi gerekir. Ve bu husus, boşanma hukukunun ön önemli konularından birisini oluşturmaktadır.

Boşanmanın mali sonuçları, boşanmanın hukuksal sonuçlarının önemli bir kısmını oluşturur².

Boşanma ile ortak yaşamlarına son veren eşlerin yeni bir hayat kurlmaları gerektiğinden, bu hayatı kurarken eşler ekonomik ihtiyaçlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Evlenme ile yaşamlarını birleştiren eşler, aynı zamanda ekonomik güçlerini de birleştirirler. Boşanma halinde ise, sadece eşlerin ortak yaşamı değil, evlenmeyle birleşen ekonomik güçlerin de yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Çalışmamızda; boşanma davasında boşanan taraflar açısından boşanmanın ortaya çıkardığı nafakalar konusu incelenecektir.

Çalışmamızın konusu olan ve Medeni Hukuk'un Aile Hukuku kısmında düzenlenen Nafakalar konusuna başlamadan önce, birinci bölümde nafakaların

1 TEKİNAY, Selahattin Sulhi ; ‘‘ Türk Aile Hukuku’’ , Yedinci Baskı, Filiz Kitabevi, 1990, İstanbul, s. 180.

2 AKINTÜRK, Turgut; Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı, s. 175.

ortaya çıkmasına neden olan Boşanmadan ve ayrı ayrı Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen Boşanma Nedenlerinden bahsedilmiş, ikinci bölümde ‘‘Genel Olarak Nafakalar’’ başlığı altında, Tedbir Nafakasından ve İştirak Nafakasından ayrı ayrı bahsedilmiştir. Çalışmamızın nc bölümünde ise, TMK'nun ikinci bölümünün boşanma başlığı kısmında ayrı bir madde altında düzenlenmesi ve kapsamlı olması nedeniyle yoksulluk nafakası tüm detayları ile incelenmiş, yoksulluk nafakasında olması gereken unsurlar, özellikle yoksulluğa düşme unsurunda esas alınan kriterler, miktarın uyarlanması, hakimin takdir yetkisi, sona erme halleri incelenmiş, özellikle Yargıtay uygulamalarına yer verilmiştir. Son olarak, dördüncü bölümlerde, genel olarak nafaka alacaklarının özelliklerinden ve nafaka alacağının yerine getirilmesi hususundan bahsedilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BOŞANMA DAVASI VE BOŞANMA SEBEPLERİ

1.1. Genel Olarak Boşanma Davası

Ayrı başlıklar olarak kısaca değinirsek Türk Medeni Hukukunda boşanma nedenleri; zina sebebiyle boşanma, cana kast ve pek fena muamele sebebiyle boşanma, cürüm ve haysiyetsizlik sebebiyle boşanma, terk sebebine dayalı boşanmalar, akıl hastalığı sebebiyle boşanma ve evlilik birliğinin temelini sarsılmasıdır.

Eşlere boşanma imkanının tanınması açısından boşanma; üç başlık halinde incelenmektedir. Bunlardan birincisi boşanmanın hakim hükmüne ve sebebe dayanması halinde boşanma olup, MK ve pek çok Kıta Avrupası Kanunlarında düzenlenmektedir. İkincisi ise, boşanmanın tamamen serbest olması iradi bir işlemle meydana gelen evliliğin yine bir iradeyle sona erdirilmesi amacıyla bir boşanma anlaşması yapılarak boşanmanın tamamen serbest olarak, evlilik sona erdirilmesidir (İslam Hukuku'ndaki talak gibi). Üçüncüsü, evliliğin eşlerin iradesiyle değil ancak ölümle sona ereceği görüşünden hareketle özellikle katolik inancında görülen hukuk sisteminde hiçbir şekilde boşanmaya yer verilmeyen şeklidir³.

Günümüzde boşanma; çeşitli sebeplere bağlı olarak hakimin veya bazı ülkelerde geçerli olan noter gibi yetkili makamın vereceği karar ile gerçekleşmektedir. Eşlerin boşanma kararını hangi sebeplerle verebilecekleri, her ülkenin hukuk düzenlemelerine göre farklılık gösterir. Mevzuatımızda 26 Haziran 1998'de kabul edilmiş olup, 1 Ocak 2000'de yürürlüğe girip, Aile Hukuku alanında köklü değişikliklere ilişkin kanun gerekçesinde, unist sistemde genellikle evliliğin başarısız olduğuna ilişkin sadece bir boşanma sebebi olmasına rağmen, pluralist sistemde birden fazla ve detaylı sebeplerin bulunduğu görülmektedir.

3AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ-KARAMAN, Derya ; Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, 15. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2013, s. 237; TEKİNAY, 1982, s. 181.

Hukukta pluralist sistemin tercih edilmesi, boşanmanın zor olmasının evlilik birliğinin daha sağlam olmasına ve bunun da toplumun menfaatine, yararına olacağı düşüncesine dayanır. Ancak, boşanmada engel bulunmayan Roma Cumhuriyetçi Dönem'inde ahlaki düşüncelerle evlilik bağı, en sert boşanma hukukunun uygulandığı ihtilal öncesi 18.yy'da Fransa'dan çok daha sağlam olduğu gözlemlenmiştir. Amaç, evlilik birliğinin korunması ise sistemin tercih ettiği hususlar dışındaki hususlarında araştırılması gerekir.

1.2. Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen boşanma sebepleri

Boşanma, eşlerin birlikte yaşadığı süre içinde eşlerden en az birinin, kanunda sayılan herhangi bir sebebi belirterek açacağı dava neticesinde, hakim kararıyla evlilik birliğine son verilmesidir⁴. Boşanmadan söz edebilmek için evliliğin usulüne uygun olarak kurulması zorunludur. Bu husus boşanmayı, evliliğin iptalinden ayırmaktadır. Ayrıca TMK'da boşanma mutlak suretle açılan bir dava sonunda, hakim kararıyla gerçekleşebileceği için, tek taraflı irade beyanı ile veya hakim dışında başka merci tarafından verilen kararı geçerli sayan sistemlerden ayrılır.

Boşanma, Türk Medeni Kanunu'nun İkinci Kitabı'nda 161 vd. maddelerinde öncelikle boşanma sebepleri sayılmış, ardından dava, karar ve yargılama usulü başlıklarıyla düzenlendiği görülmektedir.

Zina (TMK md. 161), hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış (TMK md. 162), küçük düşürücü suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme (TMK md. 163), terk (TMK md. 164) ve akıl hastalığı (TMK md. 165) TMK'da özel olarak düzenlenmiş özel boşanma sebepleridir.

Bunun dışında önceden belirlenebilmesi ve kanunda yer alması mümkün olmayan bir durumun evlilik birliğini temelinden sarsması halinde boşanmanın mümkün olduğu genel boşanma sebepleri; TMK'da evlilik birliğinin temelden sarsılması (TMK md. 166/I), eşlerin boşanma konusunda anlaşmaları (TMK md. 166/III) ve ortak hayatın kurulamaması (TMK md. 166/IV) başlıklarında karşımıza çıkmaktadır.

4 DURAL, Mustafa / ÖĞÜZ, Tufan / GÜMÜŞ, Mustafa Alper; Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, 14. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2019, s. 107; AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, s. 243; TEKİNAY, s. 179.

Boşanma nedenlerinin sarih bir ayrımı mevcut değildir. Yapılan ayrımlardan biride, mutlak ve nisbi boşanma nedenleri olarak ikiye ayrılmasıdır. Bu ayrım yasada, boşanma sebebi olarak yer alan durumun ya da hadisenin gerçekleşmiş olması ile aynı zamanda ispatlanmasına göre belirlenmiştir.

Eğer hâkim, gerçekleşen ve ispatlanmış olayın taraflardan diğeri için ortak hayatın çekilemeyeceği duruma gelip gelmediği hususuna ilişkin yaptığı incelemeler sonucunda , koşulları oluştuğunu tespit ederse, tarafların boşanmaları yönünde hüküm kurabilir. Bu durumda, boşanma yönünde kurulan hükümde, boşanma sebebi nisbidir⁵.

Kanunda boşanmaya neden sayılan haller meydana gelmiş ve tarafça ispatı mümkün olmuş ise, artık mutlak sebep mevcuttur. Bu da taraflar arasındaki evliliğin sona ermesi için yeterli bir nedendir.

Mutlak boşanma nedenleri; eşin hayata kastedilmesi, eşin zinası , eşin terki , eşin diğer eşe pek kötü ya da onur kırıcı davranışı ve tarafların anlaşması ve eşin neden olduğu eylemlidir. Boşanma nedenlerindeki söz konusu ikili ayrımın önemi, karar verecek hakimin takdir yetkisi açısındandır. Mutlak nedenlerden biri mevcutsa takdir yetkisi bulunmamaktadır.

1.2.1. Zina Nedeniyle Boşanma

Evlilik birliğinin boşanma şeklinde sona ermesi topluma ve zamana göre farklılıklar göstermektedir. Her toplumda boşanmanın şekli, sebep ve sonuçlarını düzenleyen sosyolojik ve dini inançlar çerçevesinde birçok sistem benimsenmiştir.

Genel olarak zina tanımı yapılacak olursa; Zina, evli bir erkek veya kadın kocasından veya karısından başka bir kadın veya erkekle cinsel ilişkide bulunması demektir. Karı ya da kocadan birinin zina etmesi, diğer taraf için bir boşanma sebebidir. Böylece kanun Türk kültüründe önemli bir yer tutan namus anlayışını hukuki temele dayandırmıştır⁶.

5 AKINTÜRK/KARAMAN, s. 243 – 244; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 114; ÖZTAN,BİLGE; ‘‘Aile Hukuku’’, 6. Baskı, Ankara 2015, s. 399; FEYZİOĞLU,Necmettin Feyzi, ‘‘Aile Hukuku’’, Yenilenmiş, Baskı 3, 1986, İstanbul s. 248; Cansel, Erol, ‘‘Boşanmanın Dayandığı Esaslar’’AÜHF Ellinci Yıl Armağanı, 1925 – 1975, C: II, BoşanmaHukukuHaftası, Ankara, s. 80.

6 AKINTÜRK/KARAMAN, s. 245.

İnsan onuruyla bağdaşmayacak davranışların tümünün, insan hayatına kast olan tüm davranışların medeni kanuna göre boşanma sebebi sayılması önem arz etmektedir.

Zina, Türk Ceza Hukuku alanında eski 765 sayılı TCK'da düzenlenmesinde suç olarak kabul ediliyordu. 5237 sayılı kanun ile bu düzenleme kaldırılmıştır. Zina, ceza kanununa göre suç olarak kabul edilmese bile Medeni Hukuk anlamında boşanma sebebi olabilir.

İlgili kanunun 161'de düzenlenen boşanma nedeni, tarafın kusurlu olduğu, ve özel mutlak nedendir. Zinayı tanımlayacak olursak; evliliğin tarafı olanlardan birinin boşanma ya da ayrılık gerçekleşmeden, kendi cinsiyetinden olmayan başkasıyla olan cinsel ilişkisidir. Boşanmanın bu nedeni olması halinde, hakim başka sebep bakmaksızın tarafların boşanması yönünde hüküm kurmalıdır⁷.

Zina nedeniyle boşanma davasını açma hakkı, eşin zinasının diğer eş tarafından öğrenilmesinden itibaren altı ay ve her halde zina fiilinden itibaren beş yıl geçmekle veya eşin affı ile ortadan kalkar⁸ (TMK. m. 161).

1.2.2. Hayata Kast, Pek Kötü Ya da Onur Kırıcı Davranış

TMK md. 162'da yer alan hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış, mutlak, kusura dayalı bir özel boşanma sebebidir. TMK md. 162 düzenlendiği üzere; eşin diğer eşe, karşı, hayatına kastedilmesi ya da kendisine pek kötü davranılması veya ağır derecede onur kırıcı bir davranışta bulunulması hallerinde boşanma davası açabilir. Davayı açan eşin dava hakkı, söz konusu boşanma sebebini öğrenmesinden başlayarak altı ay ve her hâlde bu sebebin doğumunun üzerinden beş yıl geçmekle düşer. Eğer kusurlu eşi diğer eş affederse bu nedenle boşanma isteyemez..

Hayata kast, pek kötü ya da onur kırıcı davranışın gerçekleşmesi halinde, evlilik birliğinin çekilmez hale gelip gelmediği şartı aranmaksızın hakim tarafından

7 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 102.

8 Zina sebebiyle açılan boşanma davasından feragat edilmesi veya affedilmesinden sonra zinanın tekrarlanması halinde yeni bir şikâyet süresi ve yeni bir dava hakkı doğacaktır. Zinanın daimilik arz etmesinde her bir zina eylemi için yeni şikâyet hakkı doğacaktır. Zinada ilişkinin kanıtlanması şartı aranmamakta, teşebbüs hali sadakat yükümlülüğü ile bağdaşmayacağından Yargıtay uygulamalarında zina boşanma sebebi olarak kabul edilmektedir. Y. 2. HD. 20.09.1977 T., 5323/6399, Y. 2. HD. 23.09.1993 T., 7093/7941; FEYZİOĞLU, s. 267.

boşanma kararı verilebilecektir. Yani bu neden, mutlak nedendir. Ancak, doktrindeki farklı düşünceler vardır.

Tekinay'a göre, cana kast bir mutlak boşanma nedeni olsa da, karşılık, Pek Kötü Ya da Onur Kırıcı Davranış durumunda bu durumun ortak hayatın diğer eş için çekilmez kılıp kılmadığının tespiti gerekir⁹. Ortak hayatı çekilmez kılmayan bir eylemin, Pek Kötü Ya da Onur Kırıcı Davranış olarak kabul edilmemesi gerektiği görüşündedir.

Oğuzoğlu, pek kötü ya da onur kırıcı davranışın da mutlak nedenlerden sayılmasına binaen, cana kast nedeni boyutunda mutlak olmayacağı yönünde görüşe sahiptir¹⁰.

1.2.2.1. Hayata kast

Düzenlemeden anlaşılması gereken, eşin diğer eşe hayatına yönelik tüm eylemleridir¹¹. Eylemi gerçekleştiren eşin bu eyleme yönelik kastı aranmaktadır. Bu davranışın kasten yapılması gerekmektedir. Bundan anlaşılması gereken, ayırt etme gücünden tamamen yoksun eşin davranışlarının kasıtlı olması beklenemez. Ancak burada belirtilen temyiz kudretinin kaybı, cesaretlenmek için içki içen birinin isteyerek temyiz kudretini kaldırılması olmayacaktır¹².

Ancak temyiz kudreti olmayan kişinin diğerinin canına kastetmesi durumunda, bu nedene dayanılarak dava açılmaz. İlgili maddenin diğer koşullarını da taşıması durumunda TMK 165. Maddeye göre eşin akıl sağlığı olmaması nedeniyle boşanma davası açılmalıdır¹³. Söz konusu fiil diğer eşe karşı olmalıdır. Yani eşlerin birbirine karşı fiili olmalıdır. Ana babaya ya da akrabalara karşı yapılan eylemlerde söz konusu olmayacaktır. İhmali davranışla da yaşamın sonlanmasına neden olacak eylemlerde de, diğer bir ifade ile özen yükümlülüğünün yerine getirilmeyerek ihmali ile gerçekleşmesi halinde söz konusu olmaz. Yani eşin

9 TEKİNAY, 1982, s. 220

10 OĞUZOĞLU, Cahit, "Medeni Hukuk Aile Hukuku" baskı 2, Güney., Ankara, 1949, s. 96.

11 TEKİNAY, 1982, s. 218

12 DURAL/ ÖĞÜZ / GÜMÜŞ, s. 107.

13 AKINTÜRK/ ATEŞ KARAMAN, s. 249.

eyleminde kastı olduğu ispat edilemediği sürece bu maddeye dayanılarak boşanma davası açılmamaktadır¹⁴.

Hayata kasttan bahsedebilmek için gerçekleştirilen fiille öldürmenin amaçlanması yeterli olup, elverişlilik şartına, teşebbüsün niteliğinin araştırılmasına veya hazırlık aşamasından öteye geçilememiş olmasına gerek bulunmamaktadır¹⁵. Bu nedenle yalnızca eşi öldürme tehdidi hayata kast olmayıp, fiili olarak teşebbüste bulunulmadığı takdirde eylem bu madde kapsamında değerlendirilemeyecektir¹⁶. Ancak her durumun kendine has olan nitelikleri dikkate alınmalıdır. Örnek verilecek olursa, kişinin boğazına bıçak dayaması artık tehdit kastının ötesinde olup, söz konusu neden gerçekleşmiştir¹⁷.

1.2.2.2. Kötü davranış

Bu nedenden anlaşılması gereken, her türlü beden ve ruh sıhhatini bozmaya yönelik olan hareketlerdir. Yargıtay, bu hareketlere örnek olarak cebir¹⁸, ortak konuttan atma¹⁹, silahla tehdit²⁰, rıza dışı kürtaç²¹ şeklinde olan eylemler belirtilmiştir. Kusurlu tarafın bu davranışları kasıtlı işlemesi ve eşin temyiz kudretine haiz olmasını gerekir. Ayrıca, eylemin devamlılık arz etmesi, birden fazla kez gerçekleşmesi gerekmez²². Eylemin bir kez gerçekleşmesi, boşanma davasının şartını oluşturur.

1.2.2.3. Onur kırıcı davranış

Kanunun, Onur kırıcı davranıştan bahsettiği eşin, diğer eşin onur, şeref, kişisel benliğini incitici olan tüm eylem ve ifadelerdir. Bu eylemler, sadece hakaret,

14 HATEMİ Hüseyin/KALKAN OĞUZTÜRK; Aile Hukuku (2. Baskı), 2014, İstanbul, Vedat, s.116; TEKİNAY, s. 218; VELİDEDEOĞLU, H.V., "Türk Medeni Hukuku II- Aile Hukuku", İstanbul, Sermet, 1960, s. 172; AKINTÜRK/ ATEŞ KARAMAN, s. 249.

15 KÖPRÜLÜ Bülent/ KANETİ Selim, 1989, Aile Hukuku, Filiz, İstanbul, s.154; TEKİNAY, s. 218; AKINTÜRK/ ATEŞ KARAMAN, s. 249; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 107; OĞUZOĞLU, 1949, s. 96.

16 TEKİNAY, s. 218; KÖPRÜLÜ/KANETİ, 154; VELİDEDEOĞLU, 1960, s. 172.

17 YHGK, 26/11/1980, 1980/216 E. . 1980/2485 K. (Kazancı Hukuk Yargı Kararları)

18 YHGK, 04/10/2016, 2016/2-601 E., 2016/630 K.; Yargıtay 2. H.D. 18/11/2015, 2015/7377 E., 2015/21780 K.; Yargıtay 2. H.D. 24/02/2005, 2005/719 e., 2005/2799 K., (Kazancı Hukuk)

19 YHGK, 04/10/2006, 2006/2-601 E., 2006/630 K., (Kazancı Hukuk)

20 Yargıtay 2. H.D. 18/03/2003, 2003/1605 e., 2003/3778 K., (Kazancı Hukuk)

21 YHGK, 04/10/2006, 2006/2-601 E., 2006/630 K., (Kazancı Hukuk)

22 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 107.

sövme²³, aile içi olayları 3. Kişilere aktarma²⁴ gibi sözlerle sınırlı olmayıp, Yargıtay'ın ilgili kararında da görüldüğü üzere eşin iş yerinde 3. Kişilere göndermiş olduğu eşine karşı hakaret içerikli mektupları²⁵ göndermek şeklinde de olabilir. Bu özel nedende eylem ağır olmalıdır. Buna maruz kalan eşin ruhsal dünyasında etkisi bulunmalı ve itibarını zedeleyecek nitelikte etkin olmalıdır²⁶.

4721 sayılı Medeni Kanundan önce eski Medeni Kanunda "onur kırıcı davranış" boşanma nedenlerinden sayılmamıştı. Fakat doktrin görüşü²⁷, bu hususu da boşanma nedeni olan pek kötü davranış içerisine almaktaydı. Yeni düzenleme ile eksiklik giderilmiştir.

1.2.3. Küçük Düşürücü Suç İşleme Ve Haysiyetsiz Hayat Sürme

TMK'nun 163. Maddesinde düzenlenen, boşanma nedeni olarak belirtilen bu sebep, kusura dayalı özel fakat nisbi boşanma sebebi olarak yer almaktadır. Burada, TCK anlamında her suç değil, küçük düşürücü olan suç boşanma sebebi olarak düzenlenmiştir. Suçu işleyen eşin ilgili suçtan mahkum olup olmaması veya aldığı ya da alacağı cezanın ağırlığı burada önem taşımamaktadır. Sadece suçun küçük düşürücü olup olmadığının tespiti, toplumdaki anlayışa göre hakim tarafından takdir edilir. Haysiyetsiz hayat sürme sebebinde ise kanunda açıkça "hayat sürme" denmesi nedeniyle devamlılık aranmaktadır. Bu sebepte ortak hayatın çekilmez hale gelmesi gerekmektedir. Bu dava süreye bağlanmamıştır²⁸.

1.2.4. Eşin Akıl Hastalığı

Türk Medeni Kanunu'nun 165. Maddesinde düzenlendiği üzere; eşlerden birinin akıl hastalığı nedeni ile eşler arasındaki ortak yaşamın çekilmez hale gelmesi durumunda, bu akıl hastalığının iyileşme ihtimali olmadığı sağlık kurulu raporu ile ispatlanırsa, diğer eş dava açabilir. Hükümden anlaşılacağı üzere boşanma davasının

23 Yargıtay 2. H.D. 04/02/2016, 2015/25728 E., 2016/1849 K., (Kazancı Hukuk)

24 YHGK 04/03/1987, 1986/250 E. 1987/130 K. (HukukTürk Hukuk Veri Tabanı)

25 YHGK 19/09/1980. 1980/2-1942 E., 1980/2150 K. (HukukTürk Hukuk Veri Tabanı)

26 KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 154; VELİDEDEOĞLU, , s. 172; Yargıtay 2. H.D. 08/07/2010, 2010/10334 E., 2010/13767 K. (Kazancı Hukuk).

27 AKINTÜRK/ ATEŞ KARAMAN, s. 250; KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 154; VELİDEDEOĞLU, s. 172.

28 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 107.

açılabilmesi için; birinci şart eşin akıl hastalığının olması, diğer şart ise bu hastalığın diğer taraf için ortak yaşamı çekilmez hale getirmesidir. Son olarak akıl hastalığının iyileşmemesi ve akıl hastası olan eşin hastalığı resmi sağlık kurulu raporuyla ispatlanmış olması gerekir.

Rapor, gayri resmi sağlık kurumundan alınmış ise esas alınamaz. Aynı şekilde tek hekim raporu da boşanma davasına esas teşkil etmez²⁹.

Bu sebepten akıl hastalığının iyileşme durumu o anki mevcut duruma göre tespit olunur. Bu sebeple rapor dava açılmadan önce alınmış ise söz konusu rapor boşanma davasında esas alınamaz. Rapor, dava görüldüğü esnada düzenlenmiş olmalıdır³⁰.

Aranan diğer bir şart ise söz konusu hastalığın iyileşme olasılığının olmamasıdır. Eğer aksi söz konusu ise MK 165. Madde anlamında boşanma sebebi olmaz. Eşin hastalığının geçici şifa bulması da iyileşme olarak değerlendirilemez³¹. İyileşme imkânı olmayan akıl hastalığına örnek, şizofreni ve paranoya hastalıkları gösterilebilir³². Şifasızlığın, kesin surette tespit olmadığı, ancak yüksek olasılıkla olduğu hallerde de, gerçekleştiği kabul edilmelidir³³.

Yargıtay'ın vermiş olduğu bir karara göre³⁴, şiddetli geçimsizlik nedenine dayanılarak açılan davada irade ile yapılan hareketler boşanmanın nedeni olup, eşin hastalığının sürekli hale geldiği ve iyileşme olasılığının olmadığı, hastalığından dolayı evlilik içinde kendisine yüklenen görevleri yerine getiremeyecek ve davranışlarını yönlendiremeyecek durumda olması durumunda, akıl hastalığı nedenine dayanılarak şiddetli geçimsizlik sebebinden boşanma talep edilemez.

29 TUTUMLU, Mehmet Akif, Boşanma Yargılaması Hukuku, C I, 2. B. Ankara 2009; s.968 .

30 KALELİ, Şakir/YALÇINKAYA, Namık, Yeni Boşanma Hukuku, C 2, 2000, Ank. s.1075.

31 ÖZTAN, Aile, s. 402; BİLGE, Galip “Boşanma ve Ayrılık”, Kayseri, 1947, s. 50 vd; GÖKTÜRK, Hüseyin Avni, Türk Medeni Hukuku/Aile Hukuku, B.3 Ank. 1955, s.308 .

32 AKINTÜRK/KARAMAN, s. 260.

33 TEKİNAY, s. 189; NAMLI, Mert, TMK'nun Evlilik Hukukunda Yaptığı Değişiklikler, Galatasaray Üni. Hukuk Fakültesi Dergisi, 2003, s. 356; Aksi görüş bkz. YALÇINKAYA/KALELİ, s.1075.

34 2 HD. 27/03/2003, 2003/3064 e. 2003/4349 K. ; 2. HD. 07/03/1968, 1968/564 E. 1968/1628 K. (Yazıcı/-Atasoy, s.261).

Esas alınacak resmi kurumlarca düzenlenmiş raporda, söz konusu akıl sağlığının olmadığına dair tespitin yapılmış olması ve söz konusu hastalığın şifa bulma olasılığının olmaması gerekir³⁵.

MK. 165. Maddeye göre, akıl hastalığına dayanılarak açılan boşanma davasında eşlerden birinin akıl hastalığına yakalanması yetmeyip, ayrıca hastalığın diğer eş için çekilemez duruma gelmiş olması lazımdır. Bundan da anlaşıldığı üzere söz konusu bu sebep nisbi boşanma sebebidir ve hakim bu sebepte takdir hakkı mevcuttur. Hakim bu nedenden açılan davada evliliğin diğer eş için katlanılamaz bir hal aldığına kanaat getirmelidir, aksi durumda hakim in davayı reddi gerekir.

Ortak yaşamının katlanılamaz duruma gelmesi hakim tarafından belirlenir. Bu belirleme alınan resmi rapora göre yapılır. Söz konusu boşanma sebebi olan akıl hastalığını resen araştıracaktır³⁶.

Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararında³⁷, Vesayet dosyası getirilmeden, davalının hastalığının, ortak hayatın diğer eş yönünden çekilmez hale getirip getirmeyeceği, hastalığın geçmesine olanak bulunup bulunmadığı yönünde Adli Tıp Kurumundan rapor alınmadan, kurulan hükmü yerinde görmemiştir.

Ortak yaşamın eşlerden diğeri için katlanılamaz duruma gelmesi, dava açıldığı tarih esas alınarak, bulunduğu koşula göre değerlendirileceğinden şartın dava açılmazdan evvel vuku bulması gerekir³⁸.

Katlanılamaz hale gelme şartı her türlü delille ispat edilebilir, tanıklarla ispatı mümkündür. Bu halde kanaate varılabilmesi için, eşin hastalığının dışarıya yansımaları incelenmelidir³⁹.

TMK. 165. Maddede düzenlenen sebepler gerçekleşmezse, MK. 166. Maddeye göre aranan şartlar varsa, bu genel nedenden açılan bir boşanma davası olabilir⁴⁰. Akıl hastalığı müşterek doğma ihtimalleri olan çocukların bedensel ve zihinsel gelişimi yönünde olumsuz etkiye neden olacaksa, yani hastalığın alt soya

35 GÖK, Abdullah, Türk Medeni Hukukunda Akıl Hastalığı Sebebiyle Boşanma, İstanbul, 1995, s. 58.

36 Y. 2. HD. 08.06.1987, 4339 e., 5015 K.(UYAP)

37 Y. 2. HD. 10.03.2003, 2003/2052 E., 2003/3199 K.(UYAP)

38 ÖZTAN, s. 401; TEKİNAY, s. 190; KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 172; FEYZİOĞLU, s. 250; GÖK, s. 52.

39 TEKİNAY, s. 190.

40 KÖPRÜLÜ, Bülent, Medeni Hukuk, İstanbul 1970 – 1971, s. 556, dn. 61.

sirayet etme ihtimali mevcutsa, müşterek yaşamın katlanılmaz olup olmadığına bakılmaksızın boşanmaya karar verilmelidir⁴¹.

Boşanma davası açılacağı sırada şartlar varsa, dava her zaman açılabilir. Yani hastalığın meydana gelmesinden sonra belli bir süre geçmesi dava açmaya engel değildir. Bu davanın açılmasında hak düşürücü süre yoktur. Hastalık şifa bulabilecek ise dava açılmasına bu durum engel teşkil eder⁴².

Eşin yıllarca süren söz konusu rahatsızlığı nedeniyle evliliğin devamında yıllar sonra da bu davayı açabilir. Uzun zaman geçtikten sonra eşin bu sebebe dayanarak açtığı dava hakkaniyete aykırı addedilemez. Ancak, hasta eş iyileşirse, sebep ortadan kalkarsa, diğer taraf bu sebebe dayanarak dava açamaz.

Özel boşanma sebeplerinden olan bu sebebe dayanılarak açılan davada kusur aranmaz. Bu nedenle akıl hastası olan eşin diğer eşi öldürmeye teşebbüsü durumunda bu nedene dayanılarak dava açmak gerekir. Yine aynı şekilde diğer kusura dayalı boşanma nedenlerinde de şartları mevcut olsa da bu nedenlere dayanılarak değil söz konusu akıl hastalığına dayanılarak dava açılmalıdır⁴³.

Yine boşanma sebebi olan evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedeniyle akıl hastası eşe boşanma davası açılmaz⁴⁴. Yargıtay kararları da bu yönde olup, akıl hastası olan eşin eylemleri iradi olmadığından, kusur isnat edilemeyeceğinden evlilik birliğinin çökmezliği sebebine dayanılarak açılan boşanma davasının reddinin gerektiğine karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir⁴⁵.

Akıl hastalığına dayalı olarak açılan boşanma, özel boşanma nedenidir ve kusur aranmayan tek sebeptir. Bu nedenle diğer boşanma sebeplerinden farklıdır.

MK. 167. Maddeye göre, eşlerden biri, dava ile isterse boşanma isterse ayrılık talep edebilir. Akıl hastalığı sebebinin olması durumunda da bu madde

41 Çandarlı, Zahit, Boşanma Sebeplerinden Akıl Hastalığı, (I), ABD, 1950, C: 6, S: 73– 74, s. 12 – 31, (II), ABD, C: 6,S: 75 – 76, s. 5 – 10, s.18.

42 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 114;YALÇINKAYA/KALELİ, s. 1081; BELGESAY, Mustafa Reşit, Türk Kanunu Medenisi şerhi, 4. Baskı, İst. 1945, s. 78; AKGÜN, M. Zerrin, Boşanma Hukuku, İst. 1949, s. 69; TUTUMLU, s. 970.

43 AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, s. 249.

44 ÖZTAN, s. 401; FEYZİOĞLU, s. 252; BULUT, Harun, Boşanma Davaları, (1. Baskı), İst,2007, s. 37.

45 Y. 2. HD. 05.06.2003, 2003/6627 E, 2003/8302 K.

uygulanabilir. Ancak, eş ayrılık talep etmişse, hâkim boşanmaya karar veremez (TMK m 170/2).

Üçüncü kişilerin eşlerin arasındaki evlilik birliğini sonlandırmaya yönelik boşanma davası açma hakkı yoktur⁴⁶. Dava açma, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Bu sebeple, diğer eşin vefatı durumunda mirasçılara geçmez. Davalı, dava açıldıktan sonra ya da davanın devamında vefat ederse, vefat edenin mirasçıları davaya devam edemezler. Söz konusu dava konusuz kalıp, sağ kalan eşin davayı sürdürmekte hukuki yararı ortadan kalkmaktadır⁴⁷.

MK. 181. Maddesinin 2. Fıkrasında, eşlerden birinin vefatı halinde, vefat edenin mirasçıları bu davaya devam edebilir. Dava neticesinde diğer eşin kusurlu olduğu anlaşılırsa, diğer eş vefat eden eşe mirasçı olamayacaktır. Ayrıca davadan önce kendisine yapılmış ölüme bağlı tasarrufları da kaybedecektir⁴⁸. Ancak, akıl hastalığı sebebi ile açılan davada kusur aranmadığından TMK'nun 181/2. maddesi uygulanmayacaktır.

Bu sebebe dayanılarak açılan boşanma davasında ispat yükü davacıdadır. Katlanılamaz durumda olduğunu davacı ispatlamakla yükümlüdür⁴⁹.

Bahsedilecek bir husus da tarafların ikisinin de akıl hastalığının olması durumudur. Katlanılamazlık şartının olmamasından dolayı akıl hastalığı olan eşlerin dava açamayacağı düşüncesi mevcuttur⁵⁰. Ancak eşlerden birinin diğeri tarafından şiddete maruz kalması halinde yasal temsilcisi aracılığı ile dava açması kabul edilebilir⁵¹. Anlaşmalı boşanma davası açılması halinde, akıl hastası eşin de bu davayı açabileceği kabul edilmiştir⁵².

Türk Medeni Kanunu'nda Boşanmanın mali sonuçları olarak kastedilen, maddi ve manevi tazminattır. Türk Medeni Kanunu'nun 174. Maddesi tazminat

46 AKINTÜRK/KARAMAN, s. 277.

47 AKINTÜRK/KARAMAN, s. 277.

48 TUTUMLU, Boşanma Yargılaması, s. 218.

49 YALÇINKAYA/KALELİ, s. 1080.

50 YALÇINKAYA/KALELİ, s. 1173.

51 SAYMEN/ELBİR, s. 260; TEKİNAY, s. 201; VELİDEDEOĞLU, 1960, s. 192, AKINTÜRK/KARAMAN, s. 278; GÜRDOĞAN, s. 211; KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 182; FEYZİOĞLU, s. 277.

52 TUTUMLU, Boşanma Yargılaması, s. 212.

hususunda kusur göz ettiğinden akıl hastası olan eşten kusur aranmadığından bu madde gereği tazminat talep edilemez⁵³.

Bu nedene dayalı boşanmada yoksulluk nafakası da mühim bir konudur. Türk Medeni Kanunu'nun 175. Maddesine göre nafaka için şartlar düzenlenmiş olup, düzenlemeden de anlaşılacağı üzere, tazminatlardan en büyük farkı nafaka yükümlüsü olan tarafın kusur şartının aranmamasıdır. Bu sebebe dayanılarak açılan boşanma davasında, akıl hastalığı olan davalı eşin kusuru aranmayacağından, şartları mevcutsa akıl hastası olan eşe yoksulluk nafakası yükletilebilecektir⁵⁴.

Akıl hastalığı olan eşin iştirak nafakasında sorumluluğundan bahsedecek olursak, çocuğun velayeti kendisine bırakılmayan akıl hastası olan eş iştirak nafakası ödemekle yükümlüdür.

1.2.5. Terk

TMK. 164. Maddesinde düzenlendiği üzere, eşlerden birisinin evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmekten kaçınmak için diğer eş bırakıp gitmesi ya da haklı sebep olmaksızın ortak konuta dönmemesi özel, mutlak ve kusura dayalı bir boşanma sebebi olarak düzenlenmiştir⁵⁵.

Ortak konutu terk sebebi, evlilik birliğinin eşin kendisine yüklediği görevleri yerine getirmemek amacıyla ortaya çıkmış olup⁵⁶, terk için haklı sebep ortadan kalktığı halde eşin ortak konuta dönmemesi⁵⁷ ve eşin ortak konutu terk etmeye zorlama veya haklı sebep olmadan ortak konuta dönmeyi engelleme şartlarına bağlıdır. Diğer eşin ortak konutu terk etmeye mecbur kılan veya atan ya da neden yok iken eve dönmelerini engelleme durumu terk sayılır⁵⁸.

53 AKINTÜRK/KARAMAN, s. 297; KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 193;

54 AKINTÜRK/KARAMAN, s. 303; KALELİ, Şakir, Nafaka Davaları, Ankara,1987, s. 139 vd; KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 195.

55 Ortak konutta ikamet edildiği halde dargınlığın devam etmesi, cinsi münasebetten kaçınmak gibi sebepler terk olarak değerlendirilemez. FEYZİOĞLU, s. 279.

56 Aile konutundan ayrılma haklı bir sebebe dayanıyorsa, terkten söz edilemeyecektir. İş sebebiyle ayrılma, askerlik sebepleri örnek olarak verilebilir. Yargıtay eşin anne ve babayla oturmaya zorlanması halinde evin terki durumunda bunu haklı sebep olarak kabul etmektedir. Y. 2. HD., 19.9.2005 T., 9764/12212 Yargıtay Kararları Dergisi, C. 35, 2006, s. 374.

57 Bu konuda Yargıtay terkin ebedi bir eve dönmeme hakkı tanımadığı yönünde hüküm kurmuştur. Y. 2. HD., 17.2.1995 T., 999/1991, DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 110.

58 Y. 2. HD., 5.5.2004 T., 4901/5829, YKD. 2005, C. 31, s. 1717.

Eski Medeni Kanun'daki üç aylık süre evlilik birliğinin son bulması için yeterli görülmemiş ve aile birliğinin yıkılmaması yönünde gösterilecek çabanın daha uzun bir süreye ihtiyaç duyması sebebiyle altı ay olarak düzenlenmiştir⁵⁹. Düzenlemeye göre, terk edilen eş dört ay bekler ve bu süre sonunda hâkime başvurarak terk eden eşin iki aylık süre içinde ortak konuta dönmesi yönünde ihtaratta bulunmalıdır⁶⁰. İhtarın yapılabilmesi için, eşin terkinden itibaren en az dört aylık sürenin dolmuş olması gerekir⁶¹. Söz konusu ihtar süreleri, hak düşürücü sürelerdir⁶². Bu süre sonunda ortak konuta dönmeyen eşe karşı boşanma davası açılacaktır⁶³.

1.2.6. Genel Boşanma Sebepleri

Burada, belli bir sebebe dayandırılmayan ve önceden sebepleri belirlenemeyen pek çok sebep boşanma sebebi oluşturabilir. Önceden belirlenmesi mümkün olmayan bir olay, evlilik birliğini temelinden sarsmış ve bu sebep artık eşlerin ortak hayatı devam ettirmesini beklenemeyecek bir hale dönüştürmüş ise boşanmanın genel sebebinden bahsedilecektir⁶⁴.

Bu durumu ortaya çıkaran sebepler kanunda somut olarak düzenlenmemiştir. Hangi hallerin evlilik birliğini temelinden sarsacağı hususunda hakime geniş takdir yetkisi tanınmıştır⁶⁵.

TMK.'nin 166. Maddesinde, evlilik birliğinin temelinden sarsılması sebebine dayanılarak eşlerin birlikte dava açmaları, taraflardan birinin açtığı davayı öbür tarafın kabulü ve evlilik birliğinin fiilen kurulamaması halleri, genel boşanma

59KILIÇOĞLU, Ahmet M, (2004), Medeni Kanun'unuzun Aile – Miras– Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, sh. 13.

60 Y. HGK., 13/02/2008, 2-136 E/117 K (Kazancı otomasyon).

61 HATEMİ, Hüseyin; Aile Hukuku Ders Kitabı, On iki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 106.

62 TUTUMLU, M. Akif: Yeni TMK Hükümlerine Göre Evliliğin Butlanı, Boşanma, Ayrılık Sebepleri Ve Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Ankara 2002 s. 207.

63 AKINTÜRK, Turgut; Türk Medeni Hukuku, İkinci Cilt, Aile Hukuku, Yenilenmiş, 6098 Sayılı Yeni Borçlar Kanunu'na Uyarlanmış Onbeşinci Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2013; s. 258.

64 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 113.

65 Y. 2. HD., 23.7.2009 , 2008/12583E., 2009/14812 K., ÖZTAN, sh. 403.

sebepleri olarak düzenlenmiştir⁶⁶. TMK. m. 166 da düzenlenen boşanma sebebi, uygulamada güçlük doğurmakta ve sıkça Yargıtay kararlarına konu olmaktadır⁶⁷.

1.2.6.1. Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması

Evlilik birliğinin temelinden sarsılması sebebine dayanılarak açılan boşanma davasında, evlilik birliğinin temelinden sarsılması objektif şartı ile ve ortak hayatın çekilmez hale gelmesi olan subjektif şartın bir arada bulunması gerekmektedir. Yani eşler arasında geçimsizlik durumunun evliliği katlanılamaz hale getirmesi gerekir⁶⁸. Bu sebep, genel boşanma sebebi olup, nisbi niteliktedir.

Yargıtay kararlarında belirtildiği üzere örnek verilecek olursa, yıkanmaktan kaçınma,⁶⁹ kadının rızası dışında cinsel beraberlik,⁷⁰ ağız kokusu,⁷¹ aile sırlarını ifşa,⁷² çift cinsiyetli olma,⁷³ itham etme⁷⁴ gibi sebepler evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına örnek olarak gösterilebilir. Evlilik birliğinin devamının eşlerden beklenebilir olup olmadığı tespit noktasında, eşler arasındaki evlilik birliğinin sona ermesindeki menfaatleri ile evlilik birliğinin devamındaki menfaatlerinin karşılaştırılması gerekir⁷⁵.

İleri sürülen hususun evlilik birliğini temelinden sarsıp sarsmadığını tespit, olayın özellikleri, oluş biçimi, eşlerin kültürel sosyal durumları, eğitim durumları, mali durumları, eşlerin birbirleri ve çocukları ile olan ilişkileri, yaşadıkları çevrenin özellikleri, toplumun değer yargıları dikkate alınmaktadır⁷⁶. Söz konusu davada boşanma nedeni belirtilen olaylar değildir. Davada belirtilen olaylar nedeniyle evlilik birliğinin temelinden sarsılmasıdır⁷⁷.

66 ZEVKLİLER, Aydın/ACABEY, M. Beşir/GÖKYAYLA, K. Emre, 2002, Medeni Hukuk, B. 6. Ankara, sh. 904.

67 Y. 2. HD. 23.07.2009, 2008/12583 E., 2009/14812 K., Y. 2. HD. 2008/12211 E., 2009/14432 K., Y. 2. HD. 19.6.2007, 2007/14652 E., 2007/10409 K., CEYLAN, Ebru, Türk İsviçre Hukukunda Boşanmanın Sonuçları, 1.baskı, Beta, 2006, İstanbul, sh. 24.

68 Y. 2. HD., 05/07/2011, 2011/10789 E., 2011/11466 K. (UYAP).

69 Y. 2. HD, 11/03/2006., 604/195, RUHİ, s. 97.

70 Y. 2. HD., 24/10/2009 , 7132/7789, RUHİ, s. 100. 1414/1767, RUHİ, s. 98.

71 Y. 2HD., 07/07/1999, 760/2494, RUHİ, s. 98.

72 Y. 2. HD., 24/10/2003., 7132/7789, RUHİ, s. 100.

73 Y. 2. HD., 21/01/2005., 89/376, RUHİ, s. 100.

74 Y. 2. HD., 08/05/2005 ., 459/424, RUHİ, s. 101.

75 ÖZTAN, s. 409.

76 ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s. 903.

77 Y. 2. HD., 13/03/2006, 2005/18939 E., 2006/3200 K. (UYAP).

Hakim, evlilik birliğinin eşlerden biri veya her ikisi için de çekilmez hale gelip gelmediğini takdir ederken, bu nedenin meydana geldiği tarihi ile birlikteliği yürütmenin katlanamaz olduğu süreyi, davalı eşin boşanma konusundaki görüşünü, ergin olmayan çocukların menfaatini, evlilik süresini, davacının evlilik birliğinin devamı için gösterdiği çabayı, affetme veya rıza gösterme kıstaslarını göz önünde tutması gerekmektedir⁷⁸.

Yargıtay uygulamasında, ağır işitme ve dildeki tutukluğa bağlı konuşma kusuru, kadının erkekten daha yaşı olması ya da önceden hoşgörü ile karşılanan olaylar tek başına evlilik birliğinin temelinden sarsıldığına neden olarak kabul görmemiştir⁷⁹. Bu genel sebebe dayanılarak varılacak olan boşanmada iki tarafın da kusursuz olması veya eşit kusurlu olması önemli değildir. Davacının kusurunun davalıdan daha ağır olması durumunda davalı buna hakkını kötüye kullanmamak koşulu ile itiraz edebilecektir⁸⁰.

1.2.6.2. Eşlerin Boşanma Konusunda Anlaşmaları

Eşlere, önceden belirledikleri koşullara uymak suretiyle, hızlı bir şekilde evlilik birliğini sona erdirme imkânı eşlerin iradeleri ön planda tutularak tanınmıştır⁸¹.

Türk Medeni Kanunu'nun 166/III' maddesine göre, eşlerin anlaşması ile açılan boşanma davasında eşlerin arasındaki evliliğin en az bir yıl sürmüş olması gerekir. Dava, eşlerin birlikte dava açmak için başvurmaları ya da bir eşin açtığı davayı diğer eşin kabul etmiş olması şeklinde olabilecektir⁸². Söz konusu davada hakim tarafları dinlemeli⁸³ ve tarafların mali sonuçlar ve müşterek çocukların durumuna ilişkin yaptıkları düzenlemeyi uygun bulması gerekir⁸⁴.

78 ÖZTAN, s. 411 vd.; CEYLAN, s. 24 vd.

79 Y. 2. HD., 15/7/1998, 1998/688 E., 1998/8958 K., YHGK 05/11/1997, 1997/2-706 E., 1997/902 K., ÇAKIN, Akın, Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Nedeniyle Boşanma, B. 2, Ankara 2007, s. 42.

80 ÖZTAN, Bilge, Türk Medeni Kanunu'nun Kabulünün 70. Yılında Aile Hukuku, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 44, S. 1-4, Ankara 1995, s. 116; RUHİ, s. 214 vd. ; Y. 2. HD., 21.06.1990 T., 1308/6360.,; Y. 2. HD., 12.05.1992 T., 3796/5519.

81 ÖZTAN, s. 415.

82 ÖZTAN, sh. 416.

83 Y. 2. HD., 22.2.1990 T., 10796/2176 , DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 117; CEYLAN, s. 118.

84 Y. 2. HD., 13/03/2006, 2005/18939 E., 2006/3200 K. (UYAP).

Hakim, tarafların ve çocukların menfaatini göz önünde bulundurarak söz konusu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilecektir. Bu yapılan değişikliklerin taraflarca kabul edilmesi halinde hakim boşanmaya karar verilebilecektir⁸⁵. Söz konusu bu üç unsur kamu düzeninden olup, hakim tarafından re'sen araştırılmalıdır.

Tarafların anlaşması ile gerçekleşen boşanma genel ve mutlak bir nedene dayalı boşanma türüdür. Kanun, tarafların boşanma konusunda anlaşmalarını evlilik birliğinin temelinden sarsıldığına karine olarak kabul eder⁸⁶. Eşlerin anlaşarak boşanmalarında kusurlu olup olmadıkları aranmaz. Anlaşmalı boşanmanın reddi halinde, taraflar daha sonra yeniden anlaşarak dava açabilirler ya da eşlerden birinin başka bir boşanma sebebi ile dava açmalarına engel yoktur⁸⁷. Ayrıca anlaşmalı boşanma davasında, çocuklara ilişkin nafaka konusunda karar verilmeden verilen boşanma kararının kesinleşmesinden sonra dahi nafakanın kamu düzenine ilişkin olmasından ötürü daha sonra iştirak nafakası davası açılacaktır⁸⁸. Ancak anlaşmalı boşanma ile kararlaştırılan nafaka veya mali sonuçlar hakkında sonrasında Yargıtay'a başvurulamayacaktır. Aynı şekilde kararın kesinleşmesinden sonra, yoksulluk nafakası istenemeyecektir⁸⁹.

1.2.6.3. Ortak Hayatın Yeniden Kurulamaması

Türk Medeni Kanunu'nun 166/IV maddesine göre, boşanma sebeplerinden herhangi birisine dayanılarak açılan boşanma davası reddedilmişse ve bu red kararı kesinleştikten sonra üç yıl geçmesine rağmen, her ne sebeple olursa olsun eşler arasında ortak hayat yeniden kurulamamış ise, eşlerden birisinin istemi üzerine boşanmaya karar verilebilir.

Kanun koyucu eşlerden herhangi birisinin bu sebebe dayanarak boşanma davası açmasında bazı şartların olması gerektiğini düzenlemiştir. İlk olarak daha önce boşanma sebeplerinden herhangi birisi ile açılan davanın red edilmiş olması

85 RUHİ, s. 223.

86 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 117; CEYLAN, s. 25; Y. 2. HD., 19.02.1990 T., 10658/2000RUHİ, s. 223.

87 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 119.

88 ÖZTAN, s. 418.

89 ÖZTAN, s. 419.

gerekip sonrasında bu kararın da kesinleşmiş olması gerekir. Daha sonra ise red kararının kesinleşmesinden itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması aranmaktadır. Söz konusu bu dava şartlarından 3 yıllık süre hakim tarafından kendiliğinden dikkate alınmaktadır⁹⁰.

Diğer bir şart ise, eşler arasında fiili ayrılık olması ve bu sebebe dayanılarak eşlerden birinin boşanmayı talep etmesidir. Önceki davanın hangi sebebe dayanılarak açıldığı veya kim tarafından açıldığının bir önemi yoktur. Kusur durumu dahi aranmamaktadır. Yasada belirtilen şartların gerçekleşmesi, hakim tarafından boşanmaya karar verilmesi için yeterlidir⁹¹.

Burada şartların yerine gelmesi halinde, eşler arasındaki evliliğin temelinden sarsıldığı ve bu evliliğin devamının eşlerden beklenemeyeceği yolunda kesin karene oluşturması nedeni ile bu konuda hakime herhangi bir takdir yetkisi tanınmamıştır⁹².

1.3. Boşanma Davalarında Yetkili ve Görevli Mahkemenin tespiti

Genel olarak bu davalarda görev ve yetki Medeni Usul Hukuku alanı konusudur. Türk Medeni Kanun da, boşanma davalarında yetkili mahkemeyi hüküm ile belirlemiştir. Türk Medeni Kanunu'nun 168. maddesine göre, bu davalarda yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri ya da dava açılmadan önce eşlerin geriye doğru altı aydan süre ile beraber ikamet ettikleri yer mahkemesidir. Hükümden anlaşılacağı üzere, özel yetkili mahkeme belirlenmiştir.

Boşanma davalarında görev ise aile mahkemelerindedir⁹³. Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 4. maddesi aile mahkemesinin görev alanını düzenlemiştir. Hükümün 1. bendine göre, "2.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun Üçüncü Kısım hariç olmak üzere ikinci Kitabı ile 3.12.2001 tarihli ve 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama şekli Hakkında Kanuna göre aile hukukundan doğan dava ve işler

90. ÖZTAN, s. 425 vd.

91 CEYLAN, s. 26.

92 ÖZTAN, s. 426.

93 BAKTIR, Selma, Aile Mahkemeleri, Ankara 2003, s. 111 vd.

şeklinde belirterek, ilgili boşanma davalarında aile mahkemesinin görev alanı düzenlenmiştir.

1.4. Boşanma Davalarında Dava Ehliyeti ve Temsil

Dava ehliyeti, kişinin bizzat ya da yetkili kılacağı avukatı vasıtası ile bir davayı takip etme ve tüm usul işlemlerini yapabilme ehliyetidir⁹⁴.

Bu nedenle akıl hastası olan kişinin dava ehliyeti yoktur. Bunlar kanuni temsilcileri vasıtası ile temsil edilirler⁹⁵. Akıl hastası olduğu iddia edilen eş, kendisini yeterli derecede savunabilecek durumda değil ise, kendisine bir vasi tayini gerekir⁹⁶. Boşanma Sebepleri başlığı altında bahsettiğimiz üzere, akıl hastalığı ilgili TMK da boşanma sebebi olarak düzenlenmiş olup, akıl hastası olan eşe karşı boşanma davası açılabilir. Bu durumda boşanma davasını akıl hastalığı olan davalıyı temsilen ilgili kanuni temsilci yürütecektir⁹⁷.

94 KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder, Medeni Usul Hukuku, 21. Baskı, Ankara 2010, s. 246.

95 KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 247; 2. HD. 05.02.2002 T. ve E. 467, K. 1329.

96 TEKİNAY, s. 242; 2. HD. 13/10/2010, 2009/14611 E., 2010/16806 K. (UYAP).

97 GÜRDOĞAN, s. 211.

İKİNCİ BÖLÜM

BOŞANMA DAVALARINDA TEDBİR VE İŞTİRAK NAFAKASI

Boşanmanın mali sonuçları, boşanmanın hukuksal sonuçlarının⁹⁸ önemli bir kısmını oluşturur.

Boşanma ile ilgili olan nafakalar; Türk Medeni Kanunu'nun aile hukuku bölümde düzenlenmiş olup, TMK'nun 149. Maddesinde boşanma davası devam ederken hükmedilen tedbir nafakası, ve TMK'nun 329. Maddesinde boşanma ile hükmedilen iştirak nafakası ve yine TMK'nun 176. Maddesinde yoksulluk nafakası düzenlenmiştir.

Bu kısımda; TMK'nun 149. Maddesinde boşanma davası devam ederken hükmedilen tedbir nafakası, ve TMK'nun 329. Maddesinde boşanma ile hükmedilen iştirak nafakasını anlatacağız. TMK'da nafaka başlığı altında düzenlenen ve boşanmanın esaslı bir maddi sonucu olan yoksulluk nafakası ayrı bir başlık altında incelenecektir.

2.1. Boşanma Davasında Tedbir Nafakası

Bakım nafakasının bir türü olan tedbir nafakası, eşler arasında evlilik birliği devam ederken ya da evlilik birliğinin boşanma ile veyahut ayrılık davası ile sona ermesi halinde, ya da mutlak veya nisbi butlan ile evliliğin geçersiz olması için açılan davada istenebilir.

Eşler evlilik birliği içerisindeyken, eşlerden biri evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmeyerek ailenin geçimi için parasal katkıda bulunmazsa ya da evliliğin sona erdirilmesine yönelik açılan dava sırasında, eşlerden birinin kişiliği ya da ekonomik durumu nedeni ile ailenin huzurunun tehlikeye düşmesi durumunda eşler, tedbir nafakası talep edebilirler⁹⁹.

Evlilik birliğinin boşanma ya da ayrılık davası ile sona erdirilebilmesi için açılan davada , boşanma veya ayrılık davası devam ederken, eşler arasında yaşanan sorunlar ilk haline göre yüksek hadde çıkabilir. Böyle bir durumda eşlerin ve

98 AKINTÜRK, Turgut; Boşanmanın Hukuki Sonuçları, AÜHF Ellinci Yıl Armağanı, s. 175.

99TUTUMLU, Boşanma Yargılaması Hukuku, s. 1125.

müşterek çocukların zarar görmeleri yüksek ihtimaldir¹⁰⁰. Bu nedenle, maddi açıdan zor durumda bulunan eşin daha fazla zor duruma düşmemesi için boşanma veya ayrılık davası açılmasından itibaren dava sonunda verilen boşanma ya da ayrılığın kabulüne ilişkin kararın kesinleşmesine kadar geçen süre içinde, ödeme gücü olan eş, ihtiyaç durumundaki diğer eşe bakım ve geçimi için tedbir nafakası ödemekle yükümlüdür. İşte boşanma veya ayrılık davası sırasında istenebilen nafaka tedbir nafakasıdır¹⁰¹.

Evlenmenin mutlak veya nisbi butlan ile geçersiz kılınması için açılan davalarda da, geçici tedbirlerden biri olarak tedbir nafakası istenebilir. Müşterek çocuğun bakımı kendisine yüklenmiş anne veya babaya da çocuk lehine nafaka talep etme hakkı verir.

Eşler arasında boşanma ve ayrılık davası açılmış ise, müşterek çocuk fiilen kendisine bırakılan eş, diğer eşten çocuk için tedbir nafakası ödemesini talep edebilir. Hatta bu yönde talep olmasa dahi, davaya bakan hâkim dava devam ederken re'sen tedbir nafakasına hükmedebilir. Eşler arasında boşanma davası açılmamışsa, bağımsız olarak açılan iştirak nafakası davasında da, dava süresi içinde çocuk lehine tedbir nafakası isteminde bulunulabilir. Evlat edinen acze düşerse, evlatlık bu durumda kendi anne babasından da nafaka talep edebilir. Eğer bunun için açılmış bir dava varsa, dava devam ederken tedbiren nafaka talep edebilir¹⁰².

2.1.1. Tedbir Nafakasının Tanımı

Evlilik birliğinin kurulması ile eşlere yüklenen yardımlaşma yükümlülüğü, boşanma veya ayrılık davaları açıldıktan sonra da devam eder. İşte bu aşamada dava devam ederken evlilik birliği de hukuken devam etmektedir. Bu sebeple Türk Medenî Kanunu davaya bakan hakime, boşanma veya ayrılık davasının açılmasıyla maddi açıdan zor duruma düşecek olan eş lehine nafakaya hükmetme zorunluluğu

100 İNAL, Nihat, Uygulamada Nafaka Davaları, Ankara, Yetkin Yayınları, 1992, s. 49.

101 ÖZTAN, Bilge, Medenî Hukukun Temel Kavramları, 37. baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2012, s. 477 (Medenî Hukuk).

102 RUHİ, Ahmet Cemal, "Nafaka Hukuku", B 3 , Ank., Seçkin 2010, s. 47.

yüklemiştir. Eşin bakım yükümlülüğünün karşılığı olarak, boşanma davası devam ettiği sürece ödenecek bu nafakaya tedbir nafakası denir¹⁰³.

Türk Medeni Kanunu, bakım ve geçim için gereken tedbirlerin alınması konusunda, eski Medenî Kanunda var olan cinsiyetler arası farklılığı kaldırmış ve bu tedbirin Medenî Kanununun 137. maddesinin değiştirilmesinden önceki eski haliyle uygulamasında olduğu gibi sadece kadın olan eş lehine değil, erkek olan eş lehine de nafakaya hükmedilebileceği düzenlenmiştir¹⁰⁴.

Eski Medenî Kanuna göre kocanın evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerden en temeli ailesinin bakımını sağlama ve aileyi geçindirme yükümlülüğüydü¹⁰⁵. Eski MK ya göre koca, çalışma gücü var oldukça ve ekonomik durumu uygun oldukça bu yükümlülüğünü yerine getirmek ile yükümlüydü¹⁰⁶. Nafaka miktarı kocanın ekonomik durumu ve nafaka alacaklısı eşin yani karının ihtiyaçları göz önünde tutularak hâkim tarafından belirlenmekteydi¹⁰⁷.

Kocanın bu yükümlülüğü, evlilik birliğinin dağılma tehlikesinin olduğu boşanma ve ayrılık davalarının açılmış olduğu dönemde de devam etmekteydi. Kocanın bakım ve geçindirme yükümlülüğü, davanın koca tarafından açılmış olması durumunda da devam edip, boşanma kararının kesinleşmesine kadar sürüyordu¹⁰⁸.

Yeni Türk Medenî Kanunu ise, kadın erkek eşitliğine dayanıp, kanunun bu düzenlemesinde ailenin bakım ve geçindirilmesi yükümlülüğü her iki eşe ait bir yükümlülük olup, ilgili kanunda düzenlenmiştir. Boşanma ya da ayrılık davası devam ederken, şartları oluşması halinde, erkek lehine de bakım ve geçimi için gereken tedbirlerin alınması mümkündür.

103 TEKİNAY, s. 251-252; AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 284; FEYZİOĞLU, s. 363-355; ZEVKLİLER/ ACABEY/ GÖKYAYLA, s. 827.

104 743 Sayılı Kanunun 137. maddesine göre; “Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, infakına, karı koca mallarının yönetimine ve çocukların bakımına dair geçici tedbirleri kendiliğinden alır”.

105Y. 2. HD., 08/03/2002, 2002/2348 E., 2002/3183 K.sayılı ilâma göre; “743 sayılı Medenî Kanunun 152. maddesi gereğince kocanın karısını infakla mükellef bulunmasına ve özellikle davalı davacıyı babası evine bırakıp ilgilenmediği anlaşıldığından davacı nafaka istemekte haklı olduğundan, tarafların mali ve sosyal durumuna ve geçim şartlarına göre davacı yararına tedbir nafakasına hükmetmek gerektiğinin düşünülmemesi doğru değildir” (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

106 FEYZİOĞLU, s. 356.

107 VELİDEDEOĞLU, s. 201.

108 AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 284.

TMK da düzenlendiği üzere, boşanma veya ayrılık davası açıldığı zaman ayrı yaşamakta olan eş kendi imkânlarıyla bakım ve maddi geçimini sağlayamıyorsa, maddi imkanı olan diğer eş, hâkimin belirleyeceği miktarda nafakayı maddi imkanı olmayan eşe ödemekle yükümlüdür.

2.1.2. Tedbir Nafakasının Hukukî Niteliği

Türk Medenî Kanununun 169. Maddesinde düzenlendiği üzere, açılmış bir boşanma davasında, dava devam ederken mağdur olan eşin geçimini sağlamaya yani önemli günlük ihtiyaçlarını, barınma gibi zorunlu olan ihtiyaçları ve yine müşterek çocukların bakımı için gerekli ihtiyaçların karşılanması gerektiği düzenlenmiş olup, bunun için gerekli olan tüm önlemler hâkim tarafından re'sen alınmalıdır¹⁰⁹.

Kanun lafsından da anlaşılacağı üzere, kanun koyucu, alınacak bu tedbirleri tek tek saymamış, hâkime alınacak tedbirleri belirlemede takdir yetkisi tanımıştır. İşte bu tedbirlerden en önemlisi, resen takdir edilen tedbir nafakasıdır.

Türk Medenî Kanununun 169. maddesinde belirtilen geçici tedbiri olan tedbir nafakası, bir bakım nafakası olup, hâkim tarafından re'sen hükmedebilecek bir bakım nafakasıdır. Tedbir nafakası, tarafların iradesinden tamamen bağımsızdır. İlgili kanun maddesinde aranan şartların oluşması ile doğar.

Tedbir nafakası talebi, boşanma ya da ayrılık davası açılmayan hallerde de mümkündür. Tedbir Nafakasını, Evlilik Birliği içerisinde istenebilecek ve Evliliğin sona erme süreci içinde talep edilebilecek tedbir nafakası olmak üzere ayrı ayrı inceleyeceğiz.

2.1.2.1. Evlilik Birliği Devam Ederken Talep Edilebilecek Tedbir Nafakası

-Evlilik Birliğinden Doğan Yükümlülüklerin Taraflarca Yerine Getirilmemesi nedeni ile;

Eşler arasında evlilik gerçekleşmesiyle, eşlerin birbirlerine karşı evliliğin gerektirdiği sevgi, saygı, anlayış ve fedakarlık esaslarına dayanan kanunî bazı

109 Y. 2. HD., 02/10/2007, 2007/9262 E., 2007/13107 K. (UYAP).

yükümlülükleri vardır. Eşler, evliliğin kurulması ile ortak yaşama geçildiği andan itibaren, üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmeli, evlilik birliğinin gereği olan evlilik içi huzuru sağlamaya çalışmalı, söz konusu durumu yok edecek davranışlardan uzak durmalıdır¹¹⁰.

Türk Medenî Kanununun 195/1. Maddesinde, eşlerin birlikten doğan yükümlülüklerini ihlali ya da eşler arasında uyuşmazlığın meydana gelmesi halinde, eşler tek başlarına veya beraber hâkime başvurarak gerekli müdahalenin yapılmasını isteyebilirler¹¹¹.

Kanunun düzenlemedeki amacı, aile kurumunu korumaktır. Eşlere, gerekli tedbirlerin alınması için tek başına ya da birlikte hâkime başvurma imkânı tanımıştır¹¹². Hâkim, eşlerden sadece birinin başvurusu halinde, gerekli müdahalede bulunur. Bu konuda gerekli tedbirleri alır. Madde metninde “evlilik birliği” ve “eşler” ibareleri kullanıldığı için bu tedbirin talebi için eşler arasında resmi bir evlilik olması gerekir¹¹³.

Eşler arasında nafaka yükümlülüğünün doğabilmesi için eşlerin resmi nikâhlı olarak evli olmaları gerekir¹¹⁴. Yani fiili beraberliği dayanağının dini nikâh olduğu gerekçesiyle, tedbir nafakası talebinde bulunulması mümkün değildir. Türk Medenî Kanununun 195/2. Maddesinde, evlilik birliği henüz son bulmamışken devamında, eşler arasında meydana gelen sorunları çözme, eşleri bir uzman kişiye yönlendirme, sorunların çözümüne yönelik orta yolu bulma hakim tarafından yerine getirilebilir.

110 ÖZMAN, Kemal / DURAL, Mustafa, Aile Hukuku, İkinci Bası, Filiz Kitabevi, 2001, İstanbul, s. 152.

111 Y. 3. HD., 12.05.2005 T., 2005/4952 E., 2005/5399 K. sayılı ilâma göre; “Evlilik birliği devam ederken karı kocanın birbirleri hakkında koşulları olduğu takdirde tedbir nafakası açma ve bir takım önlemlerin alınmasını talep etme hakları vardır” (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

112 Y. 3. HD., 13.04.2004 T., 2004/3682 E., 2004/3631 K. sayılı ilâma göre; “TMK’nın 195. maddesine göre evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi halinde eşler ayrı veya birlikte hâkimin müdahalesini isteyebilirler. Aynı yasanın 197. maddesine göre de; eşlerden biri, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir. Birlikte yaşamaya ara verilmesi haklı bir sebebe dayanıyorsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemleri alır” (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

113 Y. 3. HD., 30/09/2004, 2004/10446 E., 2004/10215 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

114 Y. 3. HD., 30/09/2004., 2004/10446 E., 2004/10215 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

Hâkimin başvuracağı uzman kişiler kanunda düzenlenmemiştir. Bu durumda hâkim, her olayın kendi özelliğine göre uzman kişilere başvuracak ve onların düzenlediği rapor doğrultusunda gerekli kararı verecektir¹¹⁵.

Hâkim, Evlilik birliği içinde gereken yükümlülüklerini yerine getirmeyen eşi uyarabilir¹¹⁶. Hakimin uyarı yapmaktaki amacı, evlilik birliğinin devamını sağlamaya yöneliktir.

Bu durumda hâkim yükümlülüklerin yerine getirilmesi için yükümlülüklerini yerine getirmeyen eşe makul bir süre verir. Verilen bu süre içerisinde, yapılan uyarının yükümlülüğünü yerine getirmeyen eş üzerinde olumlu etkisi olup olmadığı, hakim tarafından takip edilir¹¹⁷.

Hakim söz konusu eşe süre vermeyerek, Türk Medenî Kanununun 195/3. Maddesi gereği koruma tedbiri alabilir. Bunun için, sürenin verilmesinin eş için faydasız olacağı anlaşılmış olmalıdır¹¹⁸.

Bu koruma tedbirleri, evlilik birliğinin devam ederken yapılması gereken maddi desteği yapmayan ve hâkim tarafından uyarılmasına rağmen evlilik evliliğin getirmiş olduğu yükümlülükleri yapmayan eşin diğer eşe ödemesi gereken nafakadır¹¹⁹. Kastedilen nafaka türü tedbir nafakasıdır. Türk Medenî Kanununun 196/1. Maddesinde bahsedilen müdahalede hakim, evlilik birliğine ailenin geçimi

115 ÖZUĞUR, Ali İhsan , TMK'nın Yeni Düzenlemelerine Göre Gerekçeli – Açıklamalı – İçtihatlı Nafaka Hukuku, B 5. , Seçkin , Ank., 2014, s. 30.

116 Y. 2. HD: 10/07/2013, 2013/13421 E., 2013/19657 K. (UYAP).

117 Y. 2. HD., 15/02/2002., 2002/1305 E., 2002/2020 K. sayılı ilâma göre; Davacı davalı ile evlendikten sonra davalının annesi, babası ve kardeşleri ile bir süre birlikte yaşadktan sonra evi terk ederek baba evine dönmüştür. Bir süre sonra da tedbir nafakası istemi ile dava açmıştır. Mahkeme tarafından 10.07.2001 tarihli oturumda davalıya bağımsız ev açması ve eşini eve davet etmesi hususu ihtar edilmiştir. Bunun üzerine davalı bağımsız ev açmamış, fakat noter kanalı ile davacıya eve dönme ihtarını göndermiş ve her hangi bir süre tayin etmemiştir. O halde ayrı yaşamaya haklılığını kanıtlayan davacı yararına tedbir nafakası takdir edilmesi gerekirken yasal olmayan gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi... (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

118 AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 132.

119 Y. 2. HD., 13/03/2003, 2003/2288 E., 2003/3441 K. sayılı ilâma göre; “ Dosya daki yazılara kararın dayandığı delillerle kanuna uygun sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir yanlışlık görülmemesine ve özellikle davacı, davalının evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmediğini de ileri sürerek, ailenin geçimi için davalıdan parasal katkı da talep etmiştir (TMK. m. 195 ve 196). Tanık beyanlarından tarafların halen aynı evde birlikte oturmaya devam ettikleri ancak davalının ailenin geçimine katkıda bulunmadığı anlaşılmaktadır. Davacının talebi haklıdır (TMK. m. 196). Bu nedenle davalının tedbir nafakasına yönelik temyiz itirazları yersizdir” (Kazancı Bilişimİçtihat Bilgi Bankası).

için eşlerden her birinin ailenin bakım ve geçimi için yapması gereken parasal katkıyı belirler.

Yine 195. Maddenin ikinci fıkrasında, hâkim düzenlememde öngörülen parasal katkıyı hakkaniyet ilkesine göre belirlemelidir. Örnek verecek olursak çalışmayan ya da çalışan kadının ev işlerini görmesi ve bundan bir karşılık almaması, aynı şekilde çocuklara bakması gösterilebilir. Kocanın da aile bireylerinden karşılık beklemezsizin işyerinde çalışıp evin geçimini sağlaması hususlarını dikkate alarak katkı paylarını belirlemesi gerektiğini belirtmiştir.

Bu kapsamda, evlilik birliği devam ederken evlilik birliğinin gereği olan yükümlülüğünü yapmayan eş, yani ailesinin bakım ve geçimi için parasal katkı sağlamayan eş, diğer eşe tedbir nafakası ödemesi gerekir ve hakim tarafından bu yönde karar verilir.

Tedbir nafakasına, hükmedilmiş ise kural olarak bu nafaka dava tarihi itibariyle başlar, bu yönde hüküm kurulur. İlgili kanununun 196/3. maddesine göre, ailenin katkı sağlamayan eşe karşı, tedbir nafakası davası açılmış ise, dava tarihinden itibaren geriye doğru bir yıl süre ile sınırlı olarak nafaka talebinde bulunulabilir.

-Haklı Bir Sebebe dayanılarak Birlikte Yaşamaya Ara Verilmesi halinde;

Evlilik birliğinin kurulmasıyla birlikte eşler birlikte yaşamaya başlarlar. Ancak belli durumlarda eşlerin birlikte yaşamaya ara vermeleri de mümkün olabilir¹²⁰.

120 Y. 2. HD. 08/03/2002, 2002/2066 E., 2002/3219 K. sayılı ilâma göre; “Eşlerden biri ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir. Birlikte yaşamaya ara verilmesi haklı bir sebebe dayanıyorsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, eşlerden birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyalarından yararlanmaya veya eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemleri alır. Davacı boşanma davası açılması sebebi dışında diğer sebeplerle eşinden ayrı yaşamakta haklı olduğunu iddia ile kanunda gösterilen tedbirlerin alınmasını istemiştir. Mahkemece davacının bu yöndeki delilleri sorulup toplanmadan yazılı şekilde hüküm KURULması usûl ve yasaya aykırıdır” (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

Türk Medenî Kanununun 197/1. Maddesinde, ortak yaşam nedeni ile eşlerden birinin kişiliği veya ekonomik güvenliği yahut ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düşmüş ise, eşlerin ayrı yaşama hakkı olduğu şeklindedir¹²¹. Kanunda belirtilen durumlardan birinin mevcut olması halinde başvurulması halinde hâkim, eşlerin ayrı yaşamalarına karar verebilir.

Kendisine eşlerden biri tarafından başvuru hâkim, haklı bir sebebin bulunup bulunmadığının tespiti için gerekli araştırmayı yapmalıdır. Örnek olarak, kocanın randevu evi işletmesi, uyuşturucu madde kullanması veya uyuşturucu madde imal ve ihraç etmesi gibi sebeplerdir. Bu sebepler, Yargıtay içtihatlarıyla kabul edilen haklı sebeplerden bazılarıdır¹²².

Eşlerin birlikte yaşamaya haklı bir sebeple ara vermesi durumunda , Türk Medenî Kanununun 197/2. Maddesinde, eş tarafından talep olması şartı ile hâkim, diğer eşin talep eden eşe maddi yardımda bulunması, ve hakkında karar verilecek eşin ortak konuttan faydalanma ve varsa evlilik içindeki malların yönetimi hususunda hakkında tedbir alır¹²³. İşte kanunun lafzında “parasal katkı” olarak belirtilen husustan kasıt aslında, niteliği itibariyle bir tedbir nafakasıdır.

Aynı şekilde ilgili kanun 197/3. maddesi gereği, herhangi bir sebep olmaksızın eşlerden biri ayrı yaşamak ister veya herhangi bir sebep ile ortak hayatın sürdürülmesinde fayda yoksa hakim tedbir alabilir¹²⁴. Dolayısıyla bu durumda da, diğer eş lehine tedbir nafakasına hükmedilmesi gerekir.

Tedbir nafakasına hâkim tarafından hükmedilebilmesi için talepte bulunan tarafın ayrı yaşama isteğinde haklı olduğunu ispatlaması gerekir. Şartları gerçekleşirse, hâkim gereken tedbirleri alır ve tedbir nafakasına hükmedebilir. Bu tedbir nafakası, davanın açıldığı tarihten itibaren geçerli olur.

121 Y. 2. HD., 04.11.1996 T., 1996/9685 E., 1996/11227 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası). Y. 2. HD., 01.04.2004 T., 2004/2940 E., 2004/4135 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası). Y. 3. HD., 09.03.2004 T., 2004/1523 E., 2004/1873 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası). Y. 3. HD., 08.02.2007 T., 2007/1490 E., 2007/1544 K. (Kazancı Bilişim İçtihat Bilgi Bankası).

122 Y. 2. H.D. 30/04/1994, 1994/2528E., 1994/2629K. (UYAP).

123 Y. 3.HD., 19/01/2004, 2004/194 e., 2004/99 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

124 Y. 2. HD., 08/03/2002, 2002/2066 E. 2002/3219 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

Eğer eş ayrı yaşamada haklı olduğunu kanıtlayamasa, eş lehine tedbir nafakasına karar verilemez¹²⁵. Eğer Tedbir nafakası ödenmesine hükmetmiş ise, bu nafaka, nafaka alacaklısının ayrı yaşama talebinde haklı olması durumu sona erene kadar devam eder.

Evi haklı bir neden olmadan terke eden eşe karşı, diğer eşe ilgili kanunu 164. Maddesi gereği ihtar yapar. Terkten anlaşılması gereken, haklı bir neden olmaksızın diğer eşle yaşamaktan eşin kaçınması halidir. Yapılan ihtara rağmen eş ortak konuta dönmez ise, ayrı yaşamakta haklı olsa dahi haklılığı ortadan kalkar. Haklı neden olmaksızın konuta dönmeyen eş, tedbir nafakası talep etme hakkını kaybeder.

2.1.2.2. Mutlak veya Nisbi Butlan Davasında Talep Edilebilecek Tedbir Nafakası

Evlenmenin butlanından anlaşılması gereken baştan geçerli olmayan evliliğin hakim kararı ile sona ermesi olarak tanımlanmalıdır.. İlgili kanun 145. Maddesinde mutlak butlan, yine kanunun 14. Maddesinden itibaren nisbi butlan olmak üzere batıl olan evlenmeler iki ayrı türde düzenlenmiştir.

Evlenmenin mutlak butlanı hiçbir süreye tabi değildir. Her zaman iddiası söz konusudur. Çünkü, butlan ile geçersizlik kamu düzenindedir. Evlenmenin nisbi butlan ile geçersiz olması halinde ise , bu geçersizlik sadece tarafları ilgilendiren bir durum olup, 6 ay ve 1 yıl olmak üzere hak düşürücü süreler İlgili kanun 152. Maddesinde belirtilmiştir.

Evlenmenin mutlak veya nisbi sebepler ile butlanı için açılan davalar süresince hâkim, eşlerin geçinmesi, barınması ve mallarının yönetimi ve müşterek çocukların bakımı ve korunması için gereken tüm geçici tedbirleri resen alır¹²⁶.

125 Y. 3. HD., 10/11/2005, 2005/11710 e. 2005/11704 K. (Kazancı Bilişim, İçtihat Bilgi Bankası).

126 Y. 2. H.D., 16/02/2000, 2000/525 e. 2000/1849 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

Tedbir nafakası bu tedbirlerden biri olup, evlenmenin butlanı davasının kesinleşmesine kadar ödenmeye devam eder¹²⁷.

2.1.2.3. Boşanma veya Ayrılık Davasında Talep Edilebilecek Tedbir Nafakası

Boşanma ya da ayrılık davası açılınca, eşler arasındaki ailevi ilişkiler zayıflamakta ve evlilik birliğinin taraflara yüklediği görev ve sorumluluklar dava süreci içinde çoğu zaman gönül rızası olmadığından ifa edilemez duruma gelebilir¹²⁸.

Türk Medenî Kanununun 169. maddesinde, boşanma veya ayrılık davası açılması halinde açılan davanın devamı halinde tarafların talebi olmasa bile davaya bakan hâkim, eşlerin barınmasına, geçimine, karı koca mallarının yönetimine, çocukların bakım ve korunmasına için gerekli olan tüm geçici tedbirleri kendiliğinden almak zorundadır.

Çünkü, eşlerin karşılıklı yardımlaşmanın ve ilişkilerinin son bulduğu, birbirlerine karşı düşmanlık hissettikleri, evlilik içinde bir mücadele başladığı zaman eşlerin yanı sıra müşterek çocuklarda sıkıntıya girer¹²⁹.

Tedbir nafakasının ödenmesi, boşanma veya ayrılık davası neticeleninceye kadar maddi açıdan zorda olan eşin, başkalarının yardımına muhtaç kalmasını önlemeyi amaçlar. Tüm geçici tedbirlerin amacını ve temel dayanağını bu düşünce oluşturur¹³⁰.

Söz konusu davalarda hükmedilecek nafaka, boşanma ya da ayrılık tan dolayı eşlerden zor duruma düşen lehine hükmedilir. Bunun için hâkim tarafından

127 ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 635.

128 FEYZİOĞLU, s. 354.

129 TEKİNAY, s. 259; AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 235; VELİDEDEOĞLU, s. 246.

130 YALÇINKAYA/ KALELİ, s. 1549.

kendiliğinden hükmedilir ya da talep halinde hükmedilir¹³¹. Hüküm ise, dava açılış tarihinden dava geçerlidir¹³².

Hakim, eşlerin ekonomik durumlarını, gelirlerini, menkul ya da gayrimenkul malvarlığı tespitinden sonra bir eşin diğer eşe nafaka ödeyip ödemeyeceği hususunu tespit eder, eğer ödeyeceği yönünde tespit yapılmış ise, bunun miktarını tespit edecektir¹³³.

Eşlerden kadının belirli bir gelirinin bulunduğu hatta kadının bu gelirin kocanın gelirinden fazla olduğu durumlarda, kadın lehine nafakaya hükmedilip hükmedilmeyeceği konusunda Yargıtay'ın yerleşik içtihatları bulunmaktadır. Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin vermiş olduğu bir kararında¹³⁴, eşlerin aylık gelirleri ve ekonomik durumları birbirine yakın ise tedbir nafakasına hükmedilmeyeceğine hükmetmiş, kadın olan eşin maddi geliri varsa, hatta kocadan fazla ise karar verilip verilemeyeceği incelenmiştir. Ancak, kadının gelir sahibi olması kocayı nafaka yükümlülüğünden kurtarmaz, sadece nafaka miktarının belirlenmesinde dikkate alınır.

Kanaatimizce de, eşlerin aylık gelirlerinin ve ekonomik durumlarının birbirine yakın olduğu durumlarda, eşlerden biri lehine tedbir nafakasına hükmedilmesi gerekir.

Boşanma davası derdest iken istenen tedbir nafakasında, kusur önem arz etmemekte, aranmamaktadır. Yani, tedbir nafakası talep eden taraf davada kusurlu olsa bile, bu eş lehine tedbir nafakasına hükmedilebilecektir. Bir diğer ifadeyle, boşanma davası devam ederken talep edilecek tedbir nafakasında eşlerin kusurlu olup olmaması dikkate alınmaz, göz önünde bulundurulmaz. Türk Medenî Kanununda tedbir nafakası talep etmek için talep eden tarafın kusursuz olması

131 Y. HGK., 19.03.1997., 1997/2-23 E., 1997/228 K. sayılı ilâma göre; “Davalı kadın, duruşma sırasında davacı kocanın, evin infak ve iâşesini temin ettiğini beyan ederek tedbir nafakası takdir edilmemesini istediğine göre, temyiz doğmuş haktan feragat niteliğinde olduğundan ve hâkim istek dışına çıkarak karar veremeyeceğinden hükmün tedbir nafakası yönünden bozulması gerekmiştir” (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

132 ÖZUĞUR, Nafaka, s. 587.

133 ÖZUĞUR, Nafaka, s. 631.

134 21.02.2007 tarih, 2006/14738 esas, 2007/2473 karar sayılı ilamı.

gerektiğine dair herhangi açık bir hüküm yoktur. Hatta görülmekte olan boşanma davasında kusurlu olan eş için e tedbir nafakası hükmedilebilecektir. Aynı zamanda kusurun nafakanın miktarının tespitinde de etkili olmadığı da Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından kabul edilir¹³⁵.

Ayrıca, görülen bir boşanma veya ayrılık davasında eğer nafaka talebinden feragat söz konusu ise, feragat eden eş lehine tedbir nafakasına hükmedilmez.

2.1.2.4. Çocuk Lehine Hükmedilecek Tedbir Nafakası

Evlilik birliğinde eşler, bu birliğin kurulma anından itibaren birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve müşterek çocukların bakımın, gözetim ve eğitimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler.

Türk Medenî Kanununun 327/1. Maddesindeki düzenlemeye göre, çocuğun bakımı, eğitimi ve korunmasına yönelik olan giderler anne ve baba tarafından birlikte karşılanır. Anne ve babanın bu yükümlülüğü, velayet hakkı kendisinde olmasa dahi çocuğun ergin olmasına kadar devam edecektir. Eğer çocuk ergin olmuşsa ve ancak eğitimi devam ediyorsa, çocuğun eğitim süreci içerisinde anne ve babanın bu yükümlülüğü devam eder.

Anne ve babaya yüklenmiş olan bu yükümlülük, dava süresince çocuk lehine nafaka talep edilmesi hakkını ortaya çıkarır. Eşler arasında açılmış boşanma ve ayrılık davasında , çocuk fiilen kendisine bırakılan eş diğer eşten, çocuk için tedbir nafakası talep edebilir. Hatta eşlerin bu yönde açılmış davada talebi olmasa dahi, davaya bakan hâkim tarafından dava devam ettiği sürece re'sen tedbir nafakasına hükmedilmesi gerekir.

Eşler arasında boşanma davası açılmamışsa bu davalardan bağımsız olarak da çocuk lehine iştirak nafakası davası açılması mümkündür. Ayrıca görülen bu iştirak nafakası davası süresince tedbir nafakası isteminde bulunulabilir .

135 YHGK., 28.01.2004, 2004/2-8 E., 2004/27 K. (UYAP)

Türk Medenî Kanununun 329. maddesinde, iştirak nafakası davasını açma hakkı çocuğun kendisine bırakıldığı eştedir. Bunun yanında ayırt etme gücüne sahip olan çocuk, eğer anne veya babası tarafından bakım ve gözetimi sağlanmıyorsa, çocuğa yönelik gerekli yükümlülükler yerine getirilmiyorsa, bu durumda dava çocuğa atanacak vasi veya kayyım tarafından açabilir. Son olarak da eğer çocuk ayırt etme gücüne sahi p ise, nafaka talebi için dava açabilir.

Çocuk için verilecek nafakanın miktarının tespitinde, çocuğun ihtiyaçları, anne ve babanın gelirleri göz önüne alınır. Ayrıca, Boşanma veya ayrılık davası dışında da çocuk için talep edilebilecek tedbir nafakasına hükmedilebileceği, TMK da düzenlenmiştir . Kanunun 334. maddesinde düzenlendiği üzere, anne ve baba nafaka yükümlülüklerine uymaz, kaçma teşebbüsünde bulunur, mallarını ziyan eder ise, hâkim , ileride nafaka doğması ihtimaline binaen güvence sağlanması gibi gerekli önlemlerin alınmasına karar verebilir.

Hâkimin alması gerekli tedbirler TMK da açıkça belirtilmemiştir. Bu nedenle nafakanın ödenmesini sağlamak amacıyla hâkim, ilgilinin mallarına tedbir koyabilir, satış yasağı getirebilir.

2.1.2.5. Evlat Edinilen Çocuk Lehine Hükmedilecek Tedbir Nafakası

Hâkim tarafından verilen kararın kesinleşmesi ile Evlat edinme ilişkisi kurulmaktadır. Evlat edinme ile taraflar arasında sonradan meydana gelen bir soy bağı kurulmuş olur. Bu nedenle evlatlık evlat edinen tarafından ergin oluncaya kadar bakılmak zorundadır. Evlat edinenin bakım yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda evlat evlatlığın nafaka isteme hakkı meydana çıkar. Evlatlığın evlat edinenin acze düşmesi halinde, kendi anne ve babasından da nafaka isteme hakkı vardır¹³⁶.

Bu durumda, geçici bir koruma tedbiri olarak tedbir nafakasına evlatlık tarafından açılan nafaka davası devam ettiği sürece hükmedilebilir. Eğer evlatlık

136 Y. 2. HD., 17/03/2007, 2007/1425 E-2234 K. (UYAP).

ergin olmuşsa, ancak eğitimi devam ediyorsa, evlatlığın eğitimi sona erinceye kadar ödenmesine hükmedilir. Artık bu nafaka, yardım nafakası olur¹³⁷.

2.1.2.6. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Uyarınca Talep Edilebilecek Tedbir Nafakası

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun , 08.03.2012 tarihinde kabul edilmiş, 20.03.2012 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlükten kalkmıştır. Yürürlükte olan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun açısından tedbir nafakasının hükümlerini incelemek gerekir.

Söz konusu kanunun konuluş amacı, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi olan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi olup, buna ilişkin verilebilecek hükümler ve usulleri kanunda düzenlenmiştir.

İlgili bu kanunda, tedbir nafakasına ilişkin olarak özel ayrı hüküm düzenlenmiştir. Düzenlenen 5. maddesinde, şiddet uygulayan kişi , ailenin geçimini sağlayan ya da katkı sağlayan kişiyse, 4721 sayılı Kanun (Türk Medeni Kanunu) hükümlerine göre, hakim, kişi lehine hiç nafaka ödenmesine karar verilmemiş olması şartı ile, şiddet mağduru talep etmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir. İlgili maddeye göre, kusurlu eş nafaka yükümlüsüdür.

137 Y. 3. HD., 23.02.2004 T., 2004/1453 E., 2004/1195 K. sayılı ilâma göre; “Davacı reşit olup, üniversitede okuduğundan bahisle nafaka talebinde bulunmuş olduğuna göre; mahiyeti itibariyle istenilen nafaka yardım nafakası niteliğindedir. Mahkemece, yanlış nitelendirme sonucu “tedbir ve iştirak nafakası” olarak hüküm oluşturulması doğru değildir” (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

2.1.3. Tedbir Nafakasının Başlangıcı ve Süresi

Evlilik birliğinin taraflara yüklediği yükümlülükler aykırı hareket eden eş aleyhine evlilik birliğinin kurulması anından itibaren her zaman dava açılabilir ve hâkimin müdahalesi istenebilir¹³⁸.

Tedbir nafakasında, nafakanın başlangıç tarihi konusunda doktrinde farklı görüşler vardır. Bir görüşe göre, tedbir nafakasının başlangıç tarihi dava tarihi olduğunu belirtilmiştir. Bu nedenle, dava tarihinden itibaren tedbir nafakasına hükmedilmesi gerekir¹³⁹.

Diğer görüş ise, tedbir nafakasının başlangıç tarihi talep tarihi olduğunu belirtilmiştir. Bu görüşe göre, nafaka talebi dava tarihinden sonraki bir tarihte istenmişse ve hakim tedbir nafakasına dava tarihinden itibaren hükmetmiş ise, bu durumda istenenden fazlasına hükmedilemez ilkesine aykırı davranılmış olur. Bu nedenle talep tarihi itibarıyla tedbir nafakasına hükmedilmesi gerekir¹⁴⁰.

Başka bir görüş ise, tedbir nafakasının başlangıç tarihi olarak kural olarak dava tarihi esas alınsa da, tedbir nafakasına hangi andan itibaren hükmedileceği davayı gören hâkimin takdirindedir. Bu görüşe göre, hâkim tedbir nafakasının başlangıç tarihini her olayda değerlendirme yaparak olayın somut özelliklerine göre takdir etmelidir¹⁴¹.

Yargıtay'ın 28.11.1956 tarihli İBK da tedbir nafakasının başlangıç tarihi dava tarihi olmaktadır¹⁴². Yargıtay'ın bu şekilde fazla sayıda kararı bulunmaktadır¹⁴³.

138 Y. 3 HD., 05.10.2004T., 2004/10122 E., 2004/10391 K. (Kazancı İct. Bank.).

139 OĞUZMAN/ DURAL, s. 136; TEKİNAY, s. 252; FEYZİOĞLU, s. 363; VELİDEDEOĞLU, s. 248-249; RUHİ, Nafaka, s. 50; AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 284.

140 YALÇINKAYA/ KALELİ, s. 1555.

141 ÖZTAN, Medeni, s. 453.

142 Y. İBK., 28.11.1956 T., 1956/15 E., 1956/15 K. (Kazancı İct. bank).

143 Y. HGK., 17.10.2001 T., 2001/2-701 E., K:2001/727 K., Y. 3. HD. 04/04/2005, 2005/3205 E., 2005/3620 K. ; Y. 2 HD. 05/11/2007, 2007/1859 E., 2007/14951 K.; YHGK 17/01/2018, 2017/3102 E., 2018/46 K.; Y.HGK 25/10/2018, 2017/2-1891 E., 2018/1577 K. (Kazancı İct. Bank.).

Y. 2. HD., 23.03.2005 T., 2005/2736 E., 2005/4564 K. sayılı ilâma göre; "Boşanma davalarında takdir edilen tedbir nafakasına dava tarihinden itibaren hükmedilmesi gerekirken talep tarihinden itibaren

Buna göre, boşanma davası açıldığı anda nafaka talebini uygun bulan aile hakimi davanın açıldığı tarih itibari ile nafakaya karar verir ve boşanma kararının kesinleşmesine kadar devam eder¹⁴⁴.

Ancak, ayrılık davasının açılmışsa ya da boşanma davası sonunda ayrılığa karar verilmiş ise bu halde nafakanın devam edeceği süre farklılık gösterir. Nafaka, dava tarihinden başlar, ayrılık için mahkemenin kararlaştırdığı ayrılık süresinin bitmesine kadar sürer¹⁴⁵.

Boşanma davası açılmadan önce bağımsız olarak açılmış bir tedbir nafakası davasında ise, eğer bu dava esas dava olan boşanma davası ile birleştirilmişse, bağımsız olarak açılan tedbir nafakası davasının açıldığı tarih itibariyle tedbir nafakasına hükmedilir¹⁴⁶.

Nafaka alacağı, davanın açıldığı tarihte henüz muaccel olmadığından, tedbir nafakasına dava tarihi itibariyle faize hükmedilmez¹⁴⁷.

Davada karar verildiği tarihten itibaren istenmesi halinde faize hükmedilebilir¹⁴⁸.

2.1.4. Tedbir Nafakasının Miktarının Belirlenmesi

Tedbir nafakasının miktarının belirlenmesinde Hâkim, tarafların sosyal ve ekonomik durumları araştıracaktır. Uygulamada, davanın taraflarının sosyal ve

hükmedilmesi usûl ve yasaya aykırıdır” (Kazancı İct. bankası). Y. 2. HD., 14.04.2004 T., 2004/3900 E., 2004/4724 K. (Kazancı İct. Bankası).

144 Y. 2. HD., 03.03.2005 T., 2005/1178 E., 2005/3199 K (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası). Y. 2. HD., 23.03.1990 T., 1990/233 E., 1990/3250 K. (Kazancı Bilişim İçtihat Bilgi Bankası).

145 ŞİMŞEK, Mustafa , Aile Mahkemelerinin Görevine Giren Davalar ve Yargılama Usulü, Adalet Yayınevi, 2007, Ankara.s. 32.

146 RUHİ, Nafaka, s. 54.

147 Y. 2. HD. 30/06 2005, 2005/10345 E., 2005/10378 K. ((UYAP)

148 Y. 2. HD. 06/04/2004, 2004/898 E., 2004/4371 K. , Y. 12. HD., 20/06/2002, 2002/12035 E., 2002/13312 K. , Y. HGK., 05/04/2002, 2000/12-739 E., 2000/746 K. , (UYAP).

ekonomik durumları, kolluk güçleri tarafından yapılacak araştırma neticesinde tespit edilir¹⁴⁹.

Eşlerin sosyal ve ekonomik durumlarının tespitinde, eşlerin barınma, yiyecek, giyecek, eğitim, öğretim, tedavi gibi zorunlu ihtiyaçları dikkate alınır. Hakim nafakayı, eşlerin sosyal ve ekonomik durumlarını, nafakanın niteliği ve o günün koşullarını da dikkate alarak, "hakkaniyet" ilkesine göre belirleyecektir¹⁵⁰.

Başka bir ifadeyle, eşlerin çalışmalarının ve gelirlerinin evlilik birliğine katkıları göz önüne alınarak, nafaka ödeyecek eşin ne miktarda nafaka ödemesi gerektiği belirlenir¹⁵¹.

Eğer Kadının geliri varsa, nafaka miktarının belirlenmesinde göz önünde tutulacaktır¹⁵².

Hâkim, nafaka miktarını belirlerken, eşlerin maddi güçlerini araştırır ve değerlendirme yapar. Ve buna göre bir kanaat oluşturur. Buna göre belirlenen nafaka miktarı, dava devam ederken toplanan delillere göre arttırılıp, eksiltilebilir¹⁵³.

Nafakanın ne kadar olacağını tespitinde hakime geniş takdir yetkisi verilmiştir. Ancak hakimin bu takdir yetkisini kullanırken kendisine yol gösterecek objektif kıstaslar yoktur. Bu durumda, mahkemelerin aynı konuda birbirlerinden farklı karar vermelerine sebep olmaktadır. Bu nedenle doktrinde, nafaka miktarını belirleyen kıstasların belirginleştirilmesi gerektiği, buna ilişkin düzenleme yapılması gereği görüşündedir¹⁵⁴.

Böylece, tedbir nafakasının miktarının belirlenmesinde objektif kıstasların mevzuatta açıkça belirtilmesi sonucu uygulamada birlik sağlanacak olup, bu da daha adil bir hukuk düzeninin oluşmasını sağlayacaktır.

149 RUHİ, Nafaka, s. 64.

150 Y. 3. HD., 11/10/2004., 2004/11937 E., 2004/10756 K. (Kazancı Bilişim- İçtihat Bilgi Bankası). Y. 3. HD., 06/10/2009, 2009/12999 E., 2009/14999 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası), Y. 3. HD., 08/10/2002, 2002/8272 E., 2002/11293 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

151 TUTUMLU, Boşanma Yargılaması, s. 415.

152 Y. HGK, 05/12/2007, 2007/3-917 E., 2007/947 K (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

153 TEKİNAY, s. 252.

154 RUHİ, Nafaka, s. 65.

2.1.5. Tedbir Nafakasının Artırılması ve Azaltılması

Nafakaya ilişkin ilâmlar kesin hüküm teşkil etmediğinden, nafakaya mahkemece hükmedildikten sonra, nafaka miktarının değişen durum ve koşullara göre Artırılması veya azaltılması mümkündür¹⁵⁵.

Yani hâkim tarafından karara bağlanan nafakanın miktarı, sonradan değişen durum ve şartlara göre değiştirilebilecektir¹⁵⁶.

Nafakanın artırılması veya azaltılması istemi için dava açılmalıdır. Buna ilişkin dava açıldıktan sonra karar verilince, bu artırılma veya azaltmaya ilişkin karar dava tarihi itibariyle hüküm ifade eder. Yani, nafaka artırımını veya eksiltilmesi dava tarihi itibariyle ile başlar.

Tedbir nafakasının Artırılmasına ilişkin davada, faiz istenmiş ise¹⁵⁷, davanın karar tarihi itibariyle faize hükmedilecektir¹⁵⁸.

Nafaka artırım davasında, söz konusu nafaka artırım miktarı, nafakaya karar verildiği tarihten, nafaka artırımını için açılan dava tarihi arasındaki süre esas alınarak belirlenir.. Tarafların ekonomik durumlarında normalin üzerinde bir değişiklik yoksa, T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu tarafından her yıl açıklanan ÜFE artış oranı dikkate alınır. Ve bu orana göre nafaka miktarının ne miktarda arttırılacağı belirlenir. Yargıtay'ın yerleşik içtihatları da bu şekildedir¹⁵⁹.

2.1.6. Tedbir Nafakasının Ödenme Biçimi ve Ödenme Zamanı

Tedbir nafakasının ödenme biçimiyle ilgili bir düzenleme Türk Medenî Kanununda yer almamaktadır. Hâkim, hükmedilen tedbir nafakasının ödenme biçimi

155 Y. 3. HD., 18.11.2003 ., 2003/13575 E., 2003/13644 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

156 Y. 3. HD., 13.10.2008 ., 2008/14685 E., 2008/16483 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).
Y. 3. HD., 19.01.2004., 2004/194 E., 2004/99 K. (Kazancı Bilişimİçtihat Bilgi Bankası).

157 Y. 2. HD., 05.07.2005 , 2005/8285 E., 2005/10602 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası). Y.
12. HD., 20.06.2002, 2002/12035 E., 2002/13312 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

158 Y. 2. HD., 21.12.2006, 2006/11710 E., 2006/18173 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

159 Y. 3. HD., 07.10.2004 2004/11065 E., 2004/10658 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası). Y.
3. HD., 14.10.2004 , 2004/11894 E., 2004/10996 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

olarak, toptan ödenmesine ya da aylık olacak şekilde peşin olarak Türk Lirası üzerinden ödenmesine karar verebilir¹⁶⁰.

Taraflar kendi aralarında anlaşma yapmamışlarsa tedbir nafakasına yabancı para üzerinden hükmedilemez¹⁶¹. Ancak taraflar bu konuda anlaşmışlarsa, nafakanın yabancı para ile ödenmesine karar verilebilir¹⁶². Ancak, ekonomik kriz neticesi değişen döviz kuru nedeni ile nafakanın ödenmesinde zor duruma düşülmesi halinde, buna ilişkin uyarılama yapıp yapılamayacağı hususunda Yargıtay yabancı para olarak hükmedilen nafakanın Türk Lirasına uyarlanamayacağına dair karar vermiştir. Gerekçede ise, protokol ile yabancı para olarak nafakanın üstlenilmesinin amacının nafaka alacaklısını güvence altına alarak nafakayı korumak olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, nafaka alacağının enflasyon karşısında erimesini engellemek ve yeniden nafakanın artırımı davası açılmasını engellemek gerektiği belirtilmiştir.

2.1.7. Tedbir Nafakasının Sona Ermesi

Evlilik birliği içinde evlilik birliğinden kaynaklanan yükümlülükleri yerine getirmeyen, ailenin geçimi için katkıda bulunmayan eş aleyhine hükmedilen tedbir nafakası, aleyhine tedbir nafakası hükmedilen eşin evlilik birliğinden kaynaklanan yükümlülüğün yerine getirilmesine kadar devam eder. Eğer, eş evlilik birliğinden kaynaklanan yükümlülüğünü yerine getirmiş ise, mahkemeye müracaat ederek tedbir nafakasının kaldırılmasını isteyebilir.

Evlilik birliği devam ederken eşlerden birinin, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düşmesi nedeniyle ayrı yaşamayı hâkimden talep etmiş ve bu talebi kabul görmüş olduğu durumda bu duruma sebep olan eş aleyhine tedbir nafakasına hükmedilmesi halinde, bu tedbir nafakası, ayrı yaşamayı talep eden eşin ayrı yaşamakta haklı olduğu süre boyunca

160 Y. 2. HD., 06.06.2002., 2002/6546 E., 2002/7636 K.(Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

161 Y. 2. HD., 28.06.2005, 2005/5661 E., 2005/10161 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası). Y. 2. HD., 12.05.2003, 2003/5874 E., 2003/6987 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

162 Y. 2. HD., 12.05.2003, 2003/5874 E., 2003/6987 K (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası). Y. HGK., 13.02.1991, 1991/2-21 E., 1991/68 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

devam eder. Söz konusu haklı sebebin ortadan kalkması halinde mahkemeye müracaat edilerek tedbir nafakasının kaldırılması talep edilebilir.

Evlilik birliğinin butlan veya ayrılık ya da boşanma davası ile sona erdirilmesi için dava açılmış ise, dava tarihi itibarıyla tedbir nafakasına hükmedilmesi halinde, söz konusu esas davanın kesinleşmesi ile tedbir nafakası son bulur. Butlan veya ayrılık ya da boşanma kararının kesinleşmesiyle nafaka kendiliğinden sona erer¹⁶³.

Boşanma veya evlenmenin butlanı davalarından feragat edilmesi halinde, bu davalar içerisinde hükmolunan tedbir nafakası, bu davalardan feragat edilmesi tarihinden itibaren son bulur. Feragat kesin hükmün sonuçlarını doğurmaktadır. Bu nedenle, feragat kararının kesinleştiği tarihte sona erecek şekilde nafakaya karar verilmesi doğru değildir. Feragatin mahkemeye ulaştığı tarihe kadar nafakaya hükmedilmesi gerekmektedir.

Boşanma davasının veya evlenmenin butlanı davasının reddedilmesi halinde, ilgili red kararının kesinleşmesiyle birlikte geçici bir tedbir olarak hükmedilen tedbir nafakası da kendiliğinden sona erer¹⁶⁴.

Aile hukukuna ilişkin hükümler kesinleşmedikçe hukukî sonuç doğurmamaktadırlar. Bu nedenle, boşanmaya ilişkin mahkeme kararının “onama” tarihi itibarıyla değil, “karar düzeltme” aşamasının sonucunda kararın kesinleşmesine kadar tedbir nafakasına hükmedilmesi gerekir¹⁶⁵. İlgili karar kesinleştiği an itibarıyla tedbir nafakası kendiliğinden son bulur.

163 GENÇCAN, Ömer Uğur, Aile Mahkemesi Davaları, Yetkin , 2012, Ank. s. 695.

Y. 3. HD., 16.03.2004, 2004/2004 E., 2004/2255 K (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

164 Y. 2. HD., 10.05.2005, 2005/4981 E., 2005/7641 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

Y. 12. HD., 04.11.2003, 2003/18569 E., 2003/21654 K. (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

165 RUHİ, Nafaka, s. 61.

2.2. Boşanma Davasında İştirak Nafakası

Türk Medeni Kanunu' nun 327-334'üncü maddelerinde, ana ve babanın temel yükümlülüklerinden olan çocuğun bakım ve eğitimi için gerekli olan masrafların karşılanması konusu düzenlenmiştir. Buna düzenlemeye göre , ana ve baba, çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gereken masrafları karşılayacaklardır (TMK. m. 327/1). Ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitim giderlerini kendi kazançları ile karşılamaları esastır. Ancak ana ve babanın yoksulluk hali, çocuğun özel durumunun olağanüstü harcamalar gerektirmesi ya da olağandışı bir sebep olması halinde çocuğun malvarlığından da hâkimin iznini almak şartıyla çocuğun bakım ve eğitimi için yetecek bir miktarı kullanılabilir (TMK. m. 327/2).

Çocuk Hakları Sözleşmesi m. 27 de belirtildiği üzere, çocuğun bedensel, zihinsel, ahlaksal ve toplumsal gelişmesini sağlayacak yeterli bir hayat seviyesi hakkına sahip olduğu ve öncelikle bu hakkın çocuğun ana ve babası tarafından sahip oldukları olanaklar dâhilinde karşılanacağını, yine çocuğun bakımını üstlenen diğer kişilerin de bu yükümlülüğü taşımalarının yanında, devletin de ana ve babaya ve diğer kişilere bu hakkın gereği gibi kullandırılmasında yardımcı olacağı ve gerekli önlemleri alacağı düzenlenmiştir.

Ana ve babanın çocuklarının bakım, koruma ve eğitim görevleri velayet hakkından bağımsızdır. Velayet hakkı ana ve babada olmasa dahi belirtilen bu yükümlülükler soy bağından doğduğu ve tabii hukuk kuralı olarak kabul gördüğü için devam etmektedir¹⁶⁶. Bu husus TMK. m. 350/1 ile de açıkça düzenlenmiştir ve ana ve babanın velayetinin kaldırılması durumunda bile ana ve babanın çocuklarının bakım ve eğitim giderlerini karşılayacağı belirtilmiştir.

TMK. m. 327. hükmünde düzenlenmiş olan ana ve babanın bu bakım yükümlülüğü, eşlerin boşanmasından sonra iştirak nafakası olarak devam eder.

Boşanma ile kendisine velayet hakkı verilmemiş olan ana veya babanın çocuğun bakım masraflarına katılma yükümlülüğü ortadan kalkmamaktadır. Çocuğun bakım masrafları, velayet kendisine verilen ana ya da babaya ait ise de ,

¹⁶⁶ OĞUZMAN/DURAL, s. 270.

diğer taraf da ekonomik gücü oranında çocuğun bu masraflarına katılmak zorundadır (TMK. m. 182/2). Bu durumda, velayet hakkı kendinde olmayan ana veya babanın nafaka ödeme yükümlülüğü gündeme gelir. Bu yükümlülük, söz konusu velayete bağlı olmayıp, ana baba olmaya bağlı bir yükümlülüktür¹⁶⁷.

İştirak nafakası, velayet hakkı kendinden olmayan eş tarafından, velayet hakkı verilen eşe çocuğun bakım ve eğitim giderleri için mali gücü oranında yaptığı katkı olarak tanımlanmıştır¹⁶⁸. İştirak nafakası bakım nafakası niteliğini taşır ve eşlerin mali güçleri oranında müşterek çocuğun ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlar¹⁶⁹.

İştirak nafakasının belirlenmesi ve takdiri kamu düzenini ilgilendirmektedir. Ve çocuğun yetişmesi için alınması gerekli yasal önlem niteliğindedir¹⁷⁰. Bu nedenle, boşanma davasında hâkim, tarafların müşterek çocukları olması durumunda nafakaya ilişkin herhangi bir talep aramaksızın re'sen iştirak nafakasına hükmeder¹⁷¹.

Çocuğun kendine yetecek gelirin olması veya velayet hakkı sahibinin zengin olması nafaka takdir edilmesine engel teşkil etmez.

2.2.1. İştirak Nafakasında Taraflar

TMK. 329. madde hükmüne göre, küçüğe fiilen bakan ana ya da baba, ayırt etme gücüne sahip olmayan küçük için gerekli durumda atanacak kayyım veya vasi ve ayırt etme gücüne sahip olan çocuk iştirak nafakası davası açabilecektir. Eski Medeni Kanununun 306. madde hükmünden farklı olarak, burada iştirak nafakası davası küçüğe fiilen bakan ana veya baba tarafından bizzat küçüğün temsili ile küçük adına istenebileceği belirtilmiş ve ayırt etme gücüne sahip olan küçüğün de kendi adına nafaka davası açma hakkı bulunduğu düzenlenmiştir.

167 ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s. 943.

168 ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 123.

169 ÖZTAN; Medeni, sh. 580.

170 ÖZTAN, Medeni, s. 580.

171 FEYZİOĞLU, s. 389; KÖPRÜLÜ/KANETİ; s. 200; ÖZTAN, Medeni, s. 365; ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s. 916; VELİDEDEOĞLU, s. 271.

İştirak nafakası talep hakkı, velayet hakkının bizzat kullanılmasına bağlı bir haktır. Bu talep hakkı da çocuğun velayetine sahip olana aittir¹⁷². Nafaka davasının velayet hakkına sahip kişi tarafından, çocuk adına açılacağı özellikle belirtilmiştir.

Yargıtay'ın eski kararlarında, velayete sahip olan eşin iştirak nafakası verilmesini ya da artırılmasını kendi adına istediği görüşünün hâkim olduğu görülse de¹⁷³, Türk Medeni Kanunu'nda, iştirak nafakasının asıl alacaklısı çocuk olduğu düzenlenmiştir. Ve yeni Yargıtay kararları da bu yöndedir¹⁷⁴. Çocuk, fiilen velayet kendisine verilmeyen eşin yanında kalıyorsa, velayet hakkına sahip eş, bu dönem için yani velayet hakkı olmayan eş yanında kaldığı dönem için iştirak nafakası isteyemez¹⁷⁵.

Ana ve baba çocuğun eğitim giderlerini ödeme gücünden yoksun iseler, çocuğun eğitim giderleri devlet tarafından karşılanır. Ana ve baba daha sonrasında ödeme gücüne kavuşurlarsa, devlet karşıladığı eğitim giderleri için ana ve babaya rücu ederek iştirak nafakası davası açabilecektir¹⁷⁶.

İştirak nafakasının borçlu tarafından yerine getirilmez ise, bu durumda bu ilam icra kanalı ile tahsil edilir. Bu da, çocuğun verildiği taraf, çocuk veya vesayet altında ise vasi tarafından sağlanır¹⁷⁷.

Boşanma davasından sonrada velayetin kendisine tanınmadığı taraf velayet hakkı ve iştirak nafakasına hükmedilmesi için dava açabilir. Boşanma davasında iştirak nafakası talep etmeyen tarafın da sonradan iştirak nafakası talep hakkı vardır¹⁷⁸.

172 CEYLAN, s. 177.

173 Y. 2. HD., 29.01.1993 , 13267/582, (GENÇCAN, s. 1257).

174 Y. 2. HD., 03/02/2005., 2004/15160, 2005/1249; (UYAP).

175 Y. 2. HD., 01.04.1997, 1997/3367 E 1997/3566K (GENÇCAN, s. 1249).

176 CEYLAN, s. 177.

177 VELİDEDEOĞLU, s. 272.

178 CEYLAN; s. 178.

2.2.2. İştirak Nafakasının Miktarı

TMK. 330. Madde, iştirak nafakasının miktarının belirlenmesi esaslarını düzenlemiştir. Buna göre iştirak nafakasının miktarı tespit edilirken, ana ve babanın hayat koşulları, ana ve babanın ödeme güçleri ve çocuğun gelirleri dikkate alınacaktır. Çocuk lehine belirlenecek olan nafakanın miktarı, konut, giyecek, yiyecek, eğitim, öğretim, tatil, sağlık vb. ihtiyaçları karşılamaya yetecek tutarda olmalı ve hakim, bu ihtiyaçları değerlendirerek nafakaya hükmetmelidir¹⁷⁹.

Nafaka miktarının belirlenmesi, hâkimin genel bilgisi ile çözümleyebileceği konulardan olup, bu konuda bilirkişi görüşüne başvurulmamalıdır¹⁸⁰. Ancak, iştirak nafakasının miktarını belirlerken göz önünde tutulacak çocuğun yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, bakım giderleri ile geliri olup olmadığı, sağlık durumu, ana babanın ekonomik ve sosyal durumu, yaşam koşulları ve ödeme güçleri, bakmakla yükümlü oldukları çocuk sayısı gibi ölçütler hakkında hâkim, sosyal çalışmacı, pedagog ve psikologlardan bu konuda çalışma, araştırma, inceleme ve görüş isteyebilecektir¹⁸¹.

Ana babanın hayat şartları derken, onların çalışma imkânları, sağlık durumları ve günümüzün geçim şartları ifade edilmektedir. Nafaka miktarının tespitinde, bu hususlar göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilmektedir¹⁸².

Tarafların aralarında anlaşmaları ile de, iştirak nafakasının miktarı belirlenebilir. Taraflar nafakanın miktarı, artırım oranı, süresi, hangi cins para ile ödeneceği konusunda anlaşabilirler ve bu konuda sözleşme yapabilirler. Ancak, geçerli olması için yapılan anlaşmanın hâkim tarafınca onaylanması gerekir. Aksi durumda, nafaka konusundaki anlaşma hukuki olarak geçerli olmayacaktır¹⁸³. Anlaşmalı boşanma davasında, eşlerin iştirak nafakası konusunda sözleşme yapmamış olmaları ya da bundan vazgeçilmeleri daha sonra istenemeyeceği anlamına gelmez.

179 AKINTÜRK, Aile Hukuku, s. 402; ÖZUĞUR, Nafaka, s. 125.

180 Y. 2. HD., 09.10.1998 T., 9816/10632 (GENÇCAN, s. 1292).

181 ÖZUĞUR, Nafaka, s. 188.

182 AKINTÜRK, Aile Hukuku, s. 403.

183 ÖZUĞUR, Nafaka, s. 188.

Taraflar, değişen Şartlar karşısında iştirak nafakasından vazgeçilmesi Şeklinde bir sözleşmeye rağmen iştirak nafakasının artırılmasına veya azaltılmasına ilişkin dava açaşabilirler. TMK. 330. Maddesinde, tarafların gelecek yıllardaki ekonomik ve sosyal durumları ile çocuğun ihtiyaçları belirlenebilir durumda ise, yeni davaların açaşılmasının önüne geçmek, masraf ve zaman kaybının bu vesile ile önlenmesi için gelecek yıllarda ödenecek nafaka miktarının talep halinde hâkim tarafından belirlenebileceği Şeklinde düzenlenmiŐtir¹⁸⁴.

2.2.2.1. İŞtirak Nafakasının Miktarını Etkileyen Unsurlar

İŞtirak nafakasının miktarını etkileyen unsurlar çocuğa bağlı unsurlar ve ana babaya bağlı unsurlar olarak ayrılmaktadır. Çocuğa ilişkin olanlar, kişiliğine bağlı unsurlar, çocuğun yaşı, çocuğun sağlık durumu, çocuğun eğitimi ve ekonomik durumu; ana baba ile ilgili olanlar ise, ebe beyinlerin sosyal durumları, yine ödeme güçleri ve ödeme gücü olmaması halinde fiili olarak çocuklara bakmış olmasındır¹⁸⁵. Bu unsurlara tek tek kısaca ayrı başlıklar halinde değineceğiz.

2.2.2.1.1. Çocuğun Kişiliğine Bağlı Unsurlar

- Çocuğun Yaşı;

Süt çocuğunun giderleri, okul önceki yaŐtaki bir çocuğun giderleri ile okul çağındaki yetiŐkin bir çocuğun giderleri birbirinden farklılık gösterir. Örnek verecek olursak, bebeklik çağındaki çocuğun mamaya, çocuk bezine ihtiyaçı vardır. Aynı Şekilde gençlik çağındaki çocuğun arkadaşlarıyla sinemaya, tiyatroya gitmeye, tatil yapmaya ve cep harçlığına ihtiyaçı vardır. Bu nedenle çocuğun her çağında ihtiyaçları ile orantılı giderleri de farklılık gösterir ve buna göre belirlenecektir.

184 CEYLAN, s. 183.

185 CEYLAN, s. 182.

- Çocuğun Sağlık Durumu;

Nafaka miktarının belirlenmesinde, Çocuğun sağlık durumu değerlendirilir. Bedensel ve ruhsal yönden sağlıklı olmayan bir çocuğun bakımı farklıdır ve zordur ve buna bağlı giderleri de fazladır¹⁸⁶. Bu nedenle iştirak nafakasının miktarı da artacaktır. Örneğin; çocuk sürekli bir hastalığa (örnek olarak lösemi) tutulmuşsa, tedavisi için belli aralıklarla hastaneye gidiliyorsa, ilaçları pahalıysa veya yurtdışında tedaviye devam etmesi gerekiyorsa, bu giderler de ana baba arasında paylaşılmalıdır. Tedavisi için gerekli olan bütün giderler velayete sahip olması sebebiyle çocuğun yanında bulunduğu ana veya babaya yükletilmemelidir.

- Çocuğun Eğitim Durumu;

Çocuğun özel bir eğitime muhtaç olması durumunda, ana baba olanakları ile orantılı olarak çocuğa bu eğitimi de sağlamalıdır. TMK. 340/2. maddesinde, ana ve baba, çocuğa, özellikle bedensel ve zihinsel engelli olanlara, yetenek ve eğilimlerine uygun düşecek ölçüde, genel ve mesleki bir eğitim sağlamak zorundadırlar. Bu nedenle, iştirak nafakası çocuğun özel durumu nedeniyle eğitim ve öğrenim giderlerini karşılayacak miktarda olmalıdır¹⁸⁷. Ancak masrafların hepsini iştirak nafakası yükümlüsü karşılamayacaktır. Bu masraflar velayete sahip taraf ile iştirak nafakası yükümlüsü ana ya da baba arasında paylaşılacaktır. Çocuğun özel yeteneklerinin olması da özel eğitim almasını gerektirebilir. Örneğin, çocuğun müzik alanında yetenekli olması halinde, gerekli eğitimi alması için yapılan tüm giderler de iştirak nafakası belirlenirken göz önünde tutulmalıdır. İlk başta takdir edilen iştirak nafakası, sonrasında bu eğitim masraflarını karşılayabilecek miktarda değilse nafakanın artırılması davası açılabilir¹⁸⁸. Ana ve babanın ekonomik durumları iyi ise, çocuğun özel okula gönderilmesi için gerekli giderler de nafaka belirlenirken göz önünde tutulmalıdır. Çocuk, eğitim nedeniyle başka bir şehirde ise,

186 Y. 2. HD., 11/11/1992., 10754/11077; Çocuğun özürülü olup, özel bakıma muhtaç olduğunu ve nafaka miktarının tespitinde bu özel durumu da göz önünde bulundurulması gerektiği yönünde karar (UYAP).

187 Y. 2. HD., 03.06.2003 ., 2003/5179E., 2003/8201K. (UYAP) .

188 Y. 2. HD., 09.10.1998 ., 1998/8893E.,1998/10635K., (GENÇCAN, s.1245).

yurt ve ev kirası gibi giderler de iştirak nafakasının belirlenmesinde dikkate alınmalıdır.

- Çocuğun Kişisel Geliri;

Ebeveynleri ile beraber yaşayan çocuğun, maddi gelire sahip olması durumunda, aile çocuktan aileye ekonomik olarak destek vermesini isteyebilir (TMK. m. 359/2). Hâkim, nafaka miktarını belirlerken çocuğun maddi bir kaynağının mevcudiyetini araştırır¹⁸⁹.

İlgili maddede düzenlendiği üzere, ebeveynleri, çocuğun malvarlığında kendisine düzenli parasal katkı sağlayan malvarlığında, bu miktardan öncelikli olarak çocuk için eğitim zorunlu giderleri ihtiyaçları için tahsil etmelidir (TMK. m. 355). Böylece, çocuk, için yapılan masrafların hepsi anne ve babadan karşılanmamış olacaktır. Yargıtay, eğer ki çocuğun gelirinin ihtiyaçlarını giderecek çoklukta ise, ebeveynleri iştirak nafakası sorumluluğundan kurtarabileceği yönünde kararları mevcuttur¹⁹⁰. Ancak, nafaka ne kadar olacağının tespitinde esas çocuğun parasal bir gelire sahip olmasıdır. Çocuğun gelirinin olması, ana babayı nafaka sorumluluğundan kurtarmaz. İlgili kanuni düzenleme ile görüldüğü üzere, çocuğun zorunlu olan (koruma, bakım, eğitim vb.) masrafları ana ve babaca giderilmelidir (TMK. m. 327/1).

Hakimde izin alınarak, ana ve baba yoksulluk haline düşmüş ya da çocuğun özel durumu çocuk için olağan dışı harcamalar yapılmasına neden olmuşsa ya da olağanüstü bir durum varsa çocuğun mallarından çocuk için yetecek miktarda bakım ve eğitimi için özgülenebilir (TMK. m. 327/2). İlgili maddeden de anlaşılacağı üzere, çocuk ekonomik gelire sahip diye, ana babanın sorumluluğu sona ermez, onların ihtiyaçlarını karşılama yükümlülüğünü ortadan kaldırmayacaktır.

189 Y. 2. HD., 14.03.2002., 2002/2607E., 2002/3516K. (KAÇAK,; s. 419).

190 Y. 2. HD., 06.10.1995 T., 7307/9962, (GENÇCAN, s. 1252).

2.2.2.1.2. Ana Babanın Ekonomik ve Sosyal Durumu

Çocuğun bakım ve eğitim giderlerine, gücü oranında velayetin kullanılması kendisine verilmeyen eş katlanmak zorundadır. Hakim, katkının ne oranda olacağını belirlerken ana babanın sosyal ve ekonomik durumunu dikkate alır¹⁹¹.

Sosyal durum, ana babanın tahsili, mesleği ve toplumdaki hayat tarzı şeklindeki değerler anlaşılır¹⁹². Eğer ana baba, birçok imkana sahipse, söz konusu bu imkanlardan çocukların faydalanabilmesi, bunu mümkün kılmak Hakkaniyetin gereğidir.

Ödeme gücü hesaplanırken, ana babanın kendi geçimleri için gerekli olan gelir miktarı da dikkate alınarak, tüm gelirleri hesaplanır. Tüm mal varlıkları ve kazanılma olasılığı olan ileriye dönük kâr beklentileri de dikkate alınır¹⁹³.

Ödeme gücüne, çalışarak alınan aylık ve ücretler de ödeme gücüne girmektedir. Bu nedenle çalışma olanağına olmasına rağmen çalışmayan ana babanın çalışmış olması durumunda elde edeceği muhtemel kazanç, ödeme gücünün belirlenmesinde dikkate alınır. Olası olanaklarını kullanmayarak az gelir elde edilmesi, çocuğun nafakasının azalmasına yol açmaz¹⁹⁴.

Ana ya da babanın, çalışma gücünden sürekli yoksunluğu halinde, başka geliri yoksa ya da gelir elde etme olasılığı yoksa bu durumda ödeme gücünden yoksun olduğu kabul edilir. Böyle olunca o kişi, iştirak nafakası ödemekle yükümlü tutulamaz¹⁹⁵.

191 Y. 2. HD., 10.02.1995 T., 761/1665 (GENÇCAN, s. 1253). Y. 2. HD., 05.06.2003 T., 6627/8302; "Davalı babanın akıl hastası olduğu, çalışmadığı, malı ve gelirinin bulunmadığı ve ekonomik gücü olmayan babanın nafaka ile yükümlü kılınmasının doğru olmadığı yönünde karar vermiştir (Kazancı Otomasyon).

192 AKYÜZ, Emine, Çocuk Hukuku, Çocuk Hakları ve korunması, 2015, Pegem, Ankara, s. 132.

193 AKYÜZ, s. 133.

194 Y. 2. HD., 23.06.2000, 6876E./8605 K.; Ananın bir geliri ve malvarlığının tespit edilemediği ve iş imkânı olduğu halde çalışmaktan kaçındığı da iddia ve ispat olunamadığından, kendisi güçsüz olan kimseye iştirak nafakasının yüklenemeyeceği yönünde karar vermiştir (KAÇAK, Nazif, Açıklamalı-İçtihatlı Boşanma Davalarında Tazminatlar İle Yoksulluk Nafakası, Seçkin, Ank., Mayıs 2006, s. 420).

195 Y. 2. HD., 27.05.1995., 1995/1604E.,2406 K.(GENÇCAN, s. 1253).

Nafaka yükümlüsü eşin diğer çocukları için ödeyeceği iştirak nafakası, boşandığı eşine ödeyeceği yoksulluk nafakası, tazminatlar ve yeniden evlenmişse ailesinin geçimi için yapacağı masrafları varsa, nafaka miktarı belirlenirken ana babanın ödeme gücü ile ilgili göz önünde tutulması gereken etkenlerdir.

Taraflardan karının, ekonomik gelire sahip olmaması halinde, söz konusu çocuklara eylem şeklinde bakımını gözetimini sağlaması da çocuğa katkı olarak değerlendirilir. Bu husus da, nafaka borçlusunun sorumlu olduğu nafakanın ne kadar belirleneceğinin tespitinde önem arz edecektir.

Davada, kadın lehine nafakaya hükmedilmiş, çocuk velayeti nafaka yükümlüsünde ise artık çocuk için nafaka ödemesi beklenemez¹⁹⁶. Aksi yönde olarak kadın ekonomik güce sahip ise tabî ki nafaka ile sorumluluğu gündeme gelecektir. Anlatılmak istenen kadının geçinebilip geçinemediği durumudur¹⁹⁷.

2.2.3. İştirak Nafakasının Nafakanın Ödenme Şekli

Hâkim, nafaka yükümlüsünün şartlarını ve çocuğun yararlarını göz önünde tutarak İştirak nafakasının nasıl ve ne biçimde ödeneceğine karar verecektir. Medeni Kanununun 182/3 ve 330/3. Maddelerindeki düzenlemeye göre hâkim, istenmesi halinde nafakanın irat biçiminde ödenmesine karar verebileceği gibi, nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini de hükümde gösterebilir. Böylece, değişen şartlar karşısında her yıl nafaka artırım davası açmak zorunda kalan eşin yararınadır. İştirak nafakasının düzenli, peşin, pratik ve basit bir usul ile ödenmesini sağlamak aynı zamanda çocuğun da yararınadır¹⁹⁸.

Aksi durumda, çocuğun velayeti kendisinde olanın çocuğun bakımı ve eğitimi için gerekli olan ihtiyaçları karşılama durumu zora girecektir.

196 Y. 2. HD., 19.06.1997., 1997/6117E.,7160 K.(GENÇCAN, s. 1249).

197 Y. 2. HD., 22.01.2001 T., 9371/1735 (KAÇAK, s. 414); Y. 2. HD., 30.01.2001., 2001/14884E, 480K, (KAÇAK, s. 415).

198 AKYÜZ, Emine, Çocuğun Güvenliği Sorunu, 1991, Atilla Kitapevi, Ankara, sh. 230.

Yükümlünün, çocuğu kendi yaşadığı konutta kendisi ile birlikte yaşatması onu söz konusu bu borçtan kurtarmaz. Yükümlünün, çocuk için bu yükümlük haricinde yaptığı, hediye gibi kazanımlar o kişiyi borcundan kurtarmaz¹⁹⁹.

Nafaka borcu aydan aya peşin olarak ödenir. Bir defada sermaye olarak ödenmesi çocuk yararına uygun bulunmamıştır²⁰⁰. Ancak çocuğun yararına ise, sermaye şeklinde ödenmesini gerektirdiği durumlarda bu şekilde ödenmesine hükmedilebilir.

İştirak nafakasına Türk lirası üzerinden karar verilir ve taraflar arasında açıkça bunun aksine bir anlaşma yoksa yabancı para üzerinden ödenmesine karar verilemez²⁰¹.

İştirak nafakasında kararın kesinleşme tarihinden itibaren faiz işler²⁰².

2.2.4. İştirak Nafakasının Başlangıcı, Süresi Ve Dava Edilebilme Zamanı

Boşanma davası devam ederken eşlerin geçinmesi ve çocukların bakımı için tedbir nafakasına hükmedilmelidir (TMK. m. 169). Tedbir nafakası boşanma hükmü kesinleşinceye kadar devam etmektedir. Boşanma davasında çocuğun velayetinin hangi tarafa verileceği belirlendiğinde, iştirak nafakasına da hâkim tarafından re'sen karar verilir. Boşanma kararının kesinleşmesi ile, bu tarih itibariyle İştirak nafakası, işlemeye başlayacaktır²⁰³.

Boşanmaya karar verirken hâkim, iştirak nafakasını da kendiliğinden hükmetmelidir. Ancak boşanma davasında iştirak nafakasına hükmedilmemiş olması veya iştirak nafakasından vazgeçilmiş ise sonradan istenilmesine engel yoktur²⁰⁴.

199 Y. 3. HD., 14.05.2002 T., 2981/5436 (KARAGÜLMEZ, Ali/SAMİ, Sezai Ural, Aile Mahkemelerinin kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri, B. 2, Ankara 2003, s. 200).

200 AKYÜZ, (Güvenlik), s. 230.

201 Y. 2. HD., 18.02.2002 ., 2002/1465E.,2185K. (ÖZUĞUR, Nafaka, s. 144).

202 Y. 2. HD., 05.06.1997 ., 1997/519E.,6469K. (ÖZUĞUR, Nafaka, s. 189).

203 Y. HGK., 29.11.1995 .,1995/ 2-905E.,1047K., (GENÇCAN, s. 1239); Y. 2. HD., 12.02.2001 T., 1835/2369; (KAÇAK, s. 421); Y. 2. HD., 09.11.2000 T., 11673/13801; (UYAP).

204 Y. HGK., 01.12.1993 T., 2-565/752; Y. 2. HD., 22.10.1990 T., 10472/9759 (GENÇCAN, s. 1241).

Boşanma davasında hüküm kesinleştikten sonra bağımsız olarak çocuk için söz konusu bu nafaka talep edilebilir. Nafaka, dava tarihinden itibaren geçerli olacaktır²⁰⁵.

Mevzuatta, İştirak nafakasının geçerli olacağı süre için, reşit olmaya kadar devam edeceği düzenlenmiştir (TMK. m. 328/1). Bu nedenle velayete sahip olmayan eşin, nafaka yükümlülüğü çocuk ergin oluncaya kadar devam edecektir²⁰⁶. Eğer çocuk mahkeme kararı ile ergin kılınmış ise, (TMK. m. 12) bu halde de iştirak nafakası sona erer²⁰⁷. Ana ve baba, hal ve şartlara göre çocuk ergin olması durumunda ancak yine de eğitim durumu ediyorsa, çocuğun eğitim durumu bitene kadar onun bakımı ile sorumludurlar (TMK. m. 328/2). Bu konudaki içtihat, yasa hükmü haline gelmiş ve öğrenimine devam eden çocuklar açısından yasal desteğe kavuşmuştur. Bu konuda Hâkim, takdir yetkisini²⁰⁸ kullanırken çocuğun öğrenimine başarılı bir şekilde devam edip etmediği hususunu göz önünde bulunduracaktır²⁰⁹.

Bu nafaka ise, artık iştirak nafakası değil yardım nafakasıdır²¹⁰. Çocuk sakat veya çalışamayacak durumda ise, yine ana babanın bakım yükümlülüğü devam eder ve yine yardım nafakasından söz edilir²¹¹.

Çocuğun ergin olması dışında, eğer nafaka yükümlüsünün ekonomik gücü yok olursa, hastalığı, çalışamaması, nedeniyle yükümlülüğünü yerine getiremeyecek duruma gelirse, ayrıca çocuğun veya nafaka yükümlüsünün ölümü ve nafaka alacaklısının talebinden vazgeçmesi gibi durumlarda da nafaka yükümlülüğünün ortadan kalkabileceğinden bahsedilmelidir²¹².

205 Y. 2. HD., 23.10.2000 T., 12097/12823 (ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 161).

206 Yargıtay 2. HD., 30.09.1991 T., 8051/11767 (GENÇCAN, s. 1258).

207 ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 200.

208 Y. 12. HD., 18.07.2005., 12338E/16008K; YKD. C. 31, 2005, S. 11, s. 1760; Y. 2. HD., 13.12.2005., 14850E./17451K. Aynı yönde, Y. 2. HD., 03.03.2004 T., 1686/2636.

209 AKINTÜRK, Aile Hukuku, s. 413.

210 Y. 2. HD., 17.09.2003., 10282E./11461K., DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ; sh. 142.

211 Y. 2. HD., 17.09.2003 , 10282E./11461K.; (UYAP).

212 AKYÜZ, (Çocuğun Korunması), s. 139; Y. 2. HD., 10.01.2005, 2004/14860E, 2005/176K, yargitay.gov.tr.

2.2.5. İştirak Nafakasının Miktarının Yeniden Belirlenmesi

İştirak nafakasının miktarı, tarafların mali güçlerinde önemli değişikliklerin meydana gelmesi durumunda daha sonra yeniden düzenlenebilir²¹³. TMK. 131. Maddede, durumun değişmesi halinde, nafaka miktarının talep üzerine yeniden belirlenebileceği veya kaldırılabilceği düzenlenmiştir. İştirak nafakası miktarının yeniden belirlenmesine yönelik açılan davada, Hâkim, çocuğun değişen ihtiyaçlarını, eğitim durumunu, yaşını, anne ve babanın gelir durumunun değişmesini değerlendirerek miktarı belirleyecektir. Ayrıca çocuğun gelir elde etmesi, ana babanın yaşam koşulları, ekonomik güçlerinde değişme, azalma ve ortadan kalkma hallerinde de, talep edilmesi halinde gerekli belirlemeleri yaparak gerekmesi durumunda nafakanın kaldırılmasına hükmedebilecektir²¹⁴.

İştirak nafakasının artırılmasına, dava tarihinden geçerli olarak hükmedilmesi gerekir²¹⁵. Nafakanın sonraki yıllarda enflasyon oranında, ÜFE oranında artırılması olanağı vardır²¹⁶. Boşanma davasından sonra açılacak iştirak nafakası talebine ve nafakanın artırılmasına veya azaltılmasına ilişkin davalarda yetkili yer mahkemesi, davalının yerleşim yeri mahkemesidir²¹⁷.

2.2.6. Geçici Önlemler

Nafaka davası açılınca hâkim, davacının istemi üzerine dava süresince gerekli olacak önlemleri alır (TMK. m. 332/1).

Hâkim, ana ve babanın gelecekteki nafaka yükümlülüklerine ilişkin olarak uygun bir güvencenin sağlanmasına veya gerektiğinde diğer önlemlerin alınmasına karar verebilir (TMK. m. 334). Bundan kastedilen, ana babanın yükümlülüklerini

213 Y. 2HD., 09.10.1998 , 9808E/10631K. (GENÇCAN, s. 1293).

214 Y. 2HD., 25.03.2002 , 3551E./4244K. (ÖZUĞUR, Nafaka, s. 189).

215 Y. 1950 gün 15/15 sayılı, İBK (KAÇAK, s. 419).

216 Y. 2. HD., 24.01.2005., 2005/ 2004E.-15334K., .2005/586.

217 Y. 2. HD., 08.02.1999., 1999/299E.-723K. (GENÇCAN, s. 1287).

yerine getirmemesi, getirmemekten kaçınma durumu, teşebbüs etmesi, mallarını israf etmeleridir²¹⁸.

2.2.7. İştirak Nafakası Davasında Görevli Ve Yetkili Mahkeme

İştirak nafakası tayini ve nafaka ile ilgili değişiklik (artırma, azaltma, kaldırma) davalarında görevli mahkeme, Aile Mahkemeleri veya Aile Mahkemesi kurulmayan yerlerde, Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu'nca belirlenen Asliye Hukuk Mahkemeleridir. Boşanma davası içinde istenen iştirak nafakalarında ise, boşanma davasına bakan Aile mahkemesi görevli mahkemedir.

Yetkili mahkeme ise, Boşanma davasından sonra açılacak nafaka davası için , nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesidir (TMK. m. 177). Bu düzenlemeyle uygulamada çok cüz'i nafaka istemleri dolayısıyla genellikle ekonomik açıdan aciz durumda olan nafaka alacaklısının, nafaka yükümlüsünün bulunduğu yere kadar gidip, dava açmak zorunda kalmasına engel olunmuştur²¹⁹.

2.2.8. Zamanaşımı

İştirak nafakası ilama bağlanmış ise, (İİK. m. 39) bu ilamların on yıl geçmeden takibe konulması gerekir. BK. m. 126/2. Maddesine göre, davacı ilam ve ilam sayılan belge dışında bir nedenle nafakaya hak kazanmış olmasına rağmen takip yapmaz, herhangi bir işlem yapmaz, nafaka borçlusunu temerrüde düşürmezse nafaka davaları beş yıllık zamanaşımına ile sınırlı olması nedeni ile, nafaka alacaklısı beş yıldan geriye olan ve tahakkuk eden nafakaları talep edemeyecektir²²⁰.

218 ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 192.

219 Madde Gerekeçesi, s. 376.

220 ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 196.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BOŞANMA DAVASINDA YOKSULLUK NAFAKASI

3.1. Genel Olarak

Çalışmamızda, yoksulluk nafakası kapsamlı olması ve TMK’nda boşanmada nafaka başlığı altında ayrı olarak düzenlenmiş olması nedenleri ile ayrı ana başlık halinde incelenmiştir. Yoksulluk Nafakasından genel olarak bahsedecek olursak, Türk Medeni Kanunu’nda, boşanmanın mali sonuçları olarak maddi ve manevi tazminatın yanında ayrıca yoksulluk nafakası da düzenlenmiştir.

İhtiyaç durumunda olan karı kocanın birbirlerine karşı, ebeveynlerin çocuklara karşı, altsoy üstsoy ilişkisi nedeniyle ya da kardeşler arasındaki yardım etme yükümlülüğü nafaka olarak tanımlanabilir. Karı ve koca, ailenin devamlılığı için belli sorumluklara sahiptirler²²¹.

TMK’nun 185. maddesinde, eşlerin birbirine karşı yardım yükümlülüklerinin olduğunu düzenlemiştir. Yoksulluk nafakası da ahlaki ve sosyal düşünceden kaynaklı, eşler arasındaki yardım sorumluluğu, eşler arasında bu müessese son bulsa da sonra da sürdürülmesi için taşımaktadır²²². Kısacası yoksulluk nafakası, eşlerin evlilik birliğinden kaynaklı yardım yükümlülüğünün evlilik birliğinin sona ermesinden sonraki bir uzantısıdır.

TMK’nun 175. Maddesinde ise, boşanma sebebiyle yoksulluğa düşecek tarafın kusurunun daha ağır olmaması şartı ile geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebileceğini düzenlemiştir. Yine bu düzenlemeye göre, nafaka yükümlüsünün kusuru aranmayacaktır. EMK. m. 144’de erkeğin kadından yoksulluk nafakası isteyebilmesi için kadının refahta olması şartı aranmakta idi.

221 HAMZAÇELEBİ, Mehmet, Türk Medeni Kanununa Göre Boşanma ve Ayrılık Hallerinde Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 3-4, Konya 2002, s. 23.

222 AKINTÜRK, Aile, s. 302; ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s. 938; HAMZAÇELEBİ, s. 34; ÖZTAN, Medeni, s. 383.

Ancak, kadın erkek eşitliği anlayışına aykırı düşmesi nedeniyle TMK’nda bu düzenlemeye yer verilmemiştir²²³.

Evlilik birliğinin sona ermesiyle, genellikle boşanan eşlerden birisi yoksulluğa düşmektedir. Hukuk sistemimizde ülkenin sosyal ve ekonomik yapısından dolayı boşanma durumunda yoksulluğa düşen eş, çoğunlukla kadındır.

Türk Medeni Kanunu’nda yoksulluk nafakası hükümlerini düzenlerken, 743 sayılı (eski) Kanunu sisteminden ayrılmıştır. Cinsiyet ayrımına son vermiştir. Bu ayrımın sona ermesi hem uluslararası hukuka²²⁴ hem de anayasamızın eşit haklar prensibine uygundur. Bu durumda boşanma nedeninden dolayı yoksulluğa düşecek olan eş, erkek dahi olsa, boşanma halinde kadından daha az kusurlu ya da kusursuz ise, kadının refah hali aranmaksızın nafaka yükümlüsünün ödeme gücü oranında süresiz olarak yoksulluk nafakası talebinde bulunabilir²²⁵.

Toplum ve ahlak prensipleri gereği buradaki amaç, evlilik birliğinin sona ermesi ile , kusuru bulunmayan ya da diğer tarafa göre kusur oranı daha az olan kişinin yoksulluğa düşmesine engel olmaktadır²²⁶. Boşanma ile birlikte, eşlere evlilik birliğinin yüklediği yükümlülükler sona erse de kanun koyucu, burada bu prensipten ayrılmıştır²²⁷.

Böylece, evlilik birliğinin sona ermesi ile kusursuz ya da daha az kusurlu eş yoksulluk nafakası talep hakkına sahip olmaktadır. Kanunda tazminatlara ilişkin düzenleme yapılmasının amacı, kusursuz ya da daha az kusurlu eşin ekonomik ve kişisel durumunu kısmen de olsa düzeltmektir²²⁸.

Yoksulluk nafakası, tazminatlardan tamamen farklı bir düzenlemedir. Boşanma davasında maddi ve manevi tazminat yoksulluk nafakasından ayrıdır. Tazminata hükmedilmiş olması ya da hükmedilmemiş olması, yoksulluk nafakası talebini

²²³ ÖZUĞUR, Ali İhsan, Medeni Kanunun Yeni Düzenlemelerine Göre Yoksulluk Nafakası, İstanbul Barosu Dergisi (Aile Hukuku Özel Sayısı), İstanbul 2007, s. 71.

²²⁴ İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, m. 1, 2, 7.

²²⁵ ÖZUĞUR, Nafaka, s. 73.

²²⁶ VELİDEDEOĞLU, s. 261.

²²⁷ CEYLAN, s. 104.

²²⁸ ÖZTAN, 70. Yıl, s. 118.

etkilememektedir. Boşanma davasında maddi veya manevi tazminatının konuluş nedeni ve şartları ile, yoksulluk nafakasının konuluş nedeni ve şartları aynı değildir. Boşanma davasında tazminatların konuluş amacı, kusuru olmayan ya da diğer tarafa göre daha az olanın, uğramış olduğu maddi veya manevi zararların, kusurlu davranışıyla boşanmaya sebebiyet veren eş tarafından giderilmesidir. Buna karşılık yoksulluk nafakasının amacı ise, temel olarak eşler arasındaki, sosyal dayanışma fikri ve ahlaksal değerlerden dolayı kısmen de olsa mağdur olanın mağduriyetinin giderilmesidir²²⁹.

Yoksulluk nafakası, hukuki niteliği bakımından bir bakım nafakasıdır. Kusura dayanmayıp, bu nedenle ceza veya tazminat niteliği taşımaz²³⁰. Her iki eşin de kusurlu olmadığı durumlarda da (akıl hastalığı, karakter ayrılığı gibi) mümkündür²³¹.

Boşanmaya sebebiyet veren durumda, eş tamamen kusurluysa ya da daha fazla kusurlu ise yoksulluk nafakası talep edemez. Yoksulluk nafakasının diğer koşulları da olması şartı ile, eşlerin eşit kusurlu olması halinde eşler yoksulluk nafakası talebinde bulunabilirler²³².

Yoksulluk nafakası alacağı, kişiye bağlı olan ve kendine has özellikleri olan bir alacak hakkıdır²³³. Bu alacak, alacaklının rızası olmadan takas edilemez²³⁴. Temlike de elverişli değildir ve üzerinde rehin hakkı tesisi mümkün değildir (TMK. m. 954)²³⁵. İlama bağlı olmayan nafakaların bir kısmı haczedilebilir. İlama bağlı nafakalar ise, nafaka alacaklısının geçimi için zorunlu olan miktar olması nedeni ile

229 TUTUMLU, boşanmanın hukuki sonuçları, s. 459; RUHİ, Nafaka, s. 45; HAMZAÇELEBİ, M., Boşanma Öncesi ve Sonrası Nafaka, Yargıtay Dergisi, C. 26., S. 3, 2000, s. 360.

230 TUTUMLU, boşanmanın hukuki sonuçları, s. 459; RUHİ, Nafaka, s. 70; HAMZAÇELEBİ, Nafaka, s. 360; ÖZTAN, Medeni, s. 497.

231 VELİDEDEOĞLU, s. 261.

232 Y. 2. HD., 08.03.2002 T., 2266/3207, ÖZUĞUR, Nafaka, s. 73.

233 BK. m. 123 hükmü, nafaka alacağının borçlunun ve ailesinin iâşesi için mutlak surette zorunlu olduğunu, özel niteliği itibariyle fiilen alacaklının eline verilmesi gerektiğini düzenlemiştir.

234 ÖZTAN, Medeni, s. 590.

235 Kişi varlığı haklarının para ile değerlendirilmesi ve temlik söz konusu olmadığından rehinin konusunu oluşturmazlar. OĞUZMAN, M. Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe, Eşya Hukuku, B. 1., Filiz, İstanbul 2018, s. 815.

mahkemece takdir ve tayin edilmiş olmasından dolayı haczedilememektedir²³⁶(İİK. m. 83). Henüz doğmamış nafaka alacağından feragat edilemez. Ancak işlemeye başlayan nafaka alacağından feragat etmek mümkündür²³⁷.

Nafaka alacağı alacaklının ya da borçlunun ölümü ile son bulacaktır. Bu nedenle mirasa konu olmaz ve mirasçılara geçmez²³⁸. Fakat nafaka davası açıldığında nafaka talep eden davacının ölmesi halinde mirasçıları açılmış olan bu davaya devam edebilirler²³⁹.

Yoksulluk nafakası boşanma davası dilekçesinde ya da boşanma davası devam ederken talep edilebilir. Ayrıca, boşanma davası sonuçlandıktan sonra ayrı bir dava olarak, harcı yatırılmak suretiyle talep edilebilir²⁴⁰.

3.2. Yoksulluk Nafakasının 4721 Sayılı Kanundaki Kronolojik Değişimi Ve 175'inci Maddenin İncelemesi

Yoksulluk nafakası, TMK'nun 175'inci maddesinde yer almıştır, Ayrıca 743 sayılı (eski) MK'nda da düzenlenmişti. Düzenlemenin ilk şeklinde; kabahati olmayan karı ya da koca fark etmeksizin eşlerden birinin boşanma halinin sonucu olarak, yoksulluk durumuna düşmesi halinde, boşanmaya sebep olmasa da gücü oranında 1 sene süre ile sınırlı olarak nafaka ödemeye mahkum edilebilir şeklindeydi.

Eski Medeni Kanunumuz 144 üncü maddesinde, sadece *nafaka* başlığı altında düzenlemiş, yoksulluk deyimine yer vermemiş idi²⁴¹.

Eski MK düzenlemesinde, nafaka 1 yıl süre ile sınırlı tutularak, yine aynı şekilde talep eden eşin boşanmaya neden olup olmadığı yani kusursuz ya da daha az kusurlu olma hali aranmış, büyük yoksulluğa düşme ifadesi kullanılmış, yine

236 KURU, Baki İcra İflas Hukuku, B. 12. İstanbul 2006, s. 451.

237 ÖZTAN, Medeni, s. 590.

238 ÖZTAN, Medeni, s. 590.

239 CEYLAN, s. 106.

240 ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 71.

241 AKINTÜRK, s. 293.

yükümlülük verilecek eşin kusurlu olması şartı aranmamış ekonomik anlamdaki özelliği oranında karşısındaki eşe deme yapacağı düzenlenmiştir.

İlgili kanunu maddesinde görüldüğü üzere, yoksulluk şartındaki, yoksulluğun *büyük* olarak ifade edilmesidir. Yani, evlilik birliğinin sonra ermesi nedeniyle kabahatsiz olan ve nafaka alacaklısı sıfatına haiz olan kabahati olmayan tarafın yoksulluğu büyük oranda değilse, hükmedilmesi söz konusu değildir.

Söz konusu nafaka, tek başına belli bir ifade değilken, diğer bir anlatımla, yoksulluğun belirli bir tanımı yokken yoksulluk kişiden kişiye ve durumun unsurlarına göre farklılık göstermekteyken, “büyük yoksulluk” şeklinde fazla anlaşılmayan ve daha çok eleştirilere açık ifade yaratılmıştır. Bu da, eleştirilmesi gereken bir husustur.

Eski MK'nun 144'üncü maddesindeki nafaka için olması gereken diğer bir koşul ise, nafakanın bir sene süre ile sınırlandırılmış olmasıdır²⁴². Bu düzenleme ile, süre sınırlandırılmasının olması, ilgili düzenleme de eleştiri²⁴³ yapılmasına yol açmıştır. Çünkü, geçinme imkanı kalmayan tarafa, yardım sağlamak amacı gütmekte olup, kusurlu tarafa bir tazminat yükletmek amacıyla değildir²⁴⁴. Belli bir süreye tabi olarak nafakaya hükmedilince, alacaklı tarafın mali durumu kötüye gitmiş olsa dahi bir yıllık süre sona erdi mi nafakada bitiyordu. Devamı yönünde karar verilemezdi.. Bu zaman kısıtlamasının neticesi olarak, hükümetin ekonomik anlamda yeterli olmadığı durumda, sağlanan devlet güvencesinin o ülkede yaşayan herkes de mevcut olmadığı, devletçe yapılacak yardımlardan sorumlu birimlerin yeterli olmadığı, hallerde ancak bir yıl süre ile sınırlı olarak lehine yoksulluk nafakası hükmedilen eş, nafaka ödemesi bittikten sonra çalışamayacak durumda, yaşının büyük olması engel olması, gibi hallerde uygulanmada doğan boşluk Yargıtay'ın dolambaçlı bir yol izleyerek, Uzlaştırma Hükümlerinin uygulanması

242 HATEMİ, Hüseyin / SEROZAN , Rona, Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s. 252.

243 ÜLKER, Gürkan, Türk Kadınının Hukuki Statüsü ve Sorunları, , AÜHF Dergisi, 17/09/2012, s. 353; OĞUZMAN/ DURAL, s. 147.

244 OĞUZMAN/ DURAL, s. 147.

sureti ile, TMK'nun 145/3. Maddesi ile 150/5 maddelerine göre nafakada 1 yıldan uzun süre belirlenmesini sağlamıştır²⁴⁵.

Gerekçede de ifade edildiği gibi, yoksulluk nafakasından beklenen sonuç elde edilebilmesi için amaç, evlilik birliği içindeyken tarafların bu birliğin sona ermesinden boşanmadan sonra da yardımlaşmalarını amaçlar. Bu nedenle nafaka süresiz olması gerekir²⁴⁶.

Bu nedenle, uygulamada karşılaşılan sorunları ve doktrindeki haklı eleştiriler dikkate alınarak kanun koyucu bu konuyu yeniden düzenlemiştir. Yoksulluk nafakasının düzenlemesinde, EMK'nun 144'üncü maddesi, başlığı ile birlikte yeniden düzenlenmiş, yapılan düzenleme sonrasında, 743 sayılı Kanun'un 144'üncü maddesi; boşanma nedeni ile eşin, yoksulluğa düşmesi, diğer eşten kusuru fazla olmaması koşulu ile, geçimi için diğer eşin ekonomik gücü oranında süresiz nafaka isteyebileceği düzenlenmiş, aynı maddeden kadının nafaka yükümlüsü olabilmesi için refah hali aranmıştır. Ayrıca nafaka yükümlüsünün hiç kusuru olmasa dahi nafaka yükümlüsü olabileceği düzenlenmiştir.

Eski Medeni Kanunda değişiklik sonrası yapılan yeni düzenleme ile ilgili madde (144'üncü maddesi), yürürlükte olan Türk Medeni Kanunu'na benzer haline gelmiştir. İfade edilmelidir ki, bu yeni kanun ile söz konusu konu değişikliklere uğramıştır. Düzenlemeye göre, nafaka talep eden tarafın, kabahati diğer tarafa göre fazla bulunmamalıdır²⁴⁷. Maddenin son hali daha açıklayıcı olmuş ve, evlilik birliğinin sonlanmasından dolayı nafaka almaya hak kazanan tarafın , kabahatinin daha az olmasını yeter görülmüştür²⁴⁸. Medeni Kanununun 144.

245 ÜLKER Gürkan, Medeni Kanun Eleştirileri I .Karının İktisaden Korunması, AÜHF Dergisi 17/09/2012, s. 353.

246 AKINTÜRK, TMK'nun Evlilik Hukukuna İlişkin Hükümlerinde Yapılması Öngörülen Değişiklikler, s. 55.

247 ÇAKIN, s. 137.

248 TEKİNAY, s. 263.

Maddesinde ilk hali ile , büyük bir yoksulluğa düşmesi ibaresine, yapılan değişiklik ile yer verilmemiş, “yoksulluk” kelimesi yer almıştır²⁴⁹.

Ayrıca, bir yıllık süre de kaldırılmıştır. Bu, söz konusu konu hakkındaki ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikte olmuştur.

Yukarıda aktardığımız üzere, yoksulluk nafakası eski düzenlemenin ilk halinde, bir yıl süreyle sınırlı olarak hükmedilebiliyordu . Bu tarihten itibaren, daha sonra yapılan değişiklik ile, nafakaya süre sınırlaması olmadan ilgili madde gereği k (176. Madde), nafakanın son bulmasına yol açan şartlar meydana gelene kadar hükümlenabilecektir. Belli bir zaman sınırı olmadan nafaka istenebilecek duruma gelinmiştir. Bu yeni düzenleme yerinde olsa da, söz konusu düzenlemenin yürürlük tarihi öncesi gerçekleşmiş boşanmalarda artık nafaka talep edemeyeceklerdir. Onlar için bir yıl ile sınırlı olarak nafakaya hükmedilmiştir. Belirtilen özellikler ile , yasada gerekli olan değişiklikler yerinde olmuştur.

3444 sayılı Kanun ile, kusuru daha ağır olmamak şartıyla, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek kadın ya da erkek, zaman sınırlaması olmadan nafaka talep edebileceği kanun hükmü ile oturmuştur. Ancak kanun düzenlemesinde; erkek eşin kadın eşten nafaka talep edebilmesi için, nafaka talep edilecek kadının ekonomik açıdan fedahta olması gerektiği düzenlenmiştir²⁵⁰. Düzenlemeye eleştiriler de yapılmıştır. Zira, bu düzenlemenin, kadın lehine bir düzenleme olduğunda şüphe yoksa da, Anayasa'mızın 10'uncu maddesinde hükme bağlanan eşitlik prensibine ve ileri kısımda bahsedeceğimiz uluslar arası sözleşme kurallarına uygun olmadığı, ayrıca kadın menfaatine pozitif ayrımcılığa neden olabilecektir.

Evlilik birliğinin son bulması nedeni ile nafaka alacaklısı olacak kadının , alacaklı olması için nafaka yükümlüsünün refah hali aranmaz iken, Erkeğin nafaka alacaklısı konumunda olması halinde , borçlu olan kadının ekonomik yönden refah hali istenmiştir. Söz konusu madde, kadın erkek arasında fark uyandırma yönünden

249 BOZOVALI, Haluk, Mevzuattaki Son Değişikliklerle Öğretide ve Uygulamada Türk Medeni Hukukunda Bakım Nafakaları, Kazancı Hukuk Yayınları No: 76, Kazancı Kitap Ticaret A.Ş., İstanbul, 1990, s. 69.

250 BOZOVALI, Mevzuattaki Son Değişikliklerle Öğretide ve Uygulamada Türk Medeni Hukukunda Bakım Nafakaları, s. 71, 72.

tartışmaya yol açmıştır²⁵¹. Ancak, Anayasa'mızın ilgili maddesinde (10'uncu madde), tüm toplumun yasalar önünde eşit olduğu, bu nedenle erkek kadın ayrımı yapılmaması herkesin kanunlar karşısında eşit olduğunun göstergesi göstergesidir. Ayrıca, refah hali ile neyin kastedildiği, Medeni Kanunda tanımlanmamıştır²⁵².

Kadının hali refahta olması demek, yaşadığı toplum gerekli pahalı olan eşyaları da alabilecek derecede kadının gelirinin olmasıdır hali demektir.²⁵³. Ancak refah hali; kanunda tanımlanmamış ve kişiden kişiye göre değişiklik gösterebilen bir kavramdır. Bu da göstermektedir ki bu düzenlemede yerinde olmadığına değışikliğı uğramıştır. İlgili kanun hükmünde yapılan değışiklik ile pek yerinde düzenleme olmadığından, söz konusu konu kanun hükmü değıştirilmiştir

Uygulamada yaşanan sıkıntılar ve genle olarak ihtiyaç duyulması nedeni ile, ilgili kanun ve kanun hükümleri birçok değışiklik geçirmiş günümüzdeki haline kavuşmuştur. TMK'nun 175. maddesinde kaleme alınmıştır. Bu düzenlemeye göre; boşanma ile birlikte yoksulluğa düşen eşin, diğer eşten nafaka talebinde bulunabileceğı, nafaka alacaklısının kusurunun daha ağır olmaması gerektiğı ve nafaka yükümlüsünün ekonomik gücü ile orantılı olarak süre sınırı olmaksızın hükmedilebileceğı düzenlenmiştir. Yine aynı maddenin devamında, nafaka ile yükümlü olan eşin kusurunun aranmayacağı belirtilmiştir²⁵⁴.

Düzenlemeden anlaşılacağı üzere, evlilik birliğinin sona ermesi ile, boşanma yüzünden yoksul hale gelen taraf, cinsiyet ayrımı gözetilmeden, kabahatinin yükümlü hale gelecek taraftan az olması koşulu ile belirli bir zamanla sınırlı olmamak üzere isteyebilecektir. İlgili düzenlemeyi devamında ise, borçlunun kusuru olmasa yükümlü olabileceğı belirtilmiştir.

Söz konusu hüküm gereğı talebin kabulü için tüm düzenlenen unsurların meydana gelmesi gerekir. Boşanmanın gerçekleşmesi, gerçekleşen bu boşanma

251 AKINTÜRK, Aile Hukuku, s. 267.

252 AKINTÜRK, Aile Hukuku, s. 267.

253 KARTOZ, Mehmet, Yoksulluk Nafakası ve Tazminat, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2002, s. 21, <http://eprints.sdu.edu.tr/99/1/TS00266.pdf>, Er. T.: 17.09.2012.

254: RUHİ; Nafaka, s. 441..

nedeniyle nafaka talep edenin yoksul hale gelmesi, alacaklının kabahatinin yükümlününkinden az olması ve son olarak hükmedilecek nafaka miktarının nafaka yükümlüsünün ekonomik kazancı ile dengeli olması gerekir.

Davada ,hakim tarafların kusurlarının derecesini karşılaştırır. Taleple bağlı kalarak, ekonomik geliri oranında tarafı yükümlülük altına sokar.

TMK'nun 175'inci maddesi değişiklikten sonraki hali ile eski MK'nun 144'üncü maddesi arasındaki en önemli fark; erkeğin kadından yoksulluk nafakası isteyebilmesi için, kadının refah halinde olmasının gerekmediği şartıdır. Yeni düzenleme ile, kadının refah halinde olmasının gerektiği şartının kaldırılması yerinde olmuştur. Ülkemizde, genellikle kadınlar boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olan taraf olsa da , hükmün amacı, boşanma neticesinde eşlerden birinin yoksulluğa düşmesi ve bu yoksulluğun giderilmesi amacı olduğundan , *kadının refah halinde bulunması* şartı yeni hükme alınmamış olup, bu düzenleme kadın erkek eşitliğine uygun olmuştur.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde özellikle 1, 2 ve 7'inci maddelerinde *"herkesin eşit ve hür doğduğu, kanun önünde eşit olduğu ve dolayısıyla da bireyler arasında cinsiyet ve benzeri kriterlere göre ayırım yapılamayacağı"* şeklinde belirtilmiştir. Söz konusu kanunun son hali bildirgeye uygun düşmüş, cinsiyet ayrımı tanımayan Anayasal düzenlememiz yönünde olmuştur.

Ayrıca, düzenleme, cinsiyet ayrımı gözetmeyen Anayasamıza da paralellik taşımaktadır. Bu nedenle, yürürlükteki yasa gereğince, tüm şartların da meydana gelmesi koşulu varlığı halinde, cinsiyet ayrımı yapılmaksızın yoksul olan taraf erkek de olsa kabahati kadına göre fazla olmamak koşuluyla, nafaka talebinde bulunabilir. Önceki düzenleme gereği, hali refah durumu aranmaz. Bu hali ile anlaşıldığı üzere, yapılan yeni düzenleme daha eşitlik ilkesi ve hakkaniyet ilkesine uygun olmuştur.

3.3. Yoksulluk Nafakasının Koşulları

Yoksulluk nafakasının talep edilebilmesi için öncelikle eşlerin boşanmasına yönelik karar verilmiş olmalıdır. Evliliğin sona erdirildiği durumların hepsinde, nafakanın kabulüne dair karar verilmesi zorunlu değildir. Hakimin, boşanan taraflardan birisi nafaka ödenmesine karar verilmesi için, hakim, yasal düzenlemedeki tüm şartların hepsinin meydana gelmesi şarttır. Koşullar ise; eşler arasında boşanma kararının verilmiş olması, taraflardan birisinin yoksulluk nafakası talebinin olması, talep edenin yoksulluk hali olmalı ve isteyen eşin diğer eşe oranla daha az veya eşit kusurlu olması ya da kusursuz olmasıdır. Bu koşulların hepsinin mevcut olması aranmaktadır. Yani bu sayılan koşullardan herhangi birisinin mevcut olmaması durumunda hakim, yoksulluk nafakasına hükmedemez²⁵⁵. Aşağıda bu koşulları ayrı ayrı başlık halinde inceleyeceğiz.

3.3.1. Yoksulluk Nafakasının Talep Edilmiş Olması

TMK. 175/I maddesinde düzenlendiği üzere, hakim tarafından davanın kabulü için yoksulluk nafakasını boşanan eşlerden biri için karar verilebilme koşulu, bu yönde istek olması ve yoksul hale düşecek olmasıdır. Eğer böyle bir talep yoksa, hakim re'sen bu yönde herhangi bir karar veremez²⁵⁶. Nitekim, Yargıtay uygulamaları da bu yöndedir²⁵⁷. Boşanma davası ile dava süresince her aşamada yoksulluk nafakası talep edilebilir²⁵⁸.

Ancak, Yargıtay'ın uygulamasında bazen açık talep olmasa da ifadelerden yola çıkarak nafaka talebi olarak değerlendirilmesi gerektiği, şeklinde olup bu yönde

255 ÖZUĞUR, Nafaka, s. 71.

256 ÖZTAN, Aile, s. 497, 498; RUHİ, Nafaka, s. 78.

257 Y. 2. HD., 01.04.2002 T., 15276/17072 (ÖZUĞUR, Ali ihsan (2000);Evliliği Sona Erdiren Nedenler, Boşanma ve Ayrılık, Ankara sh. 1004).

258 Y. 2. HD., 16.11.1998 T., 10633/12250 (UYAR, Talih, Türk Medeni hukuku, Aile Hukuku, 2002, Ankara, sh. 1902).

hüküm vermiş olmasına rağmen, yoksulluk nafakasının miktarının açıkça belirtilmesi gerektiği yönünde kararları mevcuttur²⁵⁹.

Eşlerin anlaşmalı olarak boşanma davası açmaları halinde eşlerin, boşanmanın ferî sonucu olarak nafaka konusunda da görüşmüş ve ortak nokta belirlemeleri gerekmektedir. Protokol ile açılan boşanma davasında, protokolde söz konusu nafaka hususunda da aralarında düzenleme yapmaları, anlaşmalı boşanma davasının maddî şartlarındandır. Ayrıca, TMK. 166/III. Maddesi gereği, eşler tarafından yapılan bu anlaşmanın hakim tarafından onaylanması da yasal bir zorunluluktur.

3.3.2. Yoksulluk Nafakası Talep Edenin Kusur Oranı, Diğerine Göre Fazla Olmamalı

TMK. 175/I. Maddesinde düzenlendiği üzere, eşlerin boşanması neticesinde yoksul olan ya da ileride yoksul olacağı bilinen eşin talep edebilmesi için, aranan şart kusur oranının diğerine göre fazla olmamasıdır²⁶⁰. Eğer, talep eden eşin kabahati daha fazla ise, nafaka talep edemez²⁶¹.

Yargıtay vermiş olduğu kararlarda, evlilik birliğinin sona erdiren tarafların ikisinin de kabahatli olması durumunda, nafaka istendiğinin kabul edilebileceğine yöneliktir²⁶². Yine Yargıtay uygulamasında, evlilik birliğinde başkasıyla ilişkiye giren eşin²⁶³ ve terk sebebiyle boşanmada terk eden eşin daha ağır kusurlu olduğunu kabul edilmektedir.

TMK'nun 175/II. Maddesinde, nafaka borçlusuna atfedilecek bir kusur olması aranmayacağı belirtilmiştir. Kanun koyucu, aslında bu maddenin birinci fıkrasında,

259 Y. 2. HD., 02.02.1997 T., 6737/7834 (ÖZUĞUR, Nafaka, s. 495).

260 3444 sayılı yasa ile yapılan değişiklikten önce nafaka talep eden tarafın kusursuz olması aranıyordu. Yapılan değişiklikte EMK. m. 144 hükmü, eşlerden birisinin hiç kusuru olmasının zorluğu sebebine dayanarak diğerine göre fazla kusuru olmayan eşin talep edebileceğini düzenlemiştir. TMK. da bu düzenlemeyi aynen korumuştur.

261 Y. 2. HD., 08.03.2002 T., 2266 , 3207 (ÖZUĞUR, Boşanma Ayrılık, s. 1004); Y. 2. HD., 15.02.2002 T., 2445/2057 (GENÇCAN, s. 963); Y. 2. HD. 16.02. 2004 ., 2004/956E.-1668 k.(OY, Osman, Boşanmanın Hukukî Neticeleri, İstanbul 2008, s. 99).

262 Y. 2. HD., 16.12.2002 ., 2002/ 13071E.-2002/13937K. (GENÇCAN, s. 964); Y. HGK., 13.06.2001 T., 468/502 (Uyar, s. 1855).

263 Y. 2. HD., 12.05.1998 , 1998/ 3495E.-1998/5750K. (ÖZUĞUR, Boşanma, Ayrılık, s. 890).

kusuruyla boşanmaya sebebiyet veren tarafın yoksulluk nafakası talep edemeyeceğini, buna karşın ikinci fıkrada ise, kusur sebebine dayanmayan boşanma sebebinde, nafaka yükümlüsünün kusurunun aranmayacağını kast etmiştir. Buna karşılık, yoksulluk nafakasına ilişkin olarak boşanan tarafların kusurlarıyla ilgilenmekten çok, boşanma sonucunda yoksulluğa düşen tarafın, diğer taraftan mali gücü oranında ve hakkaniyete uygun bir nafaka talebinde bulunabileceği şeklinde bir düzenleme yapılması gerekirdi. Nitekim İsviçre Medeni Kanunu'nda, yoksulluk nafakasına ilişkin düzenlemede tarafların kusuruna hiç değinilmemiştir²⁶⁴.

3.3.3. Yoksulluk Nafakası Talep eden taraf, Boşanma nedeni ile Yoksulluğa Düşmeli

Talepte bulunan eşin , talebinin kabul görmesi için, evliliğin sona erdirilmesi ile talep edenin yoksul olması gerekmektedir. TMK. 175. madde hükmü, boşanma nedeniyle ilerde yoksulluğa düşme olasılığını da dikkate almıştır²⁶⁵. Ayrıca eski MK da düzenlendiği üzere, yoksulluğun büyük olması gibi bir koşulun varlığının olması şartına yer vermemiştir. Kanunun bu hali ile düzenlenmiş olması, isabetli olmuştur. Çünkü, boşanma neticesinde yoksulluğa düşen eşin yoksulluk derecesi, kabul edilecek talebin miktarıyla ilgilidir.

Yoksulluğa düşme halinde anlaşılması gerekenin ne olduğuna değinecek olursak, boşanan eşlerden birinin maddi bir geliri olmaması, çalışmıyor durumda olması, çalışabilir halde olmaması ya da boşanma ile mevcut çalıştığı işinden olması, şeklinde durumlar örnek olarak gösterilebilir²⁶⁶. EMK. 144. maddesi hükmü değişikliğinden önce, eşlerin büyük bir yoksulluğa düşmesi şartı mevcut olup, hükmün değişikliği sonucu sadece yoksulluk lafına yer verilmiştir²⁶⁷.

264 İsviçre Medeni Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasına göre Boşanma sonucu yaşlılık yardım sandığının ödemesi de dahil olarak geçimini uygun koşullarda sağlaması kendinden beklenmeyen eşe, diğeri hakkaniyete uygun bir katkıda bulunmak zorundadır.

265 RUHİ, Nafaka , s. 70.

266 AKINTÜRK, Aile, s. 302; ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s. 930; OĞUZMAN /DURAL, s. 146; ÖZTAN, Aile, s. 499.

267 ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s. 938.

Yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için talep eden eşin yoksulluğa düşüp düşmeyeceği hakim tarafından araştırılmalıdır.

Eşin yoksulluğa düşmesi ile boşanma arasında açık bir bağ vardır. Boşanma dışı nedenler ile, örnek verilecek olursa içki, kumar, iflas gibi durumlardan kaynaklı yoksulluğa düşülmesi halinde nafaka talebinde bulunulamaz.

Yoksulluk deyiminden anlaşılması gereken, evlilik birliği içindeki refahın boşanmadan sonra yakalanamamış olması değil, boşanmanın neticesi olarak eşin günlük, olağan ve zorunlu giderlerini karşılayamamasıdır²⁶⁸. Nitekim Yargıtay, kararlarında yoksulluğu tanımlarken, ekonomik ve sosyal koşullarla doğrudan ilgili olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle, yoksulluk durumunu ülkenin ekonomik ve sosyal koşulları göz önüne alınarak belirlemek gerekir. Anayasa'nın 17/1, 55. Maddelerinde belirtildiği üzere, herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama, maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkına sahiptir. Bunun sonucu olarak, gıda, kıyafet, konut, sıhhat, gibi kişinin kendisini sosyal yapının gereği olarak yaşamını ikame ettirebilmesi için mecbur olduğu ihtiyaçları karşılayabilecek seviyede gelire sahip olmayan herkesi yoksul olarak belirtmiş,²⁶⁹ bu şekilde tanımlamıştır.

Yargıtay'ın vermiş olduğu bazı kararlarda belirtildiği üzere, SSK veya BAĞ-KUR aylığı olanların ya da asgari ücretle çalışanların boşanmadan önce mevcut hayat standardında olmayan yaşam yaşamasını, yoksulluk şeklinde kabul etmemiştir²⁷⁰.

Yargıtay birçok hükmünde, yoksulluk koşulunu, asgari ücret kavramı ile yoksulluğu birbiri ile bağlantılı görmüştür. Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında, bu nafakaya hükmedilmesi için nafaka alacaklısının asgari ücret seviyesinde gelire sahip olması nafakaya hükmedilmesine engel olmadığı yönündedir²⁷¹.

268 VELİDEDEOĞLU, s. 261.

269 Y. HGK., 07.10.1998 T., 656/688 (Uyar, s. 1918)

270 Y. 2. HD., 25.12.2002 T., 13554 /14829; Y. 2. HD., 01.10.2002 T., 10258 /11123 ; Y. 2. HD., 05.03.2003 T., 1901/ 2929. (GENÇCAN, s. 964).

271 YHGK 07.10.1998, 1998/2-656E.—688K. ; 26.12.2001 2001/2-1158E.-1185K. ; 01.08.2002 2002/2397E.-339K. ; 28.02.2007,2007/3-84E-95K.; 16/5/2007 , 2007/2275E.-275K ;, 11/3/2009 2009/2-73E.-118K.

Verdiği bir kararında (YHGK) nafakaya hükmedilmesi için nafaka alacaklısının asgari ücret seviyesinde gelire sahip olması nafakaya hükmedilmesine engel olmadığı yönündeki görüşünü yinelemiştir. Devamında ise, bu durumu o tarihteki maddi şartların haricinde, sosyal ve maddi gelirleri ve yine eşlerin hayat standartları dikkate alınarak karar verilmesi hususu belirtilmiştir²⁷².

Yargıtay'ın esas aldığı ölçütler, yeme, giyinme, barınma, sağlık, ulaşım, kültür, eğitim gibi zorunlu ve gerekli görülen harcamalarını karşılayacak düzeyde gelire sahip değilse, bu kişilerin yoksul kabul edilmesi gerektiği yönündedir. Yine, belirttiğimiz üzere Yargıtay'ın pek çok kararında, "asgari ücret seviyesinde gelire sahip olmak"; kabulü yönünde karar verilmesine engel kıstas değildir. Belirtmek gerekir ki, talep edenin yoksulluk hali her durumun kendine özgü şartları, talep tarihinin maddi koşulları, tarafların yaşam tarzı ve maddi durumları, hayat standardı, yaşları, beraber geçirdikleri süre, evlilik birliğinin sona ermesinden sonraki evlilik boyunca ve boşanma sonrası oluşacak hayat standartları göz önüne alınarak değerlendirme yapılması yönünde Yargıtay kararları mevcuttur.

Bu konuda verilmiş bir çok Yargıtay kararlarında görüldüğü üzere, kişinin gayrimenkul sahibi olması ya da aileden veraset ile intikal eden gayrimenkulün maddi değerleri dikkate alınmış ve bu gayrimenkullerin maddi getirisi olması halinde bunun tespiti sağlanarak, boşanma ile eşin yoksulluğa düşüp düşmeyeceğinin belirtilmesi gerektiği sonucuna varmıştır²⁷³.

Yine verilmiş bir kararda²⁷⁴ da, nafaka talep edenin ailesinde kendine kalan mirasın, kendisini yoksulluk haline çıkaracağı gerekçesi ile, talebin kabulü yönünde karar verilemeyeceğini belirtmiştir.

2008 yılında vermiş olduğu bir başka kararında²⁷⁵ ise, kendi fiili ile neden olduğu örnek verilecek olursa, kumar oynayarak yoksulluk halinde olamayacağı,

272YHGK 16.05.2007,2007/2-275E.,2007/275K.. (UYAP).

273 Yargıtay 2. HD. 05.05.2008 , 2007/8729 E., 2008/6468 ;Yargıtay 2. HD 03.02.2009 , 2007/20420 E., 2009/1250 K. ; Yargıtay 2. HD. 22.07.2009 , 2008/12689 E., 2009/14769 K. sayılı kararı. Bkz: RUHİ, Ahmet Cemal, Yarg.İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku, Seçkin, 2010, Ank., s. 325.

274 Yargıtay 2. HD. 14.07.2009, 2008/9015 E., 2009/14028 K. , Bkz: RUHİ, Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku, s. 350. , Yargıtay 2. HD.'nin, 09.07.2009, 2008/11369 E., 2009/13669 K. Bkz: RUHİ, Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku, s. 350.

yani bu durumda bu kişi için nafaka talebinin kabulünün uygun olmadığına Yargıtay kanaat etmiştir.

Yargıtay, tarafın yoksul olma şartını araştırırken, her olayın kendine özgü özelliklerinin ve eşlerin ekonomik gelir kaynaklarının detaylı incelenmesi gerektiği görüşündedir²⁷⁶.

Bununla birlikte, yoksulluğa düşme şartının evlilik birliğine son veren davanın neticesi olarak meydana gelmesi gerekmektedir. Dikkat edilmesi gereken, yoksulluğa düşme boşanma sonucu olmalıdır²⁷⁷. Ayrıca, gerçek bir yoksulluk olmalıdır. Kişinin günlük ve zorunlu ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma gelmesi gerekir.

Kişi, davadan önceki standartlarından daha aşağıda hayat yaşıyorsa, bu yoksulluk olarak anlaşılamaz. Çünkü, bunun amacı zorunlu ihtiyaçların giderilmesine yöneliktir²⁷⁸. Misal verilecek olursa, çalıştığı yerden istifa suretiyle ayrılan kişinin yoksul olması durumunda nafaka kabul edilemez.

Aynı şekilde, nafaka alacaklısı olan kişinin, yeni bir işe girmesi bu nedenle yoksul olma durumundan çıkması halinde daha sonraki tarihte işten istifa etmesi durumunda artık yoksulluk nafakası isteyemeyeceği yönünde karar vermiştir. (Yargıtay 2.HD., 21.11.1995, 1995/11857E, 1995/12547K.)²⁷⁹.

Öte yandan, TMK. 175/1. Maddesinde düzenlendiği üzere, yoksulluğa düşecek taraf şeklinde düzenlemeye yer vermiştir. Yani, ileride yoksul olma ihtimali olma durumu söz konusu olup, bu durum hakim tarafından incelenecektir²⁸⁰.

275 Yargıtay 2. HD.'nin 31.03.2008, 2008/1858 E., 2008/4419 K. Bkz: RUHİ, Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku, s501.

276 Yargıtay 2. HD.'nin 16.04.2009, 2008/2577 E., 2009/7426 K., Yargıtay 2. HD. 16.04.2009, 2008/4401 E., 2009/7303 K. bkz: RUHİ, Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku, s. 445. Yargıtay 2.HD. 05.05.2009, 2008/2968 E., 2009/8775 K. Bkz: RUHİ., s. 441. Yargıtay 2. HD 09.07.2009, 2008/11380 E., 2009/13676 K. Bkz: RUHİ, Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku , s. 328.

277 RUHİ, Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku, s. 43.

278 BOZOVALI, s. 69; KAÇAK, s. 150.

279 RUHİ, Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku, s. 43.

280KAÇAK, s. 145.

3.3.3.1. Nafaka Alacaklısının Sonradan Asgari Ücretli Bir İşte Çalışması-Çalışmaya Başlamasının, Yoksulluk Nafkasına Etkisi

3.3.3.1.1. Asgari ücret teriminin Yargıtay kararları ışığında incelenmesi

Asgari ücret; Asgari Ücret Yönetmeliğinin m. 4 de asgari ücret tanımı yapılmış, normal çalışma günü karşılığında, ödenen ücretin o kişinin gıda, konut, giyim, sağlık, ulaşım ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını, o günün fiyatları baz alınarak asgari düzeyde karşılamaya yetecek miktarda olması gerektiği belirtilmiştir.

Görüldüğü gibi bu kavram, mecburi gider olarak bahsedilmiş, yeme, konut, sıhhat, gibi zorunlu giderlerin en alt seviyede olacak şekilde yetmesi gereken miktar olarak açıklanmıştır. Asgari Ücret Yönetmeliğinin m.7 de, asgari ücret tespitinde; ülkenin ekonomik durumu, kazanç elde edenlerin geçinme indeksi ve bu mevcut olmaması halinde indeksleri, fiilen ödenmekte olan ücretlerin genel durumu ve geçim şartları da dikkate alınması gerekmektedir.

Ayrıca, kişinin yalnız hayat sürmediği durumu göz önüne alınmalı ve bu terimin tespitinde kişinin yanında birlikte yaşadığı kişilerin de katılması gerekmektedir. Ülkemiz özelinde aile kavramı tespit edilirken ebeveynler ve iki çocuk şeklinde 4 kişilik çekirdek aile anlaşılır ve bunların hepsinin giderlerine yetecek miktar belirlenmesi gerekir. Komisyon tarafından asgari ücret tespit edilirken sadece tek kişi değil açıklandığı üzere ailenin tüm fertlerinin ortalama geçim olarak sayılan zorunlu giderlerine yeten miktar belirlenir²⁸¹.

Asgari ücret değerindeki gelirin yoksulluğu ortadan kaldırıp kaldırmayacağı konusunun irdelenmesinde; Yargıtay yerleşik uygulamaları ışında incelenecektir. Yargıtay; vermiş olduğu kararlarda asgari ücret seviyesindeki gelirin yoksulluk nafakası bağlanmasına engel olmayacağı neticesine varmıştır²⁸². İlgili karar yüksek mahkeme Yargıtay tarafından terzilik yaparak geçinen nafaka talep edenin, geçimini

281 Yeliz Darende, Asgari Ücretle Çalışıyor Olmak Yoksulluk Nafakası Bağlanmasına Engel Midir?, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_545.htm, Er. T.: 17.09.2012.

282 Yargıtay 3. HD. 30/09/2004, 2004/10323 E., 2004/10219 K. (UYAP).

sağlaması ile tüm delillere göre kadının kazancının davanın açıldığı tarihe göre, yoksulluktan kurtaracak düzeyde olmadığı, zorunluluk giderler, ülkedeki ekonomik yapı ve enflasyon nedeni ile, paranın satın alma gücünün düşmesi gibi nedenlerle hakkaniyet ilkesi de dikkate alınarak, davacı kadın lehine uygun bir tazminatın belirlenmesi gerektiği gerekçeleri ile Yerel Mahkemenin vermiş olduğu kararı bozmuştur.

YHGK kararında, asgari ücretli bir işe başlanmasının yoksul olma haline engel teşkil edip etmediği irdelenmiş, verdiği kararda nafakanın artırılması talep edilmiş, diğer taraf ise karşılık dava ile nafaka talep edenin işe girmesi nedeniyle kaldırılmasını talep etmiştir²⁸³. İlk derece mahkemesi nafakanın tamamen kaldırılmasına dair karar vermiş ancak davacının nafakanın Artırılması talebini içerir davasını reddetmiştir. Yerel mahkemenin verdiği karar temyiz ile Yargıtay'a taşınmış, ilk derece mahkemesi kararını inceleyen Yargıtay kararı nafakanın artırılmasının reddine dair kısmını onanmış, diğer karşılık dava yönünden ise asgari ücretle çalışmanın yoksulluğu ortadan kaldırmadığı gerekçesi ile yoksulluk nafakasının kaldırılmasına dair verilen kararı bozmuştur²⁸⁴. Yargıtay'ın aksi yönde de kararları da mevcuttur.

Bu yönde; davacının geçimini temin eden asgari ücrete sahip olduktan sonra bu halden kurtaracak iş bulduktan sonra artık , yoksulluk halinden kurtulmuş olacağı, o işten ayrılmasının ya da çıkarılmasının davalı eşe yeniden nafaka yükümlülüğüne sokmayacağı şeklindeki Yargıtay kararı²⁸⁵ ile de anlaşıldığı üzere, nafaka alacaklısının asgari ücret seviyesinde bir iş elde edilmesi halinde, yoksulluk koşulunun kalkacağı görülmüştür²⁸⁶.

Yargıtay yerleşik görüşü asgari ücret kadar gelir elde etmenin nafakaya hak kazanma hakkını ortadan kaldırmadığı yönündedir. Zaten asgari ücret tanımında da kişinin zaruri ve yaşamını idame ettirmek için miktarın belirlenmesi esastır. Asgari ücret miktarınca gelir elde edenin ayrıca yoksulluk nafakası almasının kabul edilmesi

283 YHGK 28/02/2007,2007/3-84E., 2007/95 K. (UYAP)

284 YHGK 28/02/2007,2007/3-84E., 2007/95 K. (UYAP).

285 Yargıtay 2. HD. 21/11/1995, 1995/11857 E., 1995/12547 K. (UYAP)

286 Yargıtay 2. HD. 26/01/2005, 2004/15855 E., 2005/768 K..(UYAP)

halinde kişinin yoksulluktan kurtulacağı ön görülmekte, bu yönde lehine nafakaya hükmedildiği görülmüştür. Bu durumdan anlaşıldığı üzere, Yargıtay'ın kendi içerisinde de çelişkiye düştüğü görülebilecektir.

Yoksulluk hali, kişinin içerisinde bulunduğu yaşam koşulları ile ilgilidir. Anayasanın m.17/1 ve m 56/1 uyarınca, herkes maddede belirtilen haklara sahiptir. Ülkemizin ekonomik şartları dikkate alındığından asgari ücretin geçim için yetersiz kaldığı sabit olup Yargıtay'ın asgari ücret üzerinde geliri olan kişi lehine de nafakaya hükmetmesi kararının yerinde olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca, her durumda, yoksulluk nafakası verilmesine hükmedilmemektedir. Hakim nafakaya hükmederken her olayın kendine özgü şartlarına, eşlerin gelirlerine, yaşlarına ve evlilik birliği içerisinde geçen zamanı göz önüne alarak davanın kabulü ya da reddi yönünde karar verecektir. Yargıtay'ın bu belirtilen ilkeler uyarınca bir işte çalışan lehine nafaka hükmetmediği gibi asgari ücretle çalışan lehine yoksulluk halinden kurtulmayacağından dolayı nafakaya hükmedilmesi yönünde karar vermiş olduğu görülmüştür²⁸⁷.

2008 tarihinde Yargıtay verdiği bir kararında ise, kişilerin gelirlerinde ileride gerçekleşmesi muhtemel olguya istinaden bu gerekçeye göre nafaka isteminin reddini doğru görmemiştir. Somut olaya göre açıklanan ilkelere göre değerlendirme yapılmaktadır²⁸⁸.

3.3.3.1.2. Nafaka alacaklısı ile nafaka borçlusunun ikisinin de asgari ücretli bir işte çalışması veya gelirleri emsal olması, tarafların çalışmıyor olması durumunda nafakaya karar verilip verilemeyeceği

Nafaka alacaklısı ile nafaka borçlusunun ikisinin de asgari ücretli bir işte çalışması halinde alacaklının nafaka borçlusundan talepte bulunup bulunamayacağı hususuna değinecek olursak, talebin kabulü halinde her ikisinin de eş derecede gelire sahip olması biri lehine nafakaya hükmedilmesi diğerinin aleyhine olacak şekilde

²⁸⁷ Yargıtay 3. HD. 30/09/2004, 2004/10323 E., 2004/10219 K. (UYAP).

²⁸⁸ Yargıtay 2. HD. 03/04/2008, 2008/6718 E., 2008/4615 K. (UYAP) .

gelirinin düşmesine yol açacaktır bu nedenle nafaka talep eden kişi ile kendisinden nafaka talep edilen kişinin de her ikisinin asgari ücretli işte çalışması durumunda nafakaya hükmedilmemesi gerekmektedir. Çünkü aksi yönde karar verilmesi nafaka yükümlüsünün maddi anlamda mağduriyetine yol açacaktır. Aynı şekilde gelirleri emsal olan taraflar için de bu durum söz konusudur.

Ayrıca, müşterek çocukların olması durumunda çocuğun velayeti aynı zamanda yoksulluk nafakasına hak kazanmış eşte ise nafaka borçlusunun hem yoksulluk nafakası hem iştirak nafakasını ödeme yükümlülüğü verilmiş ise ve bunların toplamı gelirinin asgari ücret altına düşmesine neden olarsa o zaman, nafaka ödemekle yükümlü olanın gelirinin asgari ücret aşığında kalmasına neden olacaktır.

Yargıtay, verdiği kararlarında, nafaka alacaklısı ile nafaka borçlusunun gelirleri emsal olan tarafların gelirlerinin birbirine denk olduğu gerekçesiyle yoksulluk nafakası hükmedilmesini bozma nedeni görmüştür²⁸⁹. Gerekçesinde de belirttiği üzere aleyhine nafakaya hükmedilen kişinin asgari ücret seviyesindeki gelirinin aşağıya düşmesine neden olmuş bu da kişinin mağduriyetine yol açmıştır²⁹⁰.

Tarafların her ikisinin de çalışmaması durumunda, yoksulluk nafakasının hüküm altına alınıp alınmayacağı cevaplandırılması gereken bir diğer sorudur²⁹¹.

Yargıtay, bu konu ile ilgili olarak 2005 tarihinde verdiği bir kararında; nafaka yükümlüsü eşin çalışmamasının, onu nafaka borcundan kurtarmayacağı görüşü mevcuttur²⁹². Şöyle ki keyfi nedenlerle çalışmayan eşin nafaka yükümlülüğünden sorumlu tutulmaması uygun olmayacaktır. Yine bu yönde kararlar mevcuttur²⁹³. Ülkemizde sigortasız çalışan eş yönünden maddi vakıanın ispatı halinde aleyhine yine nafaka yükletilecektir.

289 Yargıtay 2. HD. 08/07/2009, 2009/8605 E., 2009/13522 K. Yargıtay 2. HD. 06/04/2009, 2008/4035 e., 2009/6431 K. (UYAP)

290 Yargıtay 2. HD. 27/04/2009, 2008/5945 E., 2009/8100 K. (UYAP)

291 Yargıtay 2.HD., 13/04/2009, 2008/4558 E., 2009/7016 K. (UYAP)

292 Yargıtay 2. HD. 15/06/2005, 2005/6970 E., 2005/9240 K.. (UYAP)

293 Yargıtay 2.HD. 28/04/2009, 2008/5481 E., 2009/8176 K.. (UYAP)

Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda, nafaka alacaklısı olan kadının sonrasında bir işte çalışmış olmaya başlaması nafaka yükümlüsünün bir işte çalışmaması alacaklının asgari ücret altında gelir elde ettiği nedeni ile kocanın nafakadan sorumlu tutulması gerektiği yönünde karar vermiştir²⁹⁴.

Yargıtay'ın vermiş olduğu bir çok kararda ise bir işte çalışmakta iken keyfi nedenle işinden istifa eden kişi lehine nafakaya hükmedilemeyeceğine karar vermiştir. Bu durumda kişinin işten ayrılma sebepleri hakim tarafından incelenmelidir²⁹⁵. Yine 2008 yılında verilen bir diğer Yargıtay kararında da, nafaka isteminde bulunanın işten istifa etmesi halinde lehine nafaka ödenmesine dair verilen kararı yerinde görmemiştir²⁹⁶. Yargıtay'ın yine bir kararında ise; davalının sürekli işte çalışıp çalışmadığı, dava tarihinde çalıştığı işte ne kadar ücret aldığı, işten ayrılma nedeninin ne olduğu araştırılmadan sadece tanık beyanı esas alınarak hüküm kurulmasını yerinde görmemiş, ve yerel mahkeme kararının bozulmasına yönelik hüküm kurulmuştur²⁹⁷.

Yargıtay'ın yukarıda belirtmiş olduğumuz farklı yöndeki hükümlerinden de anlaşıldığı üzere her somut olaya göre neticenin belirleneceği ve bu hali ile hüküm altına alınması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

3.3.3.2. Dul ve yetim aylığı, emekli maaşı, sosyal sigortalar alacağı devamlı bir kazanca sahip olma halinin, yoksulluk şartı ile ilişkisi

TMK madde 175 gereği nafakaya hak kazanabilmek için yoksulluk şartının gerçekleşmesi sabit olup, Yargıtay uygulamasında da zaruri ihtiyaçların karşılanmasına yönelik maddi kazancı olmayan kişi yoksul olarak tanımlanmıştır. Yargıtay'ın görüşü, "asgari ücretli bir işe sahip olunması"; yoksulluğu ortadan

294 Yargıtay 3.HD. 10/03/2008, 2008/846 E., 2008/3873 K. (UYAP)

295 Yargıtay 2. HD.'nin 11.06.2009 tarihli, 2008/8976 E., 2009/11414 K., Yargıtay 2. HD.'nin 16.07.2009 tarihli, 2008/13436 E.,2009/14203 K., Bkz: RUHİ, Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku, s. 335.

296 Yargıtay 2.HD.'nin 16.07.2008 tarihli, 2007/11507 E., 2008/10655 K. sayılı kararı. Bkz: RUHİ, Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku, s. 386.

297 Yargıtay 2. HD. 27/04/2009i, 2009/6873 E., 2009/7388 K. (UYAP)

kaldıran bir hal olmadığı yönündedir. Bu yönde Yargıtay'ın verdiği bir kararında yurt dışından işsizlik aylığı alan bir kişinin yoksul olmayacağını belirtmiştir²⁹⁸. Yine bir başka kararda da yurt dışından alınan emekli aylığının kişiyi yoksulluktan kurtardığı kabul edilerek, lehine nafakaya hükmedilemeyeceği belirtilmiştir²⁹⁹.

Dul ve yetim maaşı alan kişinin gelirinin asgari ücret seviyesi altında kalması nedeni ile lehine nafakaya hükmedilmesi gerektiği Yargıtay görüşü ile mevcuttur.

Yargıtay vermiş olduğu bir kararında, tarafların gelirinin araştırılmadan eksik inceleme ile verilen kararı bozmuştur³⁰⁰. Aynı Dairenin başka bir kararında ise, anne babasının vefatından dolayı maaş almaya hak kazanan eşin, yoksulluktan kurtulmuş olduğu gerekçesi ile verilen yerel mahkeme kararını bozmuştur³⁰¹.

Yapılan araştırmaya göre gayrimenkul geliri olan, kullanımına tahsis aracı olan, kira ödemeyen, emekli maaşı olan, düzenli getirili kira getirisi olan kişi lehine nafakaya ödenmesine dair karar Yargıtay tarafından bozulmuştur³⁰². Aynı şekilde düzenli maaşı olması halinde de red yönünde karar verilmiştir³⁰³.

Yargıtay, kişinin yoksul olma durumunu olayın içerisinde bulunduğu şarta göre değerlendirilmesi gerektiği, sırf düzenli gelire sahip olmayı yeterli görmeyip bu gelirin niteliği ve miktarının incelenmesi tüm şartlar dikkate alınarak kişi lehine nafakaya hükmedilmesine engel bir husus olup olmadığı değerlendirilmesi gerektiği görüşündedir. TMK'nun 175. maddesinin içeriği ve konulma amacından, Yargıtay'ın bu uygulamasının yerinde olduğu söylenebilecektir.

298 Yargıtay 2. HD. 11/04/2002, 2004/2481 E., 2004/5110 K.. (UYAP)

299 Yargıtay 2.HD. 31/03/2004, 2004/3136 E., 2004/4082 K. (UYAP).

300 Yargıtay 3. HD. 14/10/2003, 2003/12590 E., 2003/12224 K. (UYAP).

301 Yargıtay 3. HD. 09/03/2004, 2004/1827 E., 2004/1802 K. (UYAP).

302 Yargıtay 2. HD. 04/07/2006, 2006/2077 E., 2006/10737 K. (UYAP).

303 Yargıtay 2.HD. 13/07/2009i, 2008/11508 E., 2009/13791 K.; Yargıtay 2.HD.09/07/2009, 2008/11458 E., 2009/13696 K. (UYAP).

3.3.3.3. Lehine tazminata (Maddi-Manevi) karar verilen kişinin nafaka talebinde bulunmasının yoksulluk koşulu ile ilişkisi

TMK'nun 174. Maddesinde maddi ve manevi tazminat konusu, şartları düzenlenmiş olup, kişinin aynı zamanda tazminat ile birlikte nafaka talebinin de mümkün olup olmadığı hususunun açıklanması gerekmektedir.

Öncelikle TMK'nun 174. ve 175. maddeleri birbirinden bağımsızdır. Kişi lehine ilgili maddede düzenlenen tazminatların ödenmesine dair verilen hüküm bu kişi lehine yoksulluk nafakası verilmesine dair verilen karara engel değildir. Zira bu yönde herhangi bir hukuki düzenleme mevcut değildir. Şayet öyle olsaydı bu yönde bir düzenleme mevcut olurdu. Bu maddeler belirtildiği üzere ayrı ve bağımsızdır³⁰⁴.

YHGK bir kararında, tazminatlar ile nafakanın hukuki kaynağının farklı olduğunu ve birbirleri lehine ikame edilemeyeceğini, tazminatı alanın nafakaya aynı şekilde nafakayı alanın tazminatı almaya hak kazanamayacağı şeklinde bir durumun söz konusu olmayacağına karar vermiştir³⁰⁵. Ancak hükmedilen tazminat miktarı somut olaya göre fazla ise TMK m. 175 de belirtilen yoksulluk şartı ortadan kalkması halinde, kişi lehine nafaka kararı verilemeyeceği olasılığı da ortaya çıkmaktadır³⁰⁶.

Bu doğrultuda; YHGK'nun verdiği bir kararda lehine tazminata hükmolunan kişi yönünden nafakaya hak kazanma konusunun irdelendiği görülmüştür³⁰⁷. Olayda, davacı kadın lehine yüksek miktarda maddi-manevi tazminat yanında yine nafaka yükümlüsünün geliri baz alınarak yoksulluk nafakası talep edilmiş mahkemece sadece tazminatların kabulü yönünde karar verilmiş, nafaka talebi ise davacının emekli gelirin olması ve davalıya ait gayrimenkulde ikamet etmesi gerekçesi ile reddi yönünde karar verilmiştir. Kararın temyizi üzerine Yargıtay özel dairesi, boşanma durumunda olayın özelliğine göre tüm şartların değerlendirilmesi gerekli olduğunu belirtmiştir³⁰⁸. Yerel Mahkemenin direnme kararı üzerine YHGK ise,

304 Serim, Azra Arkan, Yoksulluk Nafakası, İÜHF Mecmuası, 65-1, 2011, İst.s. 300.

305YHGK'nın 25/11/2009, 2009/2-500 E., 2009/557 K. (UYAP)

306 Serim, s. 300.

307YHGK 16/05/2007, 2007/2-275 E., 2007/275 K. (UYAP)

308Yargıtay 2. HD. 17/04/2006, 2005/21283 E., 2006/6034 K. (UYAP)

yoksulluk nafakası ile maddi ve manevi tazminat arasındaki ilişkiyi, yoksulluk nafakasının dayanağını amacını açıklamıştır³⁰⁹. Bu nedenle, somut olayı değerlendiren YHGK, kocanın evinde oturan ve asgari ücret geliri olan kadının her an koca tarafından evden çıkarılabileceği hususu dikkate alınarak, kadına bağlanan yaşlılık aylığının onu yoksulluktan kurtarmayacağı yönünde kararı mevcut olup, davacı için nafaka ödenmesi yönünde hüküm kurmuştur. Bu karara ilişkin nafakaya hükmedilmesinin yerinde olmadığı gerekçesi ile muhalefet şerhi mevcuttur³¹⁰.

Muhalf üye; maddi tazminat ile yoksulluk nafakası düzenlemesini karşılaştırmış ve bunu muhalefet şerhi gerekçesinde belirtmiştir³¹¹.

Eğer yoksulluk nafakasının amacı nafaka alacaklısının evli olduğu zamandaki hayat seviyesini sürdürmek amacı taşımak olsaydı, nafaka yükümlüsünün eski evlilik içerisindeki şartları sağlaması halinde yeniden evlenen nafaka yükümlüsünün birden fazla evlilik birliğini idame ettirmesi söz konusu olurdu. Maddi tazminatın şartları arasında zarar unsuru düzenlenmiş olup, destekten yoksun kalan kişinin beklenecek faydayı maddi tazminatı kapsadığı anlaşılmaktadır. Nafaka ise mecburi ihtiyaçları içermektedir. Yoksulluk nafakası bu hali ile maddi tazminatın içerisinde kalmaz. Eğer ki tazminat yüksek miktarda ise bu durum TMK'nun 175. maddesinde düzenlenen yoksulluk nafakasında olması gereken yoksulluk şartının gerçekleşmeyeceği anlamına gelir ve bu husus dikkatten kaçmamalıdır.

Kanunda, , TMK 175. Maddesinde düzenlenen yoksulluk nafakasında amaç; kusuru daha ağır olmamak şartıyla kişinin ekonomik durumuna katkı sağlanmasıdır. Kanun lafından da anlaşılacağı üzere, her durum ve şart altında yoksulluk nafakasına hükmedilmesi gerektiğini düzenlenmemiştir. HGK'nun vermiş olduğu bu konudaki kararı, olayda, davacı için tazminata hükmedilmesi yoksulluk halini ortadan kaldırmış olması nedeniyle yoksulluk nafakasına hükmedilemeyeceği yönündedir.

309 YHGK, 16/05/2007, 2007/2-275 E., 2007/275 K. (UYAP)

310 YHGK, 16/05/2007, 2007/2-275 E., 2007/275 K. (UYAP)

311YHGK, 16/05/2007, 2007/2-275 E., 2007/275 K. (UYAP)

Nafakaya hükmedilebilmesi için, “yoksulluk şartının” bulunması gerektiği unutulmaması gerekir. Bu nedenle, bahsedilen karar YHGK kararı ile bozulmuştur.

Bahsettiğimiz karar 2007 tarihli HGK Kararı olup, bunun bir benzeri de 2009 senesinde verilmiş, ve bu HGK kararında³¹² da; yerel Mahkeme, boşanma ile davacı eşin evlilik öncesi refah seviyesinin altında bir hayat sürmesini gerekçe göstererek, nafaka verilmesine yönelik verdiği kararın Yargıtay kararı ile bozulması üzerine Yargıtay Hukuk Dairesi kararına direnme göstermiş, HGK, kişi lehine nafakaya karar verilmesi gerektiğinden direnmenin doğru olduğuna karar vermiştir³¹³.

3.3.3.4. Edinilmiş mallara katılma rejimi ile yoksulluk koşulu arasındaki ilişki

TMK'nun 218-241'inci maddeleri arasında edinilmiş mallara katılma rejimi, düzenlenmiştir. TMK 218. Madde düzenlemesine göre, edinilmiş mallara katılma rejimi; edinilmiş mallar ile eşlerden her birinin kişisel mallarını oluşturmaktadır. Kanunu da bunlar tek tek sayılmıştır. İlgili maddede edinilmiş malların ne olduğu ve kişisel malların ne olduğu sayılmıştır. TMK'nun m. 223/1 de düzenlendiği üzere, eşler, yasal sınırlar içerisinde kişisel mallarını ve edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan faydalanma ve üzerlerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir. TMK. m. 225, ikinci fıkra düzenlemesine göre, mal rejimin son ereceği tarihi, mahkemece evliliğin iptal veya boşanma kararı verilmesi durumunda ya da mal ayrılığı rejimine geçilmesine yönelik karar verilmiş ise açılan dava tarihi itibarı ile verilir. Mal rejimi sona erer.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde, eşler, evlilik birliği içerisinde sahip oldukları mallara beraberce malik olurlar. Bu nedenle, evliliğin herhangi bir nedenle son bulması durumunda da, evlilik birliği sırasında edinilen mallar, taraflarca eşit olarak bölüşülmelidir. Mallar eşit olarak bölüşüleceğinden, malları bölüşen eşler, yoksulluk nafakası şartı olan mali yönden yoksulluğa mı düşeceği ya da mali açıdan

312 YHGK, 11/03/2009, 2009/2-73 E., 2009/118 K. (UYAP)

313 YHGK 11/03/2009, 2009/2-73 E., 2009/118 K. (UYAP)

güçlenmiş mi sayılacağı konusunda, yasal bir açıklık mevcut değildir. Edinilmiş mallara katılma rejimi sebebiyle, boşanma halinde, evlilik birliği içinde edinilen mallardan payını alan eş, bu şekilde yoksulluğa düşmekten kurtulursa, yoksulluk nafakasına hükmedilememesi gerekir. Çünkü, bu durumda yoksulluk nafakasının temel şartı olan “yoksulluk” şartı gerçekleşmeyecektir³¹⁴.

HGK'nun 2007 tarihli bir kararında, muhalif oy görüşünde bu konuya değinmiştir³¹⁵. HGK; tazminatların nafaka ile aynı olmadığı, birbiri yerine geçemeyeceği şeklinde karar vermiştir. Dosya kapsamı ışığında, talep sahibi davacı eş yararına yoksulluk nafakası hükmedilmesi gerektiğini belirtmiştir. Karar katılmayan muhalif üye eşin diğer eşin mal varlığına bu rejim sayesinde katılmasıyla yoksulluk durumunun ortadan kalktığını savunmuştur.

3.4. Yoksulluk Nafakasının Özellikleri

3.4.1. Eşlerden Her Birinin Diğerinden Yoksulluk Nafakası Talep Edebilmesi

Yoksulluk nafakası talep etme hakkı, eşitlik kuralı gereği, hem kadına hem de erkeğe tanınmış bir hak³¹⁶.

743 sayılı eski Medeni Kanun'da, boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olan kadının yoksulluk nafakası talebinde bulunabilmesi için, erkeğin refah içinde bulunması gerekli değildi. Buna karşı aynı durumda olan erkeğin kadından yoksulluk nafakası isteyebilmesi için, kadının refah halinde bulunması şartı aranıyordu³¹⁷.

314 SERİM, s. 300.

315 YHGK, 16/05/2007, 2007/ 2-275 E., 2007/275 K. (UYAP)

316 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 148-149, KILIÇOĞLU, s. 20.

317 Binaenaleyh, kocanın her halde karısını besleme mecburiyetini kabul âdil olmadığı gibi, sosyal bakımdan da tehlikeli vaziyetlere sebep olabilir. Kocasından uzakla kendi geliri ile zevkli ve refahlı hayat süren kadının, çalışmakla hayatını kazanan, sıkıntı içinde yaşayan kocasını bir kal daha sıkmak, üzme için nafaka istemesini her halde selim akıl haklı bulmaz. Teamülen, böyle bir halde kocanın

Eski düzenlemede, kadın olan tarafın nafakadan sorumlu tutulabilmesi için kadın olan eşin halinin refahı şartı aranmaktaydı. Cinsiyet bakımından kadın erkek arasında ayrıma neden olmasından dolayı ilgili maddenin kaldırılması isabetli olmuştur. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda böyle bir düzenleme mevcut değildir.

İlgili kanun maddesinde, boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olan taraf lafından bahsedilmiştir. Eşler aynı derecede korunmaya tabi tutulmuşlar ve erkek ya da kadın olsun refah haline gözetilmeden, diğer taraf lehine yükümlüyü yoksulluk nafakası ödemek zorunda bırakmıştır³¹⁸.

Boşanma sebebiyle erkek olan eşin nafaka talep etmesi durumunda, kadına göre kabahati daha fazla değilse, nafaka yükümlüsünün refah hali gözetilmeksizin nafakaya hükmedilir. Bu hali ile TMK eski halinden ayrılmaktadır. Amaç, kadın erkek eşitliğidir³¹⁹.

Hatemi, bu kuralı eleştirmektedir. Kadından hiç nafaka istenememesi gerektiği, kadının ancak ahlaki vazife olarak ve kendi rızası ile bu ödemeleri yapabileceği görüşündedir³²⁰.

Öğretide, Hatemi tarafından ileri sürülen bu görüşü benimsemek mümkün değildir. Çünkü, Modern hukuk sisteminde kadın ve erkek arasında mutlak eşitlik söz konusudur. Bu kadına ve erkeğe verilen haklar için de geçerlidir. Hatemi'nin "kadın" dan kastının ne olduğu tam olarak net değildir. Eğer kadın, erkekten

karıyı infak mecburiyetini kabul kadın ahlâkının bozulmasında, aileler arası geçimsizliklerin çoğalmasında başlıca bir âmil olmaktadır. Kocadan nafaka alarak kayıtsız, eğlenceli bir hayat yaşamak için boşanma davası açan, kabahati de kocasına yüklemek için el altından türlü geçimsizlik sebepleri ihdas eden, boşanma davasını, gülünç müdafaa sebeplerinin tahkikini isteyerek uzatan karılar az değildir. Bütün medeni münasebetlerde hakkın suiistimalini yasak ederek hüsnüniyeti kaide kabul eden Medeni Kanun'un zikir ettiğimiz neticeleri haklı gösteren bir hüküm koyduğu arz edilemez. BELGESAY, Mustafa Reşit, Kocanın Nafaka Mükellefiyeti ve Mahkeme İçtihatları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul, 1952, s. 715.

318 RUHİ, Yargıtay, s. 45, 743 sayılı eski Medeni Kanun'un 1998 değişikliğinde, eski metne göre ancak bir yıl için ödenecek, yoksulluk nafakasının süre sınırı kaldırıldı ve kadın eşi korumak için, kadın eşin yoksulluk nafakası yükümlüsü olabilmesi için "refah halinde" olması aranırdı, refah halinin tanımı yapılmamıştı., Aile Hukuku, s. 305.

319 ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 447.

320 HATEMİ, s. 118, GENÇCAN, s. 454, HATEMİ/OĞUZTÜRK, s. 112, ŞAHİN, Emin, Açıklamalı İçtihatlı Uygulamalı Gerekçeli Aile Hukuku Davaları, Genişletilmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s. 818.

ekonomik yönden daha zor durumda ise, nafakaya muhtaç olması durumunda bu görüş yerinde olacaktır. Ancak, kadının mali gücünün çok ileri düzeyde olduğu durumlarda tam aksi yönde erkek nafakaya muhtaç ise, kadının erkeğe nafaka vermemesi görüşü, durum eşitlik ilkesine ve hakkaniyete aykırı düşmektedir. Kadına, böyle bir durumda ahlaki yönden görev yüklemek ve nafaka vermesini kadının rızasına bırakılması erkek olan eşin mağduriyetine yol açacaktır.

Yoksulluk nafakası, uygulamada ülkenin sosyal ve ekonomik şartları itibariyle kadınlar tarafından talep edilmektedir. Yargı uygulamaların da ise, genelde kadın için hükmedilmektedir. Yargılama sırasında, mevzuat gereğince, mahkeme kendiliğinden tedbir nafakasına hükmedilmektedir. Ve karar kesinleştikten sonra takdir edilen bu tedbir nafakasının, yoksulluk nafakası olarak devam etmesine karar verilir.

Sonuç olarak denilebilir ki, aranan diğer şartlarında mevcudiyeti halinde, cinsiyet ayrımı gözetilmeden , refah durumu gözetilmeksizin, nafakaya hak kazanan kişiye nafaka yükümlüsü bu nafakayı ödemesi zorunludur³²¹.

3.4.2. Yoksulluk Nafakasına Süresiz Olarak Hükmedilmesi

Yoksulluk nafakasının en önemli özelliklerinden birisi de, bu nafakaya süresiz olarak hükmedilir. Diğer nafaka türlerinde böyle bir durum söz konusu değildir.

Türk Medeni Kanunu'nun 175. maddesine göre, nafaka alacaklısı eşin, yoksulluk hali olduğu sürece , süresiz olarak karar şeklindedir³²².

Yoksulluk nafakasının Türk Medeni Kanunu'ndaki düzenleme şekli, başlığından da anlaşılacağı üzere, 743 sayılı TMK. md. 144 hükmünde, 1988'de 3444 sayılı yasa ile yapılan değişiklik ile TMK. md. 144 hükmü halin, almıştır; Bu hükme göre, boşanmadan dolayı yoksulluğa düşen eşin, daha ağır kusur olmamak

321YAVUZ, Nihat, Öğreti veUygulamada Nafaka-Nişan-Eşlerin Katkı Payı İle İlgili Davalar,2008, Ank., s. 258-259.

322 AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, s. 305, HATEMİ, s. 118, DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 149, ŞAHİN, s. 818.

koşulu ile nafaka yükümlüsünün geliri oranında, süresiz olarak nafaka alabilir. Aynı maddenin devamında, kadının nafaka borçlusu olması için refah hali olması gerektiği belirtilmiştir.

2001 yılında yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 175. maddesine göre ise; boşanmadan dolayı yoksulluğa düşen eşin, daha ağır kusur olmamak koşulu ile nafaka yükümlüsünün geliri oranında, süresiz olarak nafaka alabileceği, nafaka borçlusunun kusurlu olması gereğinin şeklinde olduğu görülmüştür.

Eski düzenleme arasındaki farklılık, nafakanın ödenme süresi ile ilgilidir. Buna göre, eski 743 sayılı Medeni Kanun'unda Yoksulluk Nafakası, yoksulluk nafakası ödeme süresi 1 yıl ile sınırlıydı. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda ise bu sınırlama kaldırılmıştır. Buna göre, yoksulluk nafakasına diğer şartlarında mevcut olması durumunda süresiz olarak hükmedilir.

Yoksulluk nafakası talebinde bulunan kişi, talebini belli bir süre ile sınırlamış ise, , taleple bağlılık kuralı gereğince, söz konusu bu süre ile sınırlı olarak yoksulluk nafakasına hükmedilir. Süre bitince, nafaka da biter. Örneğin, talep eden eş, yoksulluk nafakasını 5 yıl süre ile talep etmişse, hâkim talebi aşarak daha fazla süreli olarak nafakaya hükmedemez³²³.

Eğer açılan davada, süresiz nafaka talebinde bulunulmuş, mahkemece aksi yönde olarak nafakaya süre sınırı ile karar verilmiş, verilen bu karar kanun yolu başvurusu ile ya da olmadan kesinleşmişse artık bu karar kesin hüküm teşkil edecektir. Sonrasında yeniden nafaka talep edilmesi durumunda, kesin hükmün varlığı nedeni söz konusu değildir³²⁴.

Eğer eşlerden birinin yoksulluk nafakası talebi yoksa, diğer eşin kendiliğinden eşine nafaka ödemek istemesi ve bu nafakayı evleninceye kadar ödeyeceği yolunda

323 ÖZUĞUR, Nafaka, s. 448, AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, s. 303, CEYLAN, s. 116, RUHİ.; Yargıtay, s. 46.

324 RUHİ.; Nafaka, s. 46, ÖZTAN; Aile, s. 504, HATEMİ/OĞUZTÜRK, s. 112.

mahkeme önünde beyanda bulunması geçerli değildir, bu talep ve beyan nafaka yükümlülüğünü doğurmaz³²⁵.

Ruhi'ye göre ise; ilgili kanun hükmü ile, nafaka yükümlüsü vefat edene kadar nafakanın ödeneceği kastedildiğini belirtmiştir. Evlilik birliğinin sona ermesi nedeniyle yaşamının ikamesini sağlamak için diğer eşten mali gücü oranında herhangi zaman kısıtlaması olmadan, nafaka isteyebilecektir. Bunu talep edebilmesi için, talep edenin kabahatinin yükümlüsü olan kişinin kusurundan az olmalıdır. Yoksulluk nafakasının süresiz olmasına hükmedileceğine yönelik düzenleme, adaletli bir düzenleme olarak kabul edilemez.

Söz konusu mahkeme kararının kesinleşmesinden sonra, nafaka süresi olarak 1 yıl ve 3 yıl arası bir sürenin belirlenmesi, bu konuda hakimin takdirini kullanması uygun olacağını belirtmek gerekir. Bu doğrultuda yasal düzenleme yapılmalıdır. Aksi takdirde, süresiz olarak lehine nafaka hükmedilen kişi ile yükümlü arasında bir bağ olmasına evlilik sona ermesine rağmen yoksulluk nafakası dolayısıyla oluşan suni bir bağ devam etmekte olacaktır. Yükümlünün yeniden evlilik birliği kurması durumunda eski eşine ödediği nafaka, içinde bulunduğu evlilikte sıkıntı yaratacaktır, Yükümlünün garanti olarak algılanmasına yol açmaktadır³²⁶.

Yoksulluk nafakasının süresiz olarak karara bağlanması, bazı sorunlara sebep olabilecektir. Öncelikle belirtilmesi gerekir ki, eşler arasında boşanmaya neden olan durumlar çoğu zaman eşler için ortak hayatın artık çekilemez hale gelmesi sonucunu doğurduğundan dolayı, boşanma ile eşlerin birbiriyle herhangi bir hukuki ya da fiili bir bağın kalmaması gerekir. Eşlerin birbirleri ile akraba olmaması ve ailelerin başka şehirlerde yaşaması ve özellikle de müşterek çocuklarının bulunmaması durumunda, yoksulluk nafakasının ölünceye kadar süresiz olarak devam etmesinin nafaka yükümlüsü açısından ne gibi sorunlara sebep olabileceği konusu değerlendirilmelidir.

Diğer bir taraftan, evliliğin boşanma ile sona ermesinden sonra eşlerin yeni bir hayat kurmaları, hayata yepyeni bir kişi ile devam etmesi yeni eşi açısından da nafaka yükümlüsü eşi ayrı bir manevi zorluk içine sokacaktır. Bu zorluğun çözümü

325 ÖZTAN; Aile, s. 504, ŞAHİN; s. 818.

326 AKINTÜRK, Aile, s. 305, RUHİ, Nafaka, s. 46.

ise, yoksulluk nafakasının belli bir süreyle sınırlandırılması ve davayı gören hakime bu sürenin miktarını belirleme açısından takdir yetkisi verilmesi gerekir. Örnek verecek olursak, bu sürenin üst sınırının 5 yıl olarak belirlenmesi durumunda, hâkim her olayın özelliğine göre, eşlerin sosyal ve ekonomik durumlarını da dikkate alarak süreyi belirleyebilecektir.

Nafakanın süresiz olması konusunda söz konusu düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olduğu iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmuş ve Anayasa Mahkemesi ise, kanundaki düzenlemenin Anayasaya aykırı olmadığı yönünde karar vermiştir³²⁷.

Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu karar kısmen doğru olmakla birlikte, mahkemece yapılan değerlendirme ve söz konusu kararın gerekçesi yetersiz ve eksik kalmıştır. Çünkü, ilgili kararda, kanundaki düzenlemenin yorumundan nafaka alacaklısının her hal ve durumda ölünceye kadar devam edeceği anlamının çıkarılamayacağı kararda belirtilmiştir. Yoksulluk nafakasının kaldırılmasına ilişkin olarak kanundaki düzenlemelere atıf yapılmış ve bundan hareketle yoksulluk nafakasının her zaman ölünceye kadar olmayacağı ve bu sebep ve gerekçeler ile de söz konusu maddenin Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Lehine yoksulluk nafakasına hükmedilmiş olan eş açısından, Kanunda belirtilen yoksulluk nafakasının ortadan kaldırılması ve sona ermesine ilişkin düzenlemelerden hiçbirisinin gerçekleşmediği durumda, yukarıda belirttiğimiz sonuçların nafaka yükümlüsü için ortaya çıkacaktır.

Yargıtay'ın bu konuda görüşüne değinecek olursak, kanun hükmünün aynen uygulanması yönünde görüşü mevcuttur. Bu konudaki kanaatimize birebir uygun olarak Kadıköy 2. Aile Mahkemesi'nin 15.2.2012 tarih, 2011/1080 esas ve 2012/164 karar numaralı dosyasında talep olmadığı halde, kadın lehine nafakaya hükmetmiş, bunu belli bir zamanla sınırlı kalmak üzere ödenmesi şeklinde belirtmiştir.

327 AYM. 17.05.2012 T. 2011/136 E. ve 2012/72 K.. (RG 26.06.2012 S.28335).

Gerekçesinde, söz konusun zaman dilimi belirlenmesinin hakkı ve nezafete uygun olacağını belirtmiştir³²⁸.

Yargıtay ise yerel mahkemenin temyiz incelemesinde; kararı yerinde bulmamış sınırlandırma olamayacağı yönünde karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir³²⁹.

Gündemde olan husus nafakanın süre ile sınırlandırılmasıdır. Adalet Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının birlikte yürüttüğü Çalıştay'da nafaka süresinin, evlilikte geçirilen süre kadar olacağı, kısa süreli evliliklerde nafaka ödeme süresinin en az iki yıl olacağı, örnek verilecek olursa 10 yıl evlilik sürmüş ise 10 yıl süreli nafaka belirlenmesi gerektiği yönündedir. Kanun hükmünün değişiklik teklifinde ise, nafakanın belli bir süre ile sınırlandırılmasını öngörmüş, eşlerin evli kalma süresi, çocuk olup olmaması, boşanan kadının yaşı, gelir durumu ve kusur durumu göz önüne alınarak hesaplanması gerektiği belirtilmiştir. Kanaatimizce, hakim tarafından nafaka süresi tespit edilirken her olay kendine özgü olarak değerlendirilmeli ve tespite ilişkin belli hususlar dikkate alınarak süre tayin edilmelidir. Çünkü, her olay kendine özgü olup, birbirleri ile eşit kabul edilemez. Objektif ve subjektif bir çok özelliklere sahiptir. Bu nedenle belli kriterler baz alınarak nafaka süresinin tespiti yoluna gidilmelidir.

3.5. Yoksulluk Nafakası Miktarının Belirlenmesi

Türk Medeni kanununun 175/1. fıkrasına göre nafakanın ne kadar olacağı belirlenirken, ödeyecek kişinin kazanç durumu gelirleri ekonomik durumu gözetilir³³⁰. Yoksulluk nafakasında sadece bir tarafın değil, iki tarafın olduğu düşünüldüğünde, yalnız nafaka yükümlüsünün kazanç durumu gelirleri ekonomik durumu baz alınarak belirlenmesi uygun düşmeyecektir. Söz konusu buna ilişkin Kanun koyucu tarafından düzenlemesi yerinde olacaktır.

328 Karar için bkz. UYAP.

329 Yarg. 3. HD. 11/07/2012, 2012/14283 E. - 2012/19487, (UYAP)

330 Y. 2. HD., 13/02/1994., 1994/872E.-/1778 K. (UYAP).

TMK.'nin 176. maddesinin dördüncü fıkrasında, nafakanın Artırılması hususu düzenlenmiş olup, eşlerin ekonomik durumunda değişiklik olması ya da hakkaniyetin gerektirdiği durumda nafakanın arttırılıp ya da eksiltilebileceği belirtilmiştir. İrat şeklinde ödenmesine karar verilen nafaka tutarının yükseltilmesi için hem alacaklının hem yükümlünün ekonomik şartları göz önüne alınarak belirlenebileceği vurgulanmıştır. Bu sebeple, davaya bakan hakim, tutarı tespit ederken bu şartı gözetir.

Yani, nafaka borçlusunun ekonomik varlığı ile dengeli olarak belirlenecek nafaka tutarı, söz konusu kişiyi yoksul olmaktan çıkaracak derecede olmalıdır³³¹. Bu noktada hakim ihtiyacı olan kişinin zaruri ihtiyaçları tespit etmeli ve buna göre orantı bir tutar tespit etmelidir³³².

Talepte ne kadar istendiği belirtilmelidir. Davaya bakan hakimin kendiliğinde bu tespit etmesi söz konusu değildir. İstenen miktarından fazlasına hükmedemez³³³.

Her olay içinde farklılık arz etmekte, uygulayıcı karar verirken her olayın kendine özgü durum ve şartlarını değerlendirmelidir. Yükümlünün uç derecede zenginliği, nafaka alacaklısı lehine çok yüksek nafakaya hükmedilmesine neden olmaz. Aynı şekilde talep edilen davalının hiç ödeme yapabilme imkanı yoksa nafakaya dair karar verilmeyebilir³³⁴.

Miktarın sözleşme ile tespiti durumunda, nafaka miktarı, kamu düzeninin gereklerine, hak ve nefasete ve mevzuat hükümlerine aykırılık teşkil etmemelidir. Bu anlaşmanın geçerliliği, hakimin bunu onaylamasına bağlıdır (TMK. m. 184).

Miktarın tespitinde, eğer nafaka alacaklısı lehine artıca tazminatlara hükmedilmiş ise, bu husus göz önüne alınmalıdır³³⁵.

331 AKINTÜRK, Aile Hukuku, s. 314.

332 VELİDEDEOĞLU, s. 262; ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s. 939.

333 TUTUMLU, boşanmanın hukuki sonuçları, s. 465.

334 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 147.

335 ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s. 939.

3.5.1. Yoksulluk Nafakası Miktarının Hâkim Tarafından Belirlenmesi

Hâkim, yoksulluk nafakasının miktarını belirlerken, nafaka yükümlüsünün “mali gücü” ile diğer tarafın “zorunlu ihtiyacı” arasında bir denge kurmaya çalışır³³⁶.

Hâkim, nafaka miktarını belirlerken, nafaka talep eden eşin ihtiyaçlarını, nafaka ödeyecek eşin kendi giderlerini, ihtiyaçlarını ve ödeme gücünü dikkate alarak belirleyecektir. Yoksulluk nafakasının miktarı, nafaka isteyen eşi yoksulluktan kurtaracak, yoksulluğa düşmesini önleyecek, onu yoksulluktan kurtaracak ve normal şartlarda onun geçimine yetecek miktarda olmalıdır³³⁷.

Yoksulluk nafakasını ödeyecek olan tarafın mali gücü, yoksulluk nafakasının üst sınırıdır. Başka bir ifadeyle, nafaka yükümlüsünün ödeme gücü, talepte bulunanın yoksulluk içinde olmaması için gerekli miktarın altında olsa da , hâkim nafaka yükümlüsünün ödeme gücüne uygun olan miktara karar vermelidir. Eğer nafaka yükümlüsünün hiç ödeme gücü yoksa, yoksulluk nafakasına karar verilemez. Ayrıca, nafaka yükümlüsünün varlıklı olması, onun talep edenin yoksulluğunu giderecek miktardan daha fazla nafaka ödemesine karar verilmesine yol açmaz³³⁸.

Nafaka yükümlüsü, ne kadar zengin olursa olsun, yoksulluk nafakası, ancak nafaka alacaklısının zorunlu ihtiyaçlarını karşılayacak miktarda olacaktır. Bu alanda hâkime geniş takdir yetkisi tanınmış olması, zorunluluk gereği olup, kanun koyucunun bilerek bu düzenlemeyi yapmıştır³³⁹.

Eğer nafaka yükümlüsü fakir ise ya da geçici bir süre olmayacaksa, nafakadan sorumlu tutulmaz. Örnek verecek olursak, askerde olan eş aleyhine askerde olduğu süre içinde yoksulluk nafakasına karar verilemez³⁴⁰.

Yoksulluk nafakasına karar verilebilmesi için öncelikle yoksulluk nafakası isteğinde bulunan tarafın nafaka miktarını talebinde göstermesi gerekir. Hâkim

336 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 148, CEYLAN, s. 111, ŞAHİN, s. 818, HELVACI, Serap /ERLÜLE,Fulya, MK, Medeni Hukuka Giriş, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, 3. Baskı, Legal, 2014, İst. s. 168.

337 OĞUZMAN/DURAL, s. 146, YAVUZ, s. 258, RUHİ, Nafaka, s. 45.

338 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 149, ŞAHİN, s. 819.

339 HATEMİ, s. 118.

340 YAVUZ, s. 258, RUHİ; Nafaka, s. 45.

kendiliğinden bir miktara hükmedemeyecektir. Hâkim, taraflara miktarın belirtilmesi için süre vermesi durumunda, miktar yine de mahkemeye bildirilmez ise, medeni usul hükümleri gereği, davada talep açık olmadığından talep ile ilgili bir karar verilmesine yer olmadığına karar verilmelidir. Nafaka talebinde bulunan, miktar göstermişse, hâkim, bu miktarın üzerinde bir karar veremez³⁴¹.

Dural/Oğuz/Gümüş'e göre; nafaka yükümlüsünün ödeme gücü tespit edilirken, sadece yükümlü olanın değil, aynı zamanda varsa, bakmakla yükümlü olduğu kişilerin de ihtiyaçları göz önünde bulundurulması gerekir³⁴².

Özta'n'a göre ise, yoksulluk nafakasının miktarı belirlenirken, toplumun sosyal ve ekonomik durumu göz önünde tutulmalıdır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17/1 maddesine göre; "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir*" şeklinde düzenlenmiştir. Bu madde ile; hükmedilen yoksulluk nafakası, nafaka alacaklısının ihtiyaçlarını, yerleşim yerini, sağlıklı ve kültürel bir hayatı devam ettirecek giderleri karşılaması gerekir. Yoksulluk nafakasının miktarı, asgari ücretin altına düşmemelidir³⁴³.

Özta'n, tarafından ileri sürülen bu görüşe katılmak pek mümkün görülmemektedir. Çünkü, nafaka miktarının belirlenmesinde ekonomik ölçüt asgari ücret değil, tarafların mali güçleri, sosyal konumları ve ihtiyaçlarının niteliği ve kapsamı olmalıdır³⁴⁴.

Yoksulluk nafakasının miktarının belirlenmesinde, nafaka yükümlüsünün ve alacaklının ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. Hâkim, tarafların sosyal ve ekonomik durumlarını araştırıp, taraflarca ileri sürülen delilleri değerlendirip ve hakkaniyete uygun olarak takdir yetkisini kullanarak nafaka miktarını belirlemelidir. Hâkimin, uygun olmayan ölçütlere başvurması, önemli unsurları dikkate almaması ya da hayat

341 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 148, CEYLAN, s. 111, ŞAHİN, s. 818, HELVACI/ERLÜLE, s. 168.

342 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 148.

343 ÖZTAN, Aile, s. 503, ŞAHİN, s. 818.

344 Yarg. 3. HD. 21/11/2005, 2005/12641 E., 2005/12058 K.; Yarg. 3. HD. 21/09/2004, 2004/8288 E., 2004/9460 K.; Yarg. 3.HD.07/03/2006, 2006/189 E., 2006/1831 K.; YHGK 06/0/2005, 2005/3-169 E., 2005/235 K.; YHGK 26/09/2007, 2007/3-641 E., 2007/623 K.; Yarg. 3.HD. 01/11/2012, 2012/17688 E, 2012/22498 K; Yarg. 3. HD. 01/10/2013, 2013/15229 E, 2013/13652 K; Yarg. 2. HD. 28/04/2014,2014/99 E. ve 2014/10139 K. (UYAP).

tecrübesi gereği açıkça hakkaniyete aykırı bir miktara karar vermesi durumunda, takdir yetkisini kötüye kullanmış olur³⁴⁵.

Dural/Öğüz/Gümüş'e göre; yoksulluk nafakasının miktarının tespit edilmesinde, talepte bulunan eş için tazminatlar da verilmiş ise, bu durumda nafakasının miktarının saptanmasında bu noktanın da göz önünde bulundurulması ve talepte bulunan eşin hükmedilmiş olan tazminata rağmen yoksulluğa düşüp düşmediğinin araştırılması gerekir³⁴⁶.

Ancak, TMK. md. 174/1 ve ikinci fıkrada de düzenlenen tazminatların özellikleri- şartları açıkça belirtilmiştir. Yoksulluk nafakası ve bu nafakanın miktarının tayin edilirken maddi ve manevi tazminatın dikkate alınması hukuka açıkça aykırılık oluşturacaktır. Zira, TMK. md. 174/1 de düzenlenen maddi tazminat, mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu tarafın, kusurlu taraftan uygun bir maddî tazminat istemesi durumunda verilir.

Yargıtay uygulamasında bu düzenleme ise yerleşik içtihat kararlarında görüldüğü üzere, eşlerin tespit edilen ekonomik ve sosyal durumları, boşanmada kusur dereceleri, paranın alım gücü, ihlal edilen mevcut ve beklenen menfaatlerin kapsamı göz önünde bulundurulurken maddi tazminata hükmedilmesi yönündedir.

TMK. md. 4 gereğince hakkaniyet ilkesi ile TBK. md. 50 ve devamı maddelerinin de ayrıca verilecek hükme esas alınması öngörülmüştür³⁴⁷.

TMK. md. 174/2 de düzenlenen hükümde manevi tazminat koşulları belirtilmiştir. Şahsi yönden saldırıya maruz kalanın isteyebildiği tazminattır. Bu düzenlemenin özellikle Yargıtay uygulamasındaki yansımalarına göre, boşanmada manevi tazminatın amacı, boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan tarafın, bozulan ruhsal dengesini telafi etmek, manevi

345 RUHİ, Nafaka, s. 5; CEYLAN, s. 112.

346 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 148.

347 Yarg. 2. HD., 13/02/2013, 2013/923 E. 2013/3426 K. sayılı kararı, 16/05/2013. 2013/487 E. 2013/13996 K. sayılı kararı ve 04/07/2012., 2012/213 E. 2012/18596 K. sayılı kararları için bkz. UYAP.

değerlerindeki eksilmeyi karşılamaktır. Bu nedenle, tazminat miktarı belirlenirken kişilik haklarını ihlal eden fiille, tazminat miktarı arasında makul bir oranın tespiti gerekir. Tazminat, tarafın zenginleşme aracı olmaması gerekir.

Hâkim, kişilik hakları zedelenen eşin, ekonomik ve sosyal durumunu ve boşanmada kusuru olup olmadığını ve varsa kusurunun derecesini, fiilin ağırlığını ayrıca , kişilik haklarına saldırıda bulunan eşin kusur oranını, ekonomik ve sosyal durumunu göz önünde bulundurarak tazminat miktarını belirlemek zorundadır³⁴⁸.

Kanaatimizce, her iki tazminat ile yoksulluk nafakasının, boşanmanın hukuki sonucu olarak ortaya çıkmasına rağmen, belirtilen yasal düzenlemeler ve Yargıtay uygulaması doğrultusunda yoksulluk nafakasının miktarının belirlenmesinde maddi ve manevi tazminat miktarlarının bir bağlantısı ve etkisi olmamalıdır.

Bu görüşümüzün bir diğer sebebi ise, boşanma sonucunda hükmedilen maddi ve manevi tazminatın, uygulamada yerleştiği şekilde aylık olarak belirlenmeyip irat niteliğinde belli bir miktar olarak tayin edilmesidir.

Bu durumda lehine tazminata hükmedilen eşin bu tazminatları nafakada olduğu gibi süresiz olacak şekilde alması gibi bir durumun ortaya çıkmaması ve bu eşin adeta bir umut bağladığı ve ölünceye kadar bir tür sabit gelir gibi görebileceği yoksulluk nafakasının miktarının tazminat miktarlarına göre belirlenmiş olması lehine nafaka verilen eş yönünden aleyhte bir durumun oluşmasına sebep olacaktır.

Yoksulluk nafakasının miktarının belirlenmesi için özellikle tarafların ekonomik durumları dikkate alınır. Tarafların ekonomik durumlarının tespiti mahkemelerce çoğunlukla kolluk eli ile öğrenilmeye çalışıldığından dolayı ve kolluk tarafından yapılan sosyal ve ekonomik durum araştırması taraflardan bizzat sorularak ya da köylerde ve mahallelerde muhtar beyanına göre tutulan tutanaklar ile tespit edilmeye çalışıldığından, yapılan araştırmalar sağlıklı sonuç vermekten uzak olmaktadır.

348 Yarg. 2. HD., 07/05/2013., 2013/227E. ve 2013/12826 K. sayılı kararı, 25/06/2012., 2012/28 E. ve 2012/17527 K. sayılı kararı, 13/052013., 2013/692 E. 2013/13533 K. sayılı kararı ve 07/05/2013, 2013/227 E. ve 2013/12826 K. (UYAP).

3.5.2. Yoksulluk Nafakası Miktarının Sözleşme ile Kararlaştırılması

Yoksulluk nafakasının miktarını, eşlerin, aralarında kararlaştırmalarına herhangi bir engel yoktur. Taraflar bu miktarı, aralarında yapacakları sözleşme ile kararlaştıırabilirler. Ancak bu anlaşmanın geçerliliği ve hukuki sonuç doğurması, hâkimin, anlaşmayı onaylaması ile olur³⁴⁹.

Taraflar aralarında yapacakları bir anlaşma ile; yoksulluk nafakasının toptan ya da irat şeklinde ödenmesi karar verebilirler³⁵⁰.

Taraflar aralarında bir sözleşme yoksa, ya da sözleşme hâkim tarafından onaylanmamış ise, her durumda eşlerin ekonomik ve sosyal durumları, günün ekonomik özellikleri ve hakkaniyet ilkesi dikkate alınarak hâkim tarafından yoksulluk nafakasının ödeneceği miktarı ve şeklini düzenlenir³⁵¹.

Taraflar sözleşme ile kararlaştırılan yoksulluk nafakasının, nafaka alacaklısının evlenmesi halinde de devam edeceğini kararlaştırmış iseler, yoksulluk nafakası alacaklısının yeniden evlenmesi halinde yoksulluk nafakası devam eder, sözleşmeye değer verilir, yoksulluk nafakasının kaldırılması veya kendiliğinden kalktığıının tespiti talebi reddedilir³⁵².

Kamu düzenine, ahlaka ve emredici hukuk kurallarına aykırı olmaması şartıyla, eşler nafaka miktarını istedikleri gibi, hatta yabancı para olarak bile kararlaştıırabilirler. Ancak, bu anlaşmanın geçerliliği de hâkimin onaylamasına bağlıdır³⁵³.

Taraflar arasında yapılan sözleşme gereği, tespit edilen nafaka miktarı, daha sonra tarafların ekonomik ve sosyal durumlarında meydana gelen olağandışı

349 ÖZTAN, Aile, s. 506; CEYLAN, s. 111.

350 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 147-148; RUHİ, Nafaka, s. 53; YAVUZ, s. 260; CEYLAN, s. 116.

351 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 147-148; ÖZTAN, Aile, s. 506; CEYLAN, s. 117.

352 ÖZUĞUR, Nafaka, s. 301.

353 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 147.

olumsuz değişiklikler nedeniyle, taraflardan biri aleyhine sonuç doğurmuş ise, taraflar bu sözleşme ile bağlı tutulamaz³⁵⁴.

Hâkim, eşler arasında bir anlaşma sağlanamaması halinde, her olayda tarafların mali ve sosyal durumlarını, günün ekonomik koşullarını dikkate alarak hakkaniyet çerçevesinde ödeme miktarını ve biçimini belirler. Taraflar arasında açıkça kararlaştırılmadıkça, yoksulluk nafakasının yabancı para üzerinden ödenmesine karar verilemez³⁵⁵.

Yargıtay kararlarından anlaşıldığı üzere , nafaka iradı, tarafların aralarında yaptıkları sözleşme ile belirlense dahi, hakim tarafından miktarı indirilebileceği gibi, nafaka tamamen de kaldırılabilir. Eşler arasında yapılan sözleşme, hâkim tarafından onaylanmış ise, ilgili maddede düzenlenen şartlar gerçekleşmeden nafakanın kaldırılmasını ya da indirilmesini talep etme hakkın kötüye kullanılması teşkil edecektir. Aynı şekilde, en başta sırf boşanmanın gerçekleşmesi için bilerek ve isteyerek ekonomik gücünü aşan nafaka yükümlülüğünü üstlenen ya eşin ekonomik durumunun geçinmesi için yeterli derece de olduğunu bilerek nafakayı kabul ettikten sonra nafakanın kaldırılması veya azaltılması yönünde talepte bulunması da o kişinin iyi niyetli olmadığı ve sözleşmeye bağlılık ilkelerine aykırılığın göstergesidir³⁵⁶.

İlgili kanunun 166/3. maddesinde düzenlenen anlaşmalı boşanma davalarında; taraflar yoksulluk nafakası miktarını aralarında yapacakları anlaşma ya da protokol ile belirleyeceklerdir. Bu anlaşma yazılı olarak hazırlanıp mahkemeye sunulmak sureti ile olabileceği gibi, yargılama sırasında tarafların bu taleplerini sözlü olarak tutanağa geçirilmesi şeklinde de olabilir. Taraflarca sunulan bu yazılı ya da sözlü irade açıklamasının, hâkim tarafından da uygun bulunması şarttır. Hâkim tarafından uygun bulunan tarafların bu anlaşmaları, kendileri için bağlayıcı olacaktır. İleride durumun beklenemeyecek ölçüde değişmesi durumunda, taraflardan birisi hâkimin bu anlaşmaya müdahalesini isteyebileceklerdir.

354 RUHİ, Nafaka, s. 47.

355 KILIÇOĞLU, s. 32; RUHİ, Yargıtay, s. 53.

356 Yarg. 3. HD, 19/11/2014, 2014/9290 E. ve 2014/15148 K. , UYAP.

Taraflar yapmış olduğu anlaşmada, yoksulluk nafakasına dair bir hüküm yoksa, yoksulluk nafakası talep edilmediğinden, ilgili karar kesinleştikten sonra artık nafaka talebinde bulunulamaz. Ancak, anlaşmalı boşanma davasında, söz konusu yapılan protokolde taraflar bu hakkı saklı tutmuşlar ise, sonrasında istenmesine herhangi bir engel yoktur³⁵⁷.

TMK'nun 166/3. Maddesinde düzenlenen anlaşmalı boşanmalarda, eş yoksulluk nafakası talebinden açıkça vazgeçmemiş ise sonradan şartları oluşmuş ise, yine de yoksulluk nafakası isteyebilecektir³⁵⁸.

Anlaşmalı boşanmada süre belirtilmemiş ise, yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmolunur³⁵⁹.

Anlaşmalı boşanma olarak değerlendirilen TMK'nun 166/3. maddesinde, boşanma kararında, yoksulluk nafakası talebinde bulunmayan ya da nafaka talep etmeyeceğini belirten taraf, sonrasında nafaka talep edemez³⁶⁰.

3.6. Yoksulluk Nafakasında Yetkili Ve Görevli Mahkeme

Bu konu, 4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun da düzenlenmiştir. Bu kanundan doğan tüm davalarda görev, Aile Mahkemeleri görevine girmektedir.

3.6.1. Görev

Türk Medeni Kanununun ikinci kitabı içinde (md. 175) düzenlenmiş olan nafakada, 4787 sayılı Kanun gereği Aile Mahkemeleri görevlidir. Her yerde aile

357 RUHİ, Nafaka, s. 47; ÖZUĞUR, Nafaka, s. 445.

358 ÖZUĞUR, Nafaka, s. 445.

359 CEYLAN, s. 116.

360 AKINTÜRK, Aile Hukuku, s. 309; ŞİMŞEK, s. 44.

mahkemesi yoktur. Buna ilişkin hususlarda düzenlenmekte olup, bu durumda ilgili davalara Asliye Hukuk Mahkemesi Aile Mahkemesi sıfatıyla bakacaktır³⁶¹.

İlgili boşanma davası açıldıktan sonra, boşanma davası devam ederken ondan bağımsız olarak açılan davada görevli mahkeme, esas boşanma davasına bakan mahkemedir³⁶².

3.6.2. Yetki

Yine aynı şekilde, boşanma davası açılırken aynı anda nafaka istemi de varsa ya da asıl dava derdest iken açılan istemli davada boşanmaya bakan mahkeme yetkilidir.

Boşanma davalarında yetkili mahkeme ise; tarafların her ikisinde yerleşim yeri ya da geriye dönük 6 aydır ortak ikamet ettikleri yer mahkemesidir(TMK md.168). Seçimlik hak söz konusudur³⁶³.

Söz konusu boşanma gerçekleştikten sonra karar kesinleştikten sonra, nafaka ilişkin dava açılmış ise artık bu davada yetkili mahkeme nafaka talep eden davacının yerleşim yeridir. Bu düzenleme tüm nafakalar için geçerlidir. Söz konusu özel bir hüküm olup, ilgili kanunu 177. Maddede düzenlenmiştir. İlgili madde ile zaten ihtiyaç durumunda olan davacıya, külfet yüklememek en rahat ve masrafsız olacak şekilde dava açmasını sağlamaktır³⁶⁴.

3.7. Yoksulluk Nafakası Talebi

Yoksulluk nafakası, boşanma davasında dava dilekçesi veya boşanma davasında sonra ayrı bir dava olarak talep edilebilir³⁶⁵. Uygulamada ise, çoğunlukla

361 ÖZÜĞÜR, Nafaka Hukuku,; s. 306; RUHİ, s.104-105; KAÇAK, s.156.

362 ÖZÜĞÜR, Nafaka H.; s. 306.

363 RUHİ, Nafaka, s. 105.

364 RUHİ, Nafaka, s. 106.; TUTUMLU, boşanmanın hukuki sonuçları s. 1223.

365 FEYZİOĞLU, s. 399.

boşanma ile birlikte istenmektedir. Bu nedenle hakim, boşanmaya karar verdikten sonra, nafakayı da karara bağlayacaktır. Boşanma davası reddedilmiş ise, yoksulluk nafakası talebi de reddedilmiş sayılır³⁶⁶.

Uygulamada ve Doktrinde, nafaka talebine ilişkin görüşler mevcuttur³⁶⁷. Yargıtay'ın, boşanma kararı kesinleştikten sonra yoksulluk nafakası istenemeyeceğine dair görüşleri mevcuttur. Ancak Yargıtay'ın bu görüşü, boşanmanın kararının kesinleşmesinden sonra manevi tazminat istenebileceğine dair 22.11.1988 tarihli İBK'dan sonra değiştirilmiştir. Yoksulluk nafakası talebi içerir davanın, boşanma kararı kesinleştikten sonra da açılabilmesine karar vermiştir³⁶⁸. Ancak bu konuya ilişkin farklı yöndeki görüşler, Türk Medeni Kanunu'nda yapılan düzenlemeyle bir sona ermiştir. Kanununun 177. Maddesinde, boşanma davasından sonra istenen nafaka davasında yetkili mahkeme olarak, nafaka talebinde bulunan eşin yani davacının yerleşim yeri gösterilmiştir.

İlgili kanununun 166/III. Maddesinde belirtildiği üzere, Anlaşmalı boşanmada yoksulluk nafakası konusunda yapılan anlaşmanın hakim tarafından onaylanması gerekir. Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararında, görülen davada protokol gereği boşanma ile nafaka talebi yoksa, bu durum o kişinin dava açıldığı tarihte yoksulluğa düşmediğine karine teşkil eder³⁶⁹. Ancak, Yargıtay'ın bu kararı yerinde bir karar değildir³⁷⁰.

Uygulamada ve Doktrinde, boşanma davası kesinleştikten sonra maddi, manevi tazminat ve yoksulluk nafakasının istenebileceği kabul görmüştür. Bu halde anlaşmalı boşanma davasında, yoksulluk nafakasına ilişkin olarak herhangi bir düzenleme olmaması boşanma sonucunda eşin yoksulluğa düşülmediği yönünde karine teşkil etse de, bu karine kesin değildir. Yani, boşanma sebebiyle yoksulluğa

366 Y. 2. HD., 18.05.1999 T., 3523/3569, (Kazancı Otomasyon).

367 Bazı yazarlar, yoksulluk nafakasının boşanma davasıyla talep edilebileceği gibi boşanmanın kesinleşmesinden sonrada ayrı bir dava ile talep edilebileceğini belirtmişlerdir. AKINTÜRK, Aile Hukuku, s. 316; ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s. 297; Karşı görüş ise, boşanma davasıyla beraber talep edilmesi gerektiğini savunmuştur. Kuleli, Şakir, Nafaka Davaları, YD. S. 1, 2, 1978, sh. 115 vd.; Y. 2. HD., 22.12.1975, 9323 /9539 (Kazancı Otomasyon).

368 Y. 3. HD., 17/02/2003, 2003/ 1435E.- 2003/1314K. (UYAP).

369Y. 2. HD., 07/03/1997., 1997/1032 E.-1997/2584K. (UYAP).

370 ÖZTAN, Aile Hukuku, s. 498. .

düŖen taraf, anlaşmalı boşanmada bu yönde bir talebi olmasa da, sonrasında boşanma sebebiyle yoksulluğa düştüğünü ispatlarsa yoksulluk nafakası talep edebilecektir.

Ancak, yukarıda da değindiğimiz üzere, anlaşmalı boşanmada yoksulluk nafakasından feragat edilmiş ise, daha sonra yoksulluk nafakası istenemez.

Taraflar, nafaka konusunda dava görülürken, anlaşmaya varabilirler. Aynı şekilde, yoksulluk nafakasının miktarı konusunda da anlaşmaya varabilirler. Bu durumda, TMK'nun 184/V. Maddesi gereği, taraflarca yapılan bu anlaşma hakim tarafından onaylanmalıdır.

3.8. Dava Ehliyeti

Yoksulluk nafakası, şahsa bağlı bir hak olup, alacaklı tarafından bizzat açılmalıdır³⁷¹.

Taraf, fiil ehliyetine sahip ise davayı kendi açabilecektir. Ayrıca avukata vekalet vermek sureti ile de yürütebilir³⁷².

Doktrinde genel olarak, temyiz kudretine sahip olmayan kişilerin çıkarlarına aksi düşmeyecek ve zedelemeyecek olmak koşulu ile, kendilerini temsil ettirebilecekleri görüşü sabittir³⁷³. Bu nedenle, temyiz kudreti bulunmayan kişi için vasi ya da veli ya da kayyım tarafından dava açabilecektir. Ya da mevcut boşanma davasında nafaka talebinde bulunabilecektir³⁷⁴.

371 ERDEM, Sibel, Yoksulluk Nafakası, 1992, İstanbul, s. 92 .

372 RUHİ, Nafaka, s. 104.

373 ATAY,Aytekin, Şahıslar Hukuku, Birinci, Giriş-Hakiki şahıslar, 3.b., 1978,İst., s. 121; TEKİNAY, s. 246.; FEYZİOĞLU, s. 393.; RUHİ, Nafaka, s. 104.

374 RUHİ, Nafaka, s. 104.

3.9. Yoksulluk Nafakası Davalarında Hakimın Yükümlülüğü ve yoksulluğun İspatı

Türk Medeni Hukuku'nda hakim olan kural gereği taraflar kendi iddiaların ispatla yükümlüdürler. Bu husus TMK'nun 6. Maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu davada da, davacı ispatla yükümlüdürler³⁷⁵.

Yoksulluk nafakası talep eden taraf, boşanma ile yoksulluğa düşeceğini, boşanma davası kesinleştikten sonra yoksulluk nafakası talep etmesi halinde, boşanma davasının kesinleştiği tarihte yoksulluğa düştüğünü, aynı şekilde davalının talebinin reddine yönelik (TMK md. 176/3) tüm iddialarını kanıtlaması gerekmektedir³⁷⁶.

Resen araştırması ilkesine gelecek olursak, kişilerin mali durumu yaşam standartları yaşadıkları ortam ve düzeyi detaylı olacak şekilde araştırmalıdır. Yargıtay kararları da bu yöndedir³⁷⁷. Davacı olan tarafın yoksul olma hali olup olmadığı da tespit etmelidir.

3.10. Yoksulluk Nafakasının Ödenmesi Ve Uyarlanması

3.10.1. Nafakanın Ödenmesi

3.10.1.1. Genel Olarak

TMK'nun 176/I. Maddesi gereği, Hakim, yoksulluk nafakasının tek bir seferde ya da taksitler şeklinde ödenmesi yönünde hüküm kurabilir³⁷⁸. Kanun koyucu, hakime geniş bir taktir yetkisi tanımıştır. Hakim, karar verirken, her olayın niteliğini, tarafların ekonomik durumlarını, taleplerini, irat şeklindeki ödemenin düzenli bir şekilde sağlanıp sağlanamayacağını göz önünde bulundurarak nafakanın toptan ya

375 RUHİ, Nafaka, s. 106-107.; ERDEM, s. 94.; TUTUMLU, boşanmanın hukuki sonuçları s. 1244.

376 RUHİ, Nafaka, s. 107.; ERDEM, s. 94.; TUTUMLU, boşanmanın hukuki sonuçları, s. 1244.

377 TUTUMLU, boşanmanın hukuki sonuçları, s. 1245; Yargıtay 2.HD. 28/1999, 1990/ 112E., 1990/ 1314K.. (UYAP)

378 FEYZİOĞLU, s. 400; VELİDEDEOĞLU, s. 263, KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 196 HAMZAÇELEBİ, Nafaka, s. 36.

da irat şeklinde ödemeye karar verebilecektir³⁷⁹. Yoksulluk nafakasının aynı olarak ödenmesi mümkün değildir³⁸⁰.

Uygulamada, genel olarak, yoksulluk nafakası irat şeklinde ödenmesine yönelik karar verilmektedir³⁸¹. Taraflar anlaşarak yoksulluk nafakasına toptan ya da irat şeklinde ödenmesine karar verebilirler. Bu anlaşma, hakim tarafından onaylanması halinde geçerli olacaktır³⁸².

Türk Medeni Kanunu ise bu konuya açıklık getirmiş, TMK'nun 176/III. maddesinde, taksitler biçiminde verilmesi yönünde hüküm kurulan nafakanın nafaka alacaklısı ya da borçlusunun vefatı otomatik olarak kalkacağı belirtmiştir³⁸³.

Tazminat veya nafakanın irat şeklinde ya da toptan ödenmesi, hukuken farklı sonuçlar doğurur. Alacaklının ölümü durumunda, irat şeklinde ödenmesine karar verilen nafaka alacağı talep hakkı mirasçılara geçmeyecektir. Ancak, nafakanın toptan ödenmesine yönelik karar verilmiş ise, nafaka talep hakkı nafaka alacaklısının mirasçılara geçecektir³⁸⁴. Nafaka yükümlüsünün ölümü durumunda, bu yükümlülük tazminattan farklı olarak ölen nafaka borçlusunun mirasçılara geçmeyecektir³⁸⁵. Eski Medeni Kanun döneminde ise, nafaka borçlusunun ölümü halinde borcun mirasçılara yansıyor yansımayacağı hususu tartışmalı bir konuydu. Bazı görüş sahipleri, taksit şeklinde ödenmesine karar verilen nafaka borcunun, borçlunun vefatı ile mirasçılara geçmeyeceğini, bir kısım yazarlar ise, hem toptan hem de irat şeklindeki nafaka borcunun mirasçılara geçeceğini görüşündeydiler³⁸⁶.

379 HAMZAÇELEBİ, Nafaka, sh. 36.

380 CEYLAN, s. 117

381 Y. 2. HD., 09.12. 1992 T., 12034 /12459 (Kazancı Otomasyon).

382 AKINTÜRK, Aile, s. 307.

383 AKINTÜRK, Aile, s. 309 vd.

384 VELİDEDEOĞLU, s. 263; TEKİNAY, s. 272; FEYZİOĞLU, s. 401.

385 VELİDEDEOĞLU, s. 263 vd.

386 TEKİNAY, s. 271; FEYZİOĞLU, s. 402; ÖZTAN, Aile, s. 507.

3.10.1.2. Yoksulluk Nafakasının Toptan Olarak Ödenmesi

Asıl olan nafakanın irat biçiminde ödenmesidir. Hâkim, toptan ödemeye istisnai olarak karar verir. Bu durumda nedeni mutlaka kararda belirtilmelidir. Toptan ödemeye istisnai olarak karar verilmesinin nedeni ise, irat şeklinde ödemenin, toptan ödemeye göre nafaka alacaklısının daha lehine olduğu görüşünden kaynaklanmaktadır³⁸⁷.

Toptan ödemeye karar verebilmek için, buna yönelik talep olması gerekir. Bu halde, nafaka, tek seferde, ödeneceğinden, borç bitecektir. Tekrar ödeme söz konusu olamaz bundan dolayı, sonraki sürede hal ve şartlarında ki değişiklikler, nafakayı etkilemeyecektir. Bu husus, toptan ödemenin taraflar için avantaj oluşturduğu söylenebilir³⁸⁸.

Aile Mahkemesi hâkimi, tek seferde ödeme için bazı hususları gözetmelidir. Nafakanın tek seferde ödenmesinin uygunluğunu denetlemeli ve nafaka yükümlüsünün mali durumu da buna elverişli aksi durumda ise taksitler şeklinde ödenmesine karar verir³⁸⁹.

Hâkim, yoksulluk nafakasının toptan olarak ödenmesi yönünden hüküm kurarken, tarafların yaşam standartları, çevresel faktörler, gelir durumu malvarlığı durumu yaşlarını, evlilik ihtimalini, hayatta kalabileceği süre ortalamasını, paranın değişen toptan kıymetini göz önünde bulundurmak zorundadır³⁹⁰.

Özüğür'a göre; nafaka yükümlüsünün yoksulluk nafakasını irat biçiminde ödeme dışında toptan ödeme gücü yoksa, yoksulluk nafakasının toptan ödenmesine karar verilmemeli, nafakanın irat şeklinde ve aylık olarak ödenmesine karar verilmesi gerekeceği şeklindedir. Bu durum nafaka yükümlüsünün lehine olup, daha adil bir sonuç doğuracağı görüşündedir³⁹¹.

387 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 148.

388 RUHİ, Nafaka, s. 51, ŞAHİN, s. 817.

389 ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 299.

390 AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, s. 307; RUHİ, Nafaka, s. 53.

391 ÖZTAN, Aile, s. 504; ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 299-300.

Aile Mahkemeleri uygulamada, yoksulluk nafakasının ödenme biçiminin tespitinde farklı bir düşünceyle hareket etmeli ve buna göre, boşanan eşlerin arasındaki tüm ilişkilerin tamamen sona erdirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, eğer nafaka borçlusunun tek seferde ödeme yapmakta zorlanmayacağı bir miktar tespit edilirse, nafakanın tek seferde ödenmesi sağlanarak, böylece taraflar arasındaki bağlar tamamen kesilmiş olacaktır.

3.10.1.3. Yoksulluk Nafakasının İrad Olarak Ödenmesi

Sosyal durumu ve yaşı itibariyle evlenme ihtimali yüksek olan eş lehine, kanunda aranan şartların gerçekleşmesi halinde, irat şeklinde yoksulluk nafakasına karar verilir³⁹².

Uygulamada, yoksulluk nafakasına genellikle irat biçiminde ödenmesine karar verilmektedir.

Özüğür'a göre; hâkim, nafakanın ödeme türünün belirlenmesindeki takdir yetkisini kullanırken, tarafların sosyal ve ekonomik güçlerini büyük bir özenle tespit etmelidir. eğer nafaka borçlusunun yoksulluk nafakasını irat biçiminde ödeme haricinde yani toptan ödeme gücü yoksa, yoksulluk nafakasının toptan ödenmesine karar vermemelidir. Nafakanın irat şeklinde ve aylık olarak ödenmesine karar verilmesi gerektiği şeklindedir³⁹³.

Talep olmadığı halde, hâkim, yoksulluk nafakasına toptan olarak hükmederse ve bunun sebep ve gerekçesini kararında açıklamaz ise, bu durum lehine nafakaya hükmedilen eş aleyhine bir durum olup, bu yönde verilen karar hukuka aykırılık teşkil eder³⁹⁴.

392 AKINTÜRK, s. 307; RUHİ, Nafaka, s. 51.

393 ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 300.

394 AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, s. 307; RUHİ, Nafaka, s. 54.

3.10.1.3.1. İrat Olarak Ödenen Yoksulluk Nafakasının Gelecek Yıllara Göre Belirlenmesi

TMK'nun 176/5 maddesi; istenmesi durumunda hakim, irat olarak ödenmesine karar vermiş olduğu nafaka ya da tazminatın eşlerin ekonomik ve sosyal durumuna göre miktarını değiştirebilir.

Uygulamada görüldüğü üzere, yoksulluk nafakasına hükmedildikten sonra, nafakanın artırımı için her yıl yoksulluk nafakası artırım davaları açılmaktadır. Kanun koyucu dava sayılarının artmasını önlemek, fazla ve gereksiz harcamalara engel olmak, tarafların mahkemelerde sürekli karşı karşıya gelmelerini engellemek, zaman harcamalarını önlemek için, taraflara ve hâkime yeni bir imkan tanımış ve irat şeklinde ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakasının, talep halinde gelecek yılları kapsayacak şekilde belirlenebilmesi imkanını düzenlemiştir³⁹⁵.

Hâkim tarafından bu şekilde bir karar verilmesi durumunda, daha sonraki yıllarda yapılacak artış ile ilgili olarak, eğer boşanma davası ile birlikte talep edilen yoksulluk nafakasından ayrıca gelecek yıllar için artış yapılması istenmişse, artışın başlangıç tarihi olarak boşanma kararının kesinleştiği tarih esas alınacaktır. Ancak, boşanma davası dışında bağımsız olarak açılan yoksulluk nafakası davasında ise, yoksulluk nafakasından açıldığı tarih esas alınarak artırım yapılacaktır. Nafaka artırım davasında, nafakanın gelecek yıllar için artış yapılması talep edilmiş ise, artışın başlangıç tarihi ise nafaka artırım davası tarihidir³⁹⁶.

3.10.2. Yoksulluk Nafakasının Miktarının Değiştirilmesi

3.10.2.1. Genel Olarak

TMK'nun 176/VI. Maddesinde belirtildiği üzere; Hakim, kişileri ekonomik hallerinin farklılaşması ya da hakkaniyetin olduğu hallerde, taksitler şeklinde ödenmesine hükmedilen nafakanın miktarının çoğaltılmasına karar verebileceği gibi

395 ÖZUĞUR, Nafaka, s. 305; GENÇCAN, s. 462; RUHİ, Nafaka s. 53; Yarg. 2. HD 11/02/2014 2014/915 E. - 2014/2349 K.. (UYAP).

396 AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, s. 307; RUHİ, Nafaka, s. 53.

aksine düşürülmesi yönünde de hüküm kurabilir. . Ancak, bu konuda hakim resen hareket etmeyecek, boşanan eşlerin bu konuda talepte bulunması gerekecektir.

Kanun koyucu, TMK'nun 176/ f. 5 maddesinde, açıklayıcı bir hükme yer verilmiştir. Eski Medeni Kanun'da artırmanın neye göre yapılacağı konusunda açıklayıcı bir hüküm bulunmamaktaydı. Açık bir hüküm olmaması da, para değerinde enflasyona bağlı değer düşüşleri olmakta, bu durum da sabit iradın alacaklısını zor durumda bırakmaktaydı³⁹⁷. Bu nedenle, lehine nafaka hükmedilen kişi sürekli yetersiz kalan nafakanın miktarının yükseltilmesi için mahkemeye başvurma zorunda kalmıştır. Kanunun bu yeni hali ile, bu tür olumsuzlukların yaşanmasına engel olunmaya çalışılmış ve usul ekonomisi yönünden de uygun bir düzenleme yapılmıştır. TMK'nun 176/son. Maddesi ile yukarıda belirttiğimiz gibi, gelecek yıllarda tarafların ekonomik ve sosyal durumları değişmesi halinde, bu durumlar göz önüne alınarak nafakanın artırımına ve miktarına hakim tarafından karar verilebilecektir.

Kanun koyucunun yerinde olan bu düzenlemesi ile her durumda değişen koşullar nezdinde miktarın değiştirilmesi mümkün hale gelmiştir³⁹⁸. Buna ilişkin olarak Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlarında görüşü ise, hükmolunan nafakaların artırımını hususunda TMK'nun 176/4, 330/3, 365/5 maddelerinin yerinde olduğu, ekonomik ve mali dengenin her geçen gün değiştiği bir ülkede sürekli nafakanın yükseltilmesine yönelik yapılan hem emek hem zaman israfını engelleyeceği, kendisine kolaylık sağlayacağı görüşündedir. Bu durumda hüküm, belirlenen miktarın gelecek yıllara göre belli bir oranda yükseltileceği şeklinde olacaktır. Ancak yükseltim oranının yetersiz kaldığı durumlara yine bu yönde başvuru yapılabilecektir. Belirlenen yükseltme oranının yeterli olmayacağı belirtmiş ve bundan dolayı nafakanın her zaman artırılabilceğini , bu yönü ile hükmolunan nafaka artırım oranlarının kesin hüküm niteliği taşımadığını belirtmiştir³⁹⁹.

397 TEKİNAY, s. 269.

398 KILIÇOĞLU, s. 23.

399 Y. 2. HD., 09/09/2008., 2008/9857E.- 2008/13986K. Y. 2. HD., 24/01/2005, 2004/15334E., 2005/586K., KAÇAK, s.179.

Taksitler şeklinde ödenmesine hükmedilen nafakada indirilmesi şeklinde de hakim karar verebilecektir. Hakim kararını verirken, olayları değerlendirerek, kararın hakkaniyete uygun olmasını sağlayacaktır.

Sistemimizde, Yoksulluk nafakası miktarının gelecek yıllara ilişkin olarak ayarlanmasında, İsviçre kanun koyucusundan farklı olarak, tarafların sadece ekonomik durumlarını değil, aynı zamanda, sosyal statülerini de dikkate alınmaktadır. Türk kanun koyucusunun bu hali ile düzenlemesi, İsviçre'deki düzenlemeye nazaran daha isabetli olmuştur. Çünkü, nafaka miktarının gelecek yıllara ilişkin olarak belirlenmesinde, sadece tarafların ekonomik durumlarının esas alınması, nafaka miktarının belirlenmesi için yeterli değildir. Kişilerin ihtiyaçları sadece maddi durumlara göre değil, toplum içinde sahip oldukları konuma göre de şekil alır⁴⁰⁰.

Yoksulluk nafakası miktarının eksiltilmesi veya artırılmasını için, boşanan taraflarca bunun talep edilmesi gerekmektedir. Hakim resen, bu konuda herhangi bir talep olmadan, yoksulluk nafakası miktarına ilişkin olarak bir karar veremez. Kanunda, boşanan tarafların, yoksulluk nafakası miktarının yeniden belirlenmesi hususunda mahkemeden bir talepte bulunmasına ilişkin olarak, herhangi bir süre düzenlenmemiştir. Kanun koyucunun burada her hangi bir süre öngörmemesi yerinde bir düzenleme olmuştur. Zira yoksulluk nafakası; irat olarak, süresiz olarak ödendiğinden dolayı, boşanan tarafların her birisi, mali durumlarında ortaya çıkan değişiklikleri veya hakkaniyetin gerekliliğini ileri sürerek, yoksulluk nafakası miktarının değişmesini mahkemeden her zaman talep edebilirler. Burada, Medeni Kanun'un 178. maddesinde düzenlenen bir yıllık zamanaşımı süresi uygulama alanı bulmaz⁴⁰¹.

Söz konusu nafakada faiz söz konusu değildir. Hükümle birlikte faize yönelik herhangi bir karar verilmez. Çünkü alacak hükümlerle doğmaktadır. Nafaka borcunun ödenmemesi halinde de istenirse faiz ödenir⁴⁰². Yasal faiz yürütülecektir.

400 ARBEK, Ömer, Boşanmanın Mali Sonuçları, (2005), AÜHFD, C: 54, S: 1, Ankara s. 148.

401 KILIÇOĞLU, s. 20.

402 ÖZÜĞÜR, Boşanma, Ayrılık, s. 1015.

3.10.2.2. Yoksulluk Nafakası Miktarının Artırılması

Tarafların ekonomik değerleri farklılaşması halinde, hakkaniyet ilkesi uyarınca taraflar irat şeklinde hükmedilen nafakanın artırılması veya azaltılmasını talep edebilirler.

Yoksulluk nafakası alacaklısının, paranın alım gücü karşısında ihtiyaçlarının artması, ihtiyaç türlerinin değişmesi veya hastalık vb. gibi nedenlerle mevcut nafakanın, giderlerini karşılayamayacak duruma gelmesi ve buna karşın nafaka borçlusunun gelirinde, ödeme gücünde artış olması durumunda nafakanın artırılması talep edilebilecektir⁴⁰³.

Yoksulluk nafakasının artırılabilmesi için, davanın açıldığı tarihte davacının yoksulluğunun devam etmesi ve koşulların lehine değişmiş olması gerekmektedir. Yoksulluk nafakasının artırımı davasında, karşı dava yoksa ya da talep bulunmamasına rağmen, nafakanın azaltılması şekilde karar verilemez⁴⁰⁴.

Taraflar yoksulluk nafakası konusunda ve gelecek yıllar için ödenecek nafakanın artış oranı üzerinde anlaşmışlarsa, tarafların anlaştıkları bu oran üzerinden, nafaka artırımı istenebilir. Tarafların yapmış olduğu bu anlaşma bağlayıcıdır. Bu nedenle, taraflar bu anlaşmaya uymak zorundadır. Ancak, anlaşmada kararlaştırılan artırım oranı makul değilse, taraflardan biri bu oranın düzeltilmesini isteyebilir⁴⁰⁵.

Yoksulluk nafakasına hükmedildikten sonra, nafaka alacaklısına emekli sandığı veya diğer sosyal güvenlik kuruluşlarından aylık bağlanması, ya da her hangi bir sebeple yoksulluğunun ortadan kalkması söz konusu olursa, yoksulluk nafakasının artırılması talebinin reddine karar vermek gerekir. Bu gibi durumlarda aksine anlaşma yapılmamış ise, nafaka borçlusu dava yolu ile yoksulluk nafakasının kaldırılmasını talep edebilecektir⁴⁰⁶.

403 ÖZUĞUR, Nafaka s. 454; Yarg. 3. HD. 14/02/2013, 2013/332 E. ve 2013/2286 K.. Yarg. 3. HD.12/02/2013. 2013/452 E. ve 2013/2100 K., Yarg. 3. HD.07/02/2013, 2013/596 E. ve 2013/1863 K. (UYAP).

404 ÖZUĞUR, Nafaka s. 454; YAVUZ, s. 259-260

405 GENÇCAN, s. 482; RUHİ, Nafaka, s. 52.

406 ÖZTAN, Aile, s. 506; ÖZUĞUR, Nafaka, s. 454.

İrat şeklinde karara bağlanan yoksulluk nafakasının, enflasyon oranında artırılması aslında nafakanın artırımı değil, nafaka olarak ödenen paranın satın alma gücündeki belli bir dengenin sağlanmasıdır. Nafaka miktarının gelecek yıllar için artırımı talep edilmiş ise; hâkim, TÜİK tarafından yayınlanan üretici fiyatları endeksine göre nafaka miktarının artırılmasına karar verebilecektir⁴⁰⁷.

Artırma istenemeyecek bir diğer durum da, nafaka alacaklısının yoksul olmadığı halde kendisine yoksulluk nafakası bağlanmış olmasıdır. Bu halde, yoksulluk nafakasının artırılmasını isteyen eş, yoksul olmadığından artırım talebinin reddine karar verilmesi gerekir⁴⁰⁸.

Ayrıca, yoksulluk nafakasının artırılması davalarında önceki yoksulluk nafakası hükmünün kesinleşip kesinleşmediğinin de araştırılması gerekir. Eğer söz konusu hüküm kesinleşmemişse, bu konunun bekletici mesele yapılmalı ve bunun sonucuna göre karar verilmesi gerekir⁴⁰⁹.

Türk Medeni Kanunu'nun 176. maddesine göre; ileriki yıllarda nafakanın ne oranda artırılacağını, talebe bağlı olmak kaydıyla, mahkemenin düzenleyebileceği öngörülmüştür.

Söz konusu düzenleme, toplum ihtiyaçları açısından son derece yerinde olmuştur. Tarafların tekrar mahkemelere iş getirmelerini önlemek açısından uygulama yerindedir. Yargıtay uygulamasında ise; kanunda yer almamasına rağmen, sadece ÜFE oranında düzenlemenin zorunlu tutulması yerinde olmamıştır. Kanunda sınırlama olmadığına göre, mahkeme, tarafların isteklerine uygun olmak kaydıyla, herhangi bir artış oranı düzenleyebilmelidir. Talep olmadığı halde, hâkim bu hususta da kendiliğinden karar veremez⁴¹⁰.

Yargıtay'a göre; kanunda düzenlenmemiş olsa bile, nafaka miktarının artırımına ilişkin ölçüt olarak yalnızca ÜFE oranlarının uygulanması gerektiğini

407 Yarg. 3. HD. 07/02/2013, 2013/223 E. ve 2013/1868 K. (UYAP).

408 ÖZUĞUR, Nafaka s. 454.

409 ÖZUĞUR, Nafaka, s. 304.

410 Yarg. 2. HD. 12/02/2014, 2014/1048 E. ve 2014/12569 K. (UYAP).

şeklinde. Ancak, ÜFE oranları yanında artırım için ölçüt olarak belirlenebilecek başka sistemler de esas alınabilmeli ve hâkime bu konuda takdir yetkisi verilmelidir.

Yoksulluk nafakasının artırılması veya azaltılması davalarında, davalıya duruşma günü tebliğ edilmeden karar verilemez. Aksi durumda, davalının hukuki dinlenilme ve savunma hakları kısıtlanmış olur⁴¹¹.

İnceleme yapılırken davanın açılma tarihi esas alınır. Nafaka alacaklısı lehine hükmedilen alacak şahsın zorunlu giderlerine yetiyorsa, artık miktarın yükseltilmesine yönelik talebin reddedilmesi gerekir. Verilen bir kararın bozma sonrası yeni verilecek kararda, ilk hükmedilen nafakanın miktarının yükseltme isteminin de reddi gerekir. Nafaka alacaklısı kişi lehine hükmedilen nafakada o anki kadının serveti dikkate alınarak hüküm verilmiş ise , sonrasında edindiği herhangi bir malvarlığı olmadığını bile bile , karar verilen tarihteki serveti gerekçe gösterilerek bu yönde istemli dava söz konusu olamaz⁴¹².

Uygulamada, nafaka miktarının artırılması hususu, YİBK'da; davanın açıldığı tarihin dikkate alınması gerektiği yönündedir⁴¹³.

Yargıtay'ın yerleşik uygulamasına göre; nafaka artırım davalarında, iradın Artırılması veya azaltılması için tarafların mali durumlarının değişmesi ya da hakkaniyetin bunu zorunlu kılması gerekir. Yoksulluk nafakasının TÜİK'in yayınladığı ÜFE oranında artırılması ve böylece taraflar arasında önceki nafaka takdirinde sağlanan dengenin korunması gerektiğine dair kararları mevcuttur⁴¹⁴. Ancak bunun için nafaka alacaklısının gelir durumundaki değişiklik ile nafaka borçlusu eşin yani davalının maddi gelir durumunda nafakanın hükmedildiği tarihe göre olağandışı bir değişiklik olmaması gerekir.

Köseoğlu/Kocaağa'ya göre; yoksulluk nafakasının artırılabilmesi için, davanın açıldığı tarihte davacının yoksulluğunun devam etmesi ve söz konusu şartların davacı

411 KÖSEOĞLU, Bilal/KOCAAĞA,Köksal , Aile Hukuku ve Uygulaması, Bilimsel Görüşler ve Yargı İçtihatları, Ekin, Bursa, 2011, s. 235.

412 RUHİ, Nafaka, s. 52-53.

413 Yarg. 3. HD. 06/05/2014, 2014/62 E. ,2014/6928 K., Yarg. 3. HD.,30/01/2014, 2014/983 E. - 2014/1332 K(UYAP).

414 Yarg. 3. HD.07/05/2014, 2014/97 E. - 2014/6997 K. (UYAP).

lehine değişmiş olması gerekmektedir. Yoksulluk nafakasının artırımı istemi ile açılan davada, karşı dava ya da talep yoksa hakim, nafakayı azaltacak şekilde karar veremez. Derdest dava varken, nafakanın azaltılması veya artırılması davası açılmış ise, önceki dava bekletici sorun niteliğini taşır. Yoksulluk nafakasına ilişkin karar kesinleştikten sonra açılan nafakanın kaldırılması davasında, nafakanın artırılması şartlarının olup olmadığı hususu esas alınmalıdır⁴¹⁵.

Yazarın bu görüşü ve görüşüne dayanak olarak gösterdiği gerekçeleri yerindedir⁴¹⁶.

3.10.2.3. Yoksulluk Nafakası Miktarının İndirilmesi

Nafaka borçlusunun, mali gücü azalır ya da bir takım sebeplerle mali gücü ortadan kalkarsa ve yoksulluk duruma düşerse, yoksulluk nafakasının tamamen kaldırılması veya azaltılması talep edilebilecektir.

Nafakanın azaltılması için, nafaka borçlusunun mali durumunda önemli ölçüde azalması gerekir. Ayrıca, nafaka alacaklısının mali durumunun değişmesi, yoksulluğunun azalması halinde de, yoksulluk nafakasının azaltılması istenebilecektir⁴¹⁷.

Ancak, nafaka borçlusu çalışma imkanına sahipse ve yaşı buna uygun ise, yoksulluk nafakasının azaltılmasını isteyemeyecektir. Örnek verecek olursak; nafaka borçlusu, yoksulluğunu ortadan kaldıracak bir gelire sahip olduğu işten haklı bir sebep olmadan ayrılırsa, işsiz olduğunu ileri sürerek yoksulluk nafakası miktarının indirilmesini talep edemez. Aynı şekilde, nafaka alacaklısının yoksulluk nafakasının artırılmasını talep edebilmesi için, mevcut nafakanın, nafaka alacaklısının ihtiyaçlarını karşılayamamış olması ve nafaka borçlusunun ekonomik gücünde olumlu gelişmeler olması gerekir⁴¹⁸.

415 CEYLAN, s. 121.

416 Yarg. 3. HD. 03/12/2012, 2012/20575 E. - 2012/24770 K. (UYAP).

417 GENÇCAN, s. 482; ÖZUĞUR, Nafaka, s. 304.

418 ÖZUĞUR, Nafaka, s. 304; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 149; RUHİ, Nafaka, s. 53.

Hakim, nafakanın indirilmesine giderken, boşanma anında nafaka yükümlüsünün ekonomik durumu ile, nafaka miktarının indirilmesinin talep edildiği andaki ekonomik durumu arasında bir oran kuracaktır⁴¹⁹.

Yoksulluk nafakasının hesaplanmasında, nafakaya hakkı olanın yoksulluğunun giderilmesi esas alınır. Nafaka borçlusunun ödeme gücündeki azalma, tespit edilen nafakanın indirimine yol açar. Ancak her gelir düşmesi, nafakanı indirilmesi için yeterli değildir. Eğer nafaka miktarının değişmemesi durumunda borçlu, kendi zorunlu ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma gelirse, nafaka indirilmelidir⁴²⁰.

Nafaka yükümlüsünün ekonomik durumunun kötüleşmesi kendi kusuru ile ya da kusuru olmaksızın ortaya çıkabilir. Nafaka yükümlüsünün ekonomik durumundaki kötüleşme, yükümlünün kasıtlı hareketiyle ya da ağır ihmali ile meydana gelmişse, nafakanın indirilmesi söz konusu olamaz. Buna karşılık, nafaka yükümlüsünün kendi iradesi dışında ortaya çıkan nedenlerde ötürü, ödeme gücünde bir azalma meydana gelirse, nafakanın indirilmesi hatta kaldırılması söz konusu olacaktır. Yani, nafaka yükümlüsünün ekonomik durumdaki kötüleşme, önemli ve sürekli olmalıdır. Nafaka yükümlüsünün sağlık durumunun elverişsiz olması, iş bulmada güçlük yaşaması ve yaşlılığı gibi nedenler örnek verilebilir⁴²¹.

Yoksulluk nafakası için indirim yapılması, yoksulluğun önemli ölçüde ve kalıcı olarak azalması durumunda mümkündür. Nafaka alacaklısının iyileşen mali gücü nedeni ile nafakanın indirimi, yoksulluk nafakasının dayandığı hukuki sebeplere uygundur. Ancak, nafaka alacaklısının kendisinden beklenenden daha fazla çaba göstererek elde ettiği ek kazançlar, indirime esas alınamayacaktır. Aksi durumda, bu tür kazançların diğer tarafa sebepsiz bir menfaat sağlamasına yol açacaktır⁴²².

Nafaka yükümlüsü tarafında, ekonomik durumunun kötüleştiği ya da eski haline göre geriye gittiği iddiasıyla açılan bir davada verilen kararın temyiz edilmiş

419 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 150; RUHİ, Nafaka, s. 54.

420 OĞUZ, Cemal, Medeni Kanun Madde 174/1 ile 175 Arasındaki Farklar, (Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Bölümü Öğretim Üyesi), Makale, İnternethttp://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/4_3.pdf. s. 12.

421 ÖZTAN, Aile, s. 506; CEYLAN, s. 121.

422 OĞUZ, s. 14.

ve incelemesinde; Yargıtay, bu hususun uzman bilirkişi marifetiyle hesap ettirilerek gerçekten böyle bir durumun olup olmadığının iyice araştırılmasından sonra oluşacak duruma göre karar verilmesi gerektiği belirtmiştir. Nafaka miktarının indirilmesi davalarında, Yargıtay'ın yerleşik uygulaması bu yönde olup, mahkemece yapılacak araştırmanın esaslı bir araştırma olması gerektiği belirtilmiştir⁴²³.

3.11. Yoksulluk Nafakasının Nihayete Ermesi

Türk Medeni Kanunu'nda, bu konuda farklı düzenlemeler öngörülmüştür. Bazı hallerde, kendi kendine , bazı hallerde ise, bunun mahkemeden talebi ile, hakim tarafından karara bağlanması gerekir.

TMK'nun 176/f. 3 maddesinde; bu husus düzenlenmiştir. Buna göre, vefat , tarafların nikahlanması , resmi bir birliktelik yokken varmış gibi yaşamak, yoksul olma durumunun sona ermesi, ya da haysiyetsiz hayat sürmesi nafakayı sona ermesine sebep olacaktır. Ölüm ve evlenme durumunda nafaka, mahkeme kararı vb. olmaksızın ortadan kalkar. Diğer durumlarda ise, buna yönelik bir hüküm olması gerekir.

3.11.1. Kendiliğinden Nihayete Ermesi

3.11.1.1. Alacaklının Ölümü ile

Yoksulluk Nafakası; nafaka alacaklısının ya da borçlunun ölümü ile sona erecektir⁴²⁴. Yoksulluk nafakasının irat şeklinde ödenmesine karar verilmiş ise; nafaka alacağı kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olmasından dolayı, nafaka alacaklısının mirasçılara geçmez. Nafaka alacaklısının ölümü anı itibariyle nafaka da son bulur.

423 Yarg. 3. HD 06/03/2014, 2014/1242 E. 2014/3552 K. , Yarg. 3. HD. 28/01/2014, 2014/143 E. 2014/1023 K., (UYAP).

424 ÖZTAN, Aile, s. 507.

Ancak, nafaka alacaklısının mirasçuları, ölüm tarihine kadar tahsil edilmeyen irat varsa, yalnızca onu isteyebileceklerdir⁴²⁵.

Eğer Yoksulluk Nafakasının tek seferde ödenmesine karar verilmiş ise, ve henüz bu tutar ödenmemiş, bu esnada da nafaka alacaklısı ölmüş ise, nafaka isteminde bulunma hakkı mirasçılara geçer⁴²⁶.

Alacaklıya ödeme yapılmadan, vefatı durumunda mirasçılarının talep hakkı mevcut olduğundan, icra vasıtasıyla mirasçılar tarafından tahsil edilmiş ise, bu durumda ödediği parayı borçlu sebepsiz zenginleşme davası yoluyla geri isteyebilecektir⁴²⁷. Nafakada boşanma kararı kesinleştikten sonra mirasçıların ayrı bir dava açmaları ya da, öncesinde açılmış davaya müdahil olmaları mümkün değildir.⁴²⁸

3.11.1.2. Borçlunun Ölümü ile

TMK'nun 176/f.3. maddesinde belirttiği üzere, taraflarda birinin vefatı ile nafaka son bulmaktadır.

TMK 176/3. Maddesinde; *“eşlerden birinin ölmesi halinde bu irat kesilir”* şeklinde olup, bu düzenleme söz konusu maddenin borçlunun vefatı halinde de ne olacağı konusu Doktrinde tartışmalı bir konudur.

Bir görüşe göre; nafakanın taksitler biçiminde ödenmesi şeklinde hükmedilmiş ise, yükümlünün vefatı durumunda mirasçılarından nafaka talep edilemez⁴²⁹.

Diğer görüşe göre ise; nafaka borçlusunun mirasçılarından talep edilebilecektir şeklinde olup, bu görüş yoksulluk nafakasının amacına daha uygundur⁴³⁰.

425 TEKİNAY, s. 272; Feyzioğlu, s. 401; ÖZTAN, Aile, s. 507; AKINTÜRK, Aile Hukuku, s. 300-301.

426 VELİDEDEOĞLU, s. 263.

427 TEKİNAY, s. 272.; KALELİ / YALÇINKAYA, s. 1825.

428 TEKİNAY, s. 272.

429 VELİDEDEOĞLU, s. 264.

Bu görüşün gerekçesi ise; nafakanın düzenlendiği ilgili maddenin gayesi, mağdur olanı bu mağduriyetten kurtarmak olduğundan, mirasçılara başvurulmasının yerinde olacağı belirtilmiştir⁴³¹. Ancak, bu halde alacaklının mirasçılarının sorumluluğu sınırsız değildir. Nafaka alacaklısı eğer evlilik devam etseydi söz konusu terekeden saklı payı oranını aşmayacak şekilde mirasçılarının sorumlu olurlar⁴³².

3.11.1.3. Alacaklının Yeniden Evlenmesi

Taksitler halinde ödenen nafakada bu durumda, nafaka alacaklısı tekrar evlenmiş ise , bu eşin bakım yükümü yeni eşe geçmiş olduğundan, zorunlu yaşam ihtiyaçlarını karşılamaya dair verilen nafakada kendiliğinden sona erecektir⁴³³.

Bu durumun ispatı ise, nüfus müdürlüğünden alınan ve alacaklının evlendiğini gösterir belge ile ispat edilebilecektir. Eğer nafaka alacağı için icra takibi başlatılmış ise, bu nüfustan alınan bu belgenin ilgili icra dosyasına ibrazı ile kendiliğinden takibin durdurulmasına karar verilir⁴³⁴.

Eşler protokole dayalı boşanmada, evlenme halinde dahi nafakanın devam edebileceği yönünde kararlaştırabilirler. Aynı durum haysiyetsiz hayat süreme, yoksulluktan kurtulma ve evli gibi yaşama durumlarında da söz konusudur. Bu konuda TMK da düzenleme bulunmamış ise de; Borçlar Hukuku alanında tarafların iradesine dayalı antlaşmanın öncelikli olması nedeniyle, genel hükümlerinde sözleşmeye değer verilmesi esas olduğundan, uyuşmazlık sözleşmeye göre sonuçlanır⁴³⁵.

430 TEKİNAY, s. 271; FEYZİOĞLU, s. 402; ÖZTAN, Aile, s. 507.

431 ÖZTAN, Aile, s. 507-508.

432 ZEVLİLİLER, Aydın, "Türkiye'de Ailenin Değişimi, Yasal Açıdan İncelemeler", Türk Sosyal Bilimler Derneği, s. 98, 1984, Ankara.

433 TEKİNAY, s. 268; ERGENEKON, YILMAZ, Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakaları, 1996, Ankara, s. 18; ÖZTAN, Aile, s. 508; AKINTÜRK, Aile Hukuku, s. 300.; RUHİ, Nafaka, s. 101.

434 KAÇAK, s. 173-174; RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 101.

435 ÖZÜĞÜR, Nafaka Hukuku, s. 301.

Nafaka ödeyen eş, diğer tarafın evliliğini henüz öğrenmemişken ödeme yapmaya devam etmiş ise, söz konusu sona erme nedenini öğrenmeden itibaren 2 yıl içinde sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak ödediği miktarı talep edebilir.⁴³⁶.

3.11.2. Mahkeme Hükümüyle Nihayete Ermesi

3.11.2.1. Alacaklının Haysiyetsiz Hayat Sürmesi ile

Nafakaya hak kazanan eşin, bu durumunda, nafaka borçlusunun mahkemeye başvurarak, yoksulluk nafakasının kaldırılmasını isteyebilir⁴³⁷.

Haysiyetsiz yaşam sürme şeklinin bir zaman dilimi boyunca sürekliliği ve nafaka yükümlüsü eş diğer eş için onur incitici olması şartları gerçekleşmesi durumunda, Yoksulluk nafakasının ödenmesine haysiyetsiz hayat sürme nedeniyle son verilebilir⁴³⁸.

Haysiyetsiz yaşam tarzından anlaşılması gereken; toplumun ahlak, şeref, namus, anlayışına uygun olmayacak biçimde yaşanmasıdır⁴³⁹. Cinsel suçlar işlenmesi, uyuşturucu kullanımı tedariki, fuhuş yapma, fuhuşa aracılık etme bu sona erme sebebi olarak nitelendirilebilecek örneklerdendir⁴⁴⁰.

Taraflar arasındaki sözleşme ile ya da anlaşmalı boşanma nafakanın söz konusu bu halde dahi devamı yönünde anlaşılmış ise, bu durumu sabit olsa da, hakim davanın reddine karar verecektir. Ancak yoksulluk nafakası devam etmesine rağmen, nafakanın Artırılmasına yönelik istemler reddedilecektir⁴⁴¹.

436 ERDEM, s. 81.

437 KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 197; RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 103, ÖZÜĞÜR, Nafaka Hukuku, s. 303.

438 ÖZTAN, Aile, s. 508.

439 ÖZÜĞÜR, Nafaka Hukuku, s. 485.

440 TEKİNAY, s. 214, KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 156; ÖZTAN, Aile, s. 678; RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 103; ÖZÜĞÜR, Nafaka Hukuku, s. 353. Yargıtay 3 HD 04/02/2003, 3873E./ 3699K.; YAVUZ; s. 402.

441 ÖZÜĞÜR, Nafaka Hukuku, s. 303.

3.11.2.2. Alacaklının Evlilik dışı ilişki Yaşaması

Bu nedenden anlaşılması gereken, kişinin arada resmi olarak evlilik olmasına rağmen karı koca gibi yaşamaları durumu söz konusudur. Bu durumun ispatlanması halinde, hakim kararı ile nafaka nihayetlendirir. İmam nikahla yaşayanlarda da durum böyledir ve aynı şekilde nafaka kaldırılır⁴⁴².

Nafakayı nihayetlendiren bu neden, tanık dahil her tip delille ispatlanabilir. Hakim bu konuda boşanmış eşlerin bildirdiği tüm delilleri toplayacaktır. Gerçekte böyle bir durumun varlığı ispat ile anlaşıldığında da, hakim evliliğin sona ermesi yönünde karar verecektir. Aksi durumda yani bu durum ispatlanamazsa, açılan davanın reddine karar vermek gerekir⁴⁴³.

Eğer, eşler arasında nafaka alan eşin bir evlenme akdi olmadan karı koca gibi yaşaması halinde dahi, nafakanın ödeneceğine dair sözleşme mevcutsa , ödemeye son verilmesine yönelik karar verilmesi istenemez⁴⁴⁴.

3.11.2.3. Yoksulluğun Ortadan Kalkması

Nafakaya hükmedilmesi için esaslı unsur olan yoksul olma durumunun daha sonrasında ortadan kalması halinde, söz konusu nafakanın olmazsa olmaz şartı da olmadığından artık nafakanın da son bulması gerekir. Bu durumda, hakim kararı olmalıdır⁴⁴⁵.

Bu nedene dayanılarak nafakaya son verilmesi için, ilk başta nafaka hükmü kurulurken alacaklının malvarlığı ile, söz konusu dava açılması durumundaki tarihte

442 OĞUZMAN/ DURAL, s. 148; ÖZTAN, Aile, s. 508.; RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 102; Yarg. 2. HD. 26/05/2003, 6834E./ 7651K., ÖZUĞUR, Nafaka Hukuku, s. 450.

443 ÖZUĞUR, Nafaka Hukuku, s. 302; Yarg. 2. HD, 10/02/2005,. 2004/15674E, 2005/1697K, KAÇAK; s. 174; Yarg.3. HD. 23/11/2004, 13284 E. / 12831K. YAVUZ, s. 356-357.

444 ÖZUĞUR, Nafaka Huk., s. 302.

445 RUHİ; Boşanma ve Sonuçları, s. 102.; FEYZİOĞLU, s. 400.; OĞUZMAN/ DURAL, s. 148.; KAÇAK, s. 174. Yargıtay 2. HD. 21/02/2001, 2-162E./185K.; ÖZUĞUR, Nafaka Hukuku, s. 418.

yapılan tespiti göre malvarlığı arasında artış yönünde değişiklik olmalı ve bu kanıtlanmalıdır⁴⁴⁶.

Nafaka alacaklısı olan davalının, asgari ücretle bir işte çalışmaya başlaması, yoksulluğun ortadan kalkacağı sebebiyle, önceden hükmedilen yoksulluk nafakasının kaldırılmasına neden olmaz. Bu durum sadece, nafaka miktarının belirlenmesinde önem arz eder. Yargıtay'ın yerleşmiş kararları bu yöndedir⁴⁴⁷. Nafakaya bu nedene dayanılarak nihayeti istenmesi için, usulünce açılmış dava yolu ile talep edilmelidir. açılmış bir dava yoksa, nafakanın kaldırılmasına karar verilemez⁴⁴⁸.

3.12. Yoksulluk Nafakasında Zamanaşımı

Kanunda; eşler arasında boşanma neticesinde , öngörülen nafakaya ilişkin olarak da, zamanaşımı süresi düzenlenmiştir. Bu hüküm TMK'nun 178. Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; evliliği sona erdiren boşanma davasında nafaka talebi yoksa, söz konusu hükmün kesinleşmesi ile, bir yıllık süre içinde nafaka isteminde bulunabilecektir⁴⁴⁹.

Nafaka ilama dayalı ya da İcra İflas Kanunu'nda sayılan ilam niteliğindeki belgelerden değilse, taksitler biçiminde ödenmesine karar verilen nafaka için 5 (beş) yıllık zamanaşımına süresi işleyecektir (BK. m. 126/1). Aksi durumda yani bir ilama dayalı ise nafaka da , 10 (on) yıllık zamanaşımına söz konusudur.

3.13. Yoksulluk Nafakasında Uygulanacak Usul Hükümleri

Yoksulluk nafakası; açılan boşanma davasında boşanma talebi ile beraber talep edilebileceği gibi, boşanma kararı kesinleştikten sonra da talep edilebilir.

446 Yargıtay 3. HD, 23/06/2005, 6595E./6941K., YAVUZ, s. 301.

447 Yargıtay 3.HD.19/09/2005, 9130E./8667K.,(UYAP).

448 Yargıtay 3. HD. 23/03/2004 1930E./2575K., (UYAP).

449 Yargıtay 3. HD. 23/06/2005, 6595E./ 6941 K.; TEKİNAY, s. 214.; KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 156.; ÖZTAN, Aile, s. 508.; RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 103.; ÖZÜĞÜR, Nafaka Hukuku, s. 303, Yargıtay 3 HD 04/02/2003,. 3873E./ 3699K., YAVUZ, s. 402.

Boşanma davası devam ederken ödenen tedbir nafakasının boşanma sonrasında da devamının istemesi, yoksulluk nafakası talebi anlamına gelir. Bu nedenle nafaka talebinde, ‘*yoksulluk*’ kelimesinin bulunması zorunlu değildir⁴⁵⁰.

3.13.1. Boşanma Davası Sırasında Açılan Yoksulluk Nafakası Davasında uygulanacak Usul Hükümleri

TMK’nun 169. Maddesinde düzenlendiği üzere; Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince, gerekli olan, tüm geçici önlemleri kendiliğinden almak zorundadır.

Boşanma davası görüldüğü esnada, yoksulluk nafakası istenmiş ve nafaka konusunda da karar verilmiş olması halinde sıkıntı mevcut değildir. Sonrasında, hükmedilen bu nafakanın indirilmesi, yükseltilmesi ya da kaldırılmasına ilişkin dava her zaman açılabilir.

Mahkemece nafakanın artırılmasına; kararın kesinleşmesinden itibaren hükmedilemez. Nafakanın artırılması davaları, davanın açıldığı tarihten itibaren hüküm ifade edecektir. Çünkü, nafaka alacağı kanundan doğan bir alacağın tespiti ve tahsili niteliğindedir. Bu nedenle, nafakaya dava tarihinden itibaren hükmetmek gerekir⁴⁵¹.

Yoksulluk nafakasının, boşanma davası ile birlikte istenmesi durumunda, nafaka talebi boşanmanın eki niteliğinde olacağından, yoksulluk nafakası talebinin şartları meydana gelmiş ise, nafakaya da boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren hükmedilir⁴⁵².

Yoksulluk nafakası, boşanma davası sırasında istenmişse; boşanmaya hükmedilirken nafaka da karara bağlanır. Nafaka başlangıcı , boşanma kararının

450 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 149, ŞİMŞEK, Mustafa, Aile Mahkemelerinin Görevine Giren Davalar ve Yargılama Usulü, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s. 44; RUHİ, Nafaka, s. 80; CEYLAN, s. 114, YAVUZ, s. 259; ŞİMŞEK, s. 44.

451 Yarg. 3. HD. 14/02/2013, 2013/261 E. ve 2013/2272 K., (UYAP).

452 ŞİMŞEK, s. 44.

kesinleştigi tarihten başlar. Bu nedenle evlilik birliği devam ederken, eğer şartları mevcut ise, tedbir nafakasına karar verilir. Yoksulluk nafakasına karar verilemez.

Yoksulluk nafakası talebi boşanma davasının fer'i niteliğinde olup, bu nedenle asıl dava reddedilirse, fer'i dava olan nafaka talebi de reddedilmiş sayılır. Yani boşanma davasının reddi halinde, yoksulluk nafakasına hükmedilemez⁴⁵³.

Yoksulluk nafakası, boşanma davası esnasında istenecek ise, boşanma kararının kesinleşmesine kadar istenebilir. Davanın devamı sırasında tedbir nafakasının davadan sonrada devam etmesinin istenmesi ya da boşanma davasında adı belirtilmemiş dahi olsa, boşandıktan sonra nafaka bağlanmasının istenmesi, yoksulluk nafakası talebi anlamına gelir. Boşanma davası kesinleştikten sonra, tedbir nafakasının artırılması talebi, yoksulluk nafakası talebi olarak değerlendirilmelidir⁴⁵⁴.

Boşanma davası sırasında talep edilen yoksulluk nafakası ile ilgili olarak boşanma hükmünün kesinleşmiş olması nedeniyle, mahkemece verilen, velayet, kişisel ilişki, tazminat, tedbir nafakası ve buna benzer kararların Yargıtay tarafından bozulmuş olması durumunda artık aynı davada, boşanma hükmü kesinleştikten sonra, yoksulluk nafakasına hükmedilemez.

Başka bir ifade ile, boşanma davası içinde yoksulluk nafakası talebi, ancak boşanma hükmü kesinleşinceye kadar istenebilecektir. Boşanma hükmü kesinleştikten sonra nafaka istenemez. İstenirse bile talep, boşanma hükmünün kesinleşmiş olması nedeniyle reddedilecektir. Bu nedenle; yoksulluk nafakası isteyen eş, bağımsız bir yoksulluk nafakası davası açmalıdır⁴⁵⁵.

3.13.2. Boşanma Davasından Sonra Açılan Bağımsız Yoksulluk Nafakası Davası

Yoksulluk nafakası; boşanma kararı kesinleştikten sonra, açılacak ayrı bir dava ile de istenebilir.

453 RUHİ, Nafaka, s. 48-49.

454 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 148; RUHİ, Nafaka, s. 46.

455 ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 446.

Sonradan açılan yoksulluk nafakası davalarında, yoksulluk nafakası şartlarının oluşup oluşmadığı, boşanma hükmünün kesinleştiği âna göre belirlenir. Şartları varsa; bu durumda talep eden eş lehine yoksulluk nafakasına boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren değil, sonradan açılan dava tarihinden itibaren hükmolunur⁴⁵⁶.

İlgili kanunun 178. Maddesine göre; Boşanma davasından sonra açılan bağımsız yoksulluk nafakası davası, mutlaka boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmeden açılmalıdır.

Bir yıllık süre geçtikten sonra dava açılır ise, davalı taraf zamanaşımı def'i ilk itirazında bulunabilir. Buradaki zamanaşımı def'i, boşanma davası kesinleştikten sonra açılacak olan yoksulluk nafakasına ilişkindir. Anlaşılacağı üzere, öncesinde hükme bağlanmış nafakanın, yükseltilmesi ya da azaltılmasına ilişkin açılan davalarda bu süre geçerli değildir. Bu maddede amaç, evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden yıllar sonra, yoksulluk nafakası nedeniyle tarafların karşı karşıya gelmelerini önlenmektir⁴⁵⁷.

Boşanmaya ilişkin kararın kesinleşmesi akabinde açılan nafaka istemli davada; esas davada davacının kabahat derecesi, bu dava anında yoksul olup olmadığı ve mevcudiyetini koruyup korumadığı hususlarının tespiti gerekir⁴⁵⁸.

Boşanma davasının sona ermesinden sonra yoksulluk nafakası davası açılması halinde, yoksulluk nafakasının başlangıcı iş bu davanın açıldığı tarihtir⁴⁵⁹.

Yoksulluk Nafakası talep eden eş, sonradan bu davadan feragat edebilir. Bu durumda, yeniden yoksulluk nafakası isteyemez. Taraflardan biri nafaka talebinde bulunmamış ise, hâkim kendiliğinden nafakaya hükmedemez. Protokole dayalı boşanmada, kişinin bu hakkını kullanmaması, asıl dava olan boşanmada sırasında yoksulluğa düşmemiş olduğu yönünde kanaate yol açsa da, bunun aksi iddia ve ispat

456 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 149; CEYLAN, s. 115; HELVACI/ERLÜLE, s. 169.

457 RUHİ, Nafaka, s. 48-49.

458 RUHİ, Nafaka, s. 48; ÖZUĞUR, Nafaka, s. 457; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 149; CEYLAN, s. 115; HELVACI/ERLÜLE, s. 169; RUHİ, Nafaka, s. 49, YAVUZ, s. 258.

459 GENÇCAN, s. 454; RUHİ, Nafaka, s. 49.

olunabilir. Yoksulluğa düşen kişi , bu durumunu ispatlarsa, nafakaya alabilir. Söz konusu düzenlemenin amacı, boşanma sebebiyle zarurete düşen eşin korunmasıdır. Bu nedenle, nafaka talebi hakkının kısıtlanması, hakkaniyete ve maddenin konuluş amacına aykırıdır⁴⁶⁰.

Dava dilekçesinde yoksulluk nafakası olarak istenen miktar, yargılama sırasında davalı tarafın rızası olmadan çoğaltılamaz. Dava sırasında yoksulluk nafakası isteğinden feragat edildiyse, daha sonra bu feragatten vazgeçildiği bildirilerek, yeniden yoksulluk nafakası isteğinde bulunulamaz⁴⁶¹.

Boşanma davasında yoksulluk nafakası talebi reddedilip bu karar kesinleşmişse; daha sonra yoksulluk nafakası istenmesi mümkün değildir. Boşanma davası sırasında yoksulluk nafakasına ilişkin bir hüküm yoksa; söz konusu karar kesinleştikten sonra, ayrı bir dava açılarak yoksulluk nafakası istenebilecektir⁴⁶².

3.14. Yoksulluk Nafakası Davasında Harç

Yoksulluk nafakası davasında harç, diğer davalardan bazı yönleri ile ayrılmış olması nedeniyle, harç konusuna değinmekte fayda vardır.

Boşanma davası esnasında, dava sonuçlanmadan ve boşanma hükmü kesinleşmeden önce talep edilen yoksulluk nafakası, boşanma davasının fer'i niteliğindedir, bu nedenle harç söz konusu değildir⁴⁶³.

Boşanmadan bağımsız açılan bağımsız nafaka isteminde ise, talep edilen nafaka miktarının bir yıllık toplamı üzerinden harç hesaplanıp, alınacaktır⁴⁶⁴.

460 ÖZTAN, Aile, s. 503.

461 ŞİMŞEK, s. 44.

462ŞİMŞEK,; s. 45.

463 RUHİ, Nafaka, s. 48; ŞAHİN, s. 816; ÖZUĞUR, Nafaka , s. 895; KAÇAK, s. 158; ŞİMŞEK, s. 44; GENÇCAN, s.454.

464 GENÇCAN, s.459; ŞAHİN, s. 820.

Yani; Boşanma kararının kesinleşmesinden sonra, bağımsız olarak yoksulluk nafakası talebi ile dava açılabilmesi mümkün olup, bu dava boşanmanın fer'i olarak sayılamayacağından harca tâbidir⁴⁶⁵.

Nafaka davalarında harç miktarı, diğer davalara göre farklılık göstermektedir. Buna göre, son hali ile 2019 yılı Yargı Harçları Tarifesi'ne göre kural olarak, diğer davalarda karar ve ilam harcı miktarı binde 68,31 iken nafaka davalarına özgü olarak bu oran binde 11,38 olarak düzenlenmiştir. Harçtaki oran farklılığının nedeni, nafakaya zaten muhtaç durumda olan kişinin, bu hakkına ulaşmasında ona ekonomik anlamda kolaylık sağlamaktır.

Tarifede belirtilen harç miktarını ödeyemeyecek durumda olunması durumunda, kanun koyucu, Sosyal Devlet İlkesi'nin bir gereği olarak, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda adli yardım müessesine yer vermiştir.

Adli yardımdan yararlanacak kişiler başlığı altında HMK'nun 334. maddesi, adli yardım talebinde bulunulabilmesi için gerekli olan şartları düzenlemiştir. Buna göre, adli yardım talebinde bulunan kişinin yargılama veya takip masraflarını kısmi ya da tamamen olacak şekilde ödemekten yoksun olması, ve açacakları dava ya da takipte haklı oldukları yönünde kanaat oluşturmaları gerekir. Madde metninden de anlaşılacağı üzere; HMK'nun 334. ve devamındaki düzenlemelere uygun olarak, maddede belirtilen giderleri ödemekten yoksun olan kişiye böyle bir imkan tanınmıştır.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 1. maddesinde göre, bu kanunun konuluş amacı belirtilmiş, ve kamunun yararı da gözetilerek, tüketicinin sağlığını, güvenliğini ekonomik menfaatlerini korumak, zararını gidermek, çevreden gelen tehlikelerden korumak, tüketici tüketim konusunda aydınlatmak, koruyucu girişimler oluşturmak yönünde çalışmak ve gönüllü örgütlenmelere teşvik etmek olarak belirtilebilir

Yukarıda anılan yasal düzenlemenin amacı doğrultusunda; tüketici davalarında olduğu gibi, aynı şekilde yoksulluk nafakasına ilişkin davalarda da yoksulluğa düşme

465 RUHİ, Nafaka, s. 48.

ihtimali olan ya da düşen eş için de, benzer bir düzenlemenin getirilmesi gerekebilir. Yerinde olacağı düşünülür düzenleme, Anayasa'daki Sosyal Hukuk Devleti anlayışına uygun olacaktır.

3.15. Yoksulluk Nafakası Davasında Vekalet Ücreti

Yoksulluk nafakası davasında vekalet ücreti, bazı yönlerinin ile farklılık arz etmektedir.

Yoksulluk nafakasının boşanma davası içinde talep edilmesi durumunda, bu talep boşanma davasının eki niteliğinde olup, ayrı bir vekalet ücretine hükmedilemez. Boşanma davasının davacısı eş, yoksulluk nafakası talep ediyorsa, lehine sadece boşanma ile ilgili, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi (AAÜT)'ne uygun bir vekalet ücreti takdir edilir.

Eğer Yoksulluk nafakası talep eden eş davalı ise; talebin kabul ya da reddi halinde, yoksulluk nafakası ile ilgili vekalet ücretine hükmedilemez. Sadece davacı lehine ,boşanma ile ilgili AAÜT'ye uygun vekalet ücretine hükmedilir⁴⁶⁶.

Boşanma davası kesinleştikten sonra açılan yoksulluk nafakası davasında ise; söz konusu bu dava ayrı bir harca tâbi olduğundan, mahkemece davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi durumunda, hükmedilen yoksulluk nafakası üzerinden AAÜT'ye göre vekalet ücretine karar verilir⁴⁶⁷.

Yoksulluk nafakası davası boşanma davası içinde istenmemiş ise, bağımsız olarak , harcı yatırılarak ayrı bir dava şeklinde, boşanma hükmünün kesinleşmesinden itibaren bir yıllık süresi içinde açılmış ise; davanın kabulü durumunda, hükmedilen yoksulluk nafakasının bir yıllık tutarı üzerinden AAÜT'ye göre tespit edilen vekalet ücretinin tamamına karar verilecektir. Ancak, bu miktar hiçbir zaman maktu vekalet ücretinden az olamayacaktır.

466 ÖZUĞUR, Nafaka, s. 308. Yarg. 2 HD.07/05/2013, 2013/232 E. ve 2013/12832 K. (UYAP).

467 ÖZUĞUR, Nafaka, s. 895; ŞAHİN, s. 821; GENÇCAN, s. 466.

Bağımsız açılan yoksulluk nafakası davasında; dava kısmen reddedilmişse, reddedilen kısım için davalı yararına AAÜT'ye göre vekalet ücretine hükmedilemez. Ancak, bağımsız açılan bu davanın tümden reddi durumunda, AAÜT'nin kıyasen 10 ve 19. maddelerine göre davalı lehine vekalet ücretine hükmedilebilir⁴⁶⁸.

Nafakanın artırımı veya azaltımı davalarında da; indirilen ya da yükseltilecek olan nafakanın bir yıllık tutarı hesap edilerek, AAÜT'ye göre tespit edilen vekalet ücretinin tamamına hükmedilecektir. Ve aynı şekilde, bu miktar hiçbir zaman maktu vekalet ücretinden az olamayacaktır.

Yoksulluk nafakasının kaldırılması davasında da; davanın kabul veya reddi durumunda, kaldırılması istenen nafakanın bir yıllık tutarı üzerinden AAÜT'ye göre tespit edilen ücrete göre vekalet ücreti belirlenir⁴⁶⁹.

3.16. Yoksulluk Nafakası Davasında Faiz

Yoksulluk nafakası davasında; nafaka miktarının belirlenmesi hâkimin takdirine bağlıdır. Nafaka miktarı, dava tarihinde muayyen ve muaccel olmadığından nafakaya açılan dava tarihi itibarıyla faiz yürütülemeyecektir. Ancak, nafakaya ilişkin karar verildikten sonra, karar verilen nafaka artık muaccel olacağından, yükümlünün temerrüt anından başlamak üzere, talep olunması durumunda faiz yürütülebilecektir⁴⁷⁰.

Nafaka artırımı davasında faiz istenmiş ise, faize karar tarihi itibarıyla hükmedilir. Ancak hiç faiz talebi yoksa, nafaka için faize hükmedilmez⁴⁷¹.

468 ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 308; GENÇCAN, s. 454.

469 GENÇCAN, s. 454; ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 308.

470 ÖZÜĞÜR, Nafaka, s. 309; RUHİ, Nafaka, s. 49.

471 GENÇCAN, S. 468; RUHİ, Nafaka, s. 52.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GENEL OLARAK NAFKA ALACAKLARININ ÖZELLİKLERİ

Nafaka, aile hukukundan doğan ve şahsa bağlı bir alacak hakkıdır. Bu hakkın mevcut özellikleri bulunmaktadır.

Kural gereği, taraflar arasındaki borç durumunda borcun ödenmesi ile söz konusu ilişki sona ermektedir. Nafakada ise, sürekli bir ödeme durumu olması nedeni ile ilişki sona ermez. Bunun istisnası olan tek hal, nafakanın tek seferde toptan ödenmesidir.. Şartları mevcut olduğu sürece devamlı olarak nafaka ödenmesi yapılmak zorundadır. Nafakada lehine nafaka hükmedilen ile bu yükümlülük yüklenen kişi arasında süren bir borç ilişkisi vardır. İlişki den dolayı, yapılan ödeme sabit değildir. Her olayın özelliğine göre, miktar indirilebilir, yükseltilebilir, biter veya yeniden istenebilir⁴⁷².

Bu borcun, şahsa bağlı olmasının bazı sonuçları vardır.

4.1. Alacaklının Rızası Hilafına Takas Yasağı

BK'nun 118. Madde 1. Fıkrasına göre; takas müessesesi tanımlanmış olup, karşılıklı borç ilişkisi içinde olan birbirlerine borçlu ve dolayısı ile alacaklı olan kişilerin alacakların istenebilir duruma gelmesi halinde, kişinin alacağı ile borcunu değiştirmesidir. Netice olarak, iki tarafın borç da düşük miktarlı olan kadar sona erecektir. Takasın mümkün olması için, hüküm ifade edebilmesi için, taksa edebilme hakkının kanunen mümkün olması gerekmektedir⁴⁷³.

BK'nun 123/f.2 de; takası mümkün görülmeyen alacaklar sayılmış, bunun içinde nafaka alacağı da sayılmaktadır. Hüküm gereği, nafaka lehine nafaka ödenmesi hükmedilen şahsın zorunlu olan giderlerini karşılama amacı taşımaktadır.

472 RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 198.

473 BOZOVALI, s. 83.; ERGENEKON, s.33;KÖPRÜLÜ/KANETİ, s.299.

nafaka alacaklısının rızası bulunmaz ise, nafakadan doğan alacak ile mevcut borç takas edilemez⁴⁷⁴.

İlgili düzenlemede takas için nafaka alacaklısının bu yönde kabulü aranması sebebi ise; nafakanın amacının nafaka alacaklısının geçinimi temininin sağlama ve yoksulluktan kurtulmasını sağlamaktır. Bu nedenle nafaka ödemeleri korumak istenmektedir. Takas yasağının amacı, bunun mümkün olması durumunda nafaka ya hak kazana kişinin zaruri ihtiyaçları gidermekten kaçınmasına yol açacaktır. Nafakanın, fiili olarak ödenmesi gerektiğini belirtmiştir⁴⁷⁵. İstisnası ise, buna ilişkin nafakadan dolayı alacaklı olan eşin bu yönde kabule dayalı talebidir⁴⁷⁶.

4.2. Üçüncü Kişiyne Temlik Edilememesi

Nafaka alacağının temlik söz konusu değildir. İstisnası ise, eğer alacak birikmiş olmasıdır⁴⁷⁷.

TBK'unda 162-172. Maddelerinde; alacağın devri hususu düzenlenmiştir. Hükme göre, aksine bir düzenleme ya da taraflar arasında karar alınmış olmadıkça, borçlunun bu yönde kabulü aranmaksızın borç ilişkisindeki alacaklının alacağını 3. Kişiyne devridir. Nafaka alacağı ise, temlik söz konusu değildir. Alacaklının, sahip olduğu sosyal amaca yabancılaştığı için bu alacak başkasına devredilemez⁴⁷⁸.

Ancak, birikmiş bir alacak söz konusu ise, temlik edilebileceklerdir. Çünkü, biriken nafaka şahsa bağlı olma özelliğini artık taşımamaktadır. Nafakanın amacı, o anki zaruretin giderilmesi olup, Birikmiş alacak ise, amaçtan uzaklaşmış ve nafaka alacaklısının şahsa bağlı olma niteliğinin kaybetmiş olması nedeniyle ve netice olarak

474 ÖZÜĞUR, Nafaka Hukuku, s. 785.

475 ERDEM, s.98.; ERGENEKON, s.33.

476 FEYZİOĞLU, s. 587.; TEKİNAY, s. 598, ERDEM, s.98.;

477 KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 294.; ERGENEKON, s. 37.; TEKİNAY, s. 597.; FEYZİOĞLU, s. 586.; ERDEM, s. 99.

478 AKINTÜRK, Aile Hukuku, s. 448; RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s.200.

fiilen mevcut bir yoksulluğu gidermek özelliğini kaybetmesi nedeni ile, temlik edilmesi mümkündür⁴⁷⁹.

Nafaka borcunun üçüncü bir kişiye temlikine değinecek olursak; bunda herhangi bir engel mevcut değildir. Borcun bizzat nafaka yükümlüsü tarafından veya da borcun devralındığı başka bir kişice karşılanmasında düzenlemeye aykırılık teşkil etmemektedir. Çünkü, kanunun amacı nafaka alacaklısının yoksulluk halinin giderilmesidir⁴⁸⁰.

4.3. Üzerinde Rehin Tesis Edilememesi

Rehin hakkı ile alacaklı üzerinde rehin tesis edilmiş olan alacaklar ve benzeri devri söz konusu olan hakları borcun karşılanmaması durumunda rehin bozularak alacağı alabilmesidir. Nafaka alacağına ise; temlik mümkün olmadığından, üzerinde rehin hakkı tesisi mümkün değildir⁴⁸¹.

Rehinin amacı alacaklının alamadığı borcuna karşılık üzerinde rehin tahsis edilen maldan alacağını almasıdır. Şayet nafaka alacağı üzerine rehin konulabilseydi alacaklının bu nafakadan alacağını tahsili söz konusu olurdu. Bu da nafaka alacaklısının zorunlu ihtiyaçlarından yoksun bırakılmasına yol açacak, bu da nafakanın temel amacından çıkmasına yol açacaktır⁴⁸².

Yukarıda da izah ettiğimiz üzere temlik mümkün hale gelen birikmiş olan nafaka alacağına üzerinde rehin de mümkündür. Bunun nedeni kişiye bağlı olmaktan niteliğini kaybetmesidir⁴⁸³.

4.4. Hacedilememesi

Eğer nafaka bir sözleşmeye bağlanmış ise ortada mahkeme kararı yoksa bundan dolayı doğan alacağın kısmi haczi mümkün olacaktır. Taraflar arasındaki

479 ERGENEKON, s. 37.; KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 294; BOZOVALI, s. 82.; TEKİNAY, s. 597.; FEVZİOĞLU, s. 586; ERDEM, s. 99.

480 TEKİNAY, s. 597; ERDEM, s. 100.

481 RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 198.

482 ERGENEKON, s. 38.

483 KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 294., ERGENEKON, s. 38

sözleşmeye dayalı olarak yapılan nafaka ödeme durumlarında, nafaka alacaklısının geçimi için gerekli olan miktar ayrıldıktan sonra, kalan miktar haczedilebilecektir⁴⁸⁴.

Nafakada hükmedilen miktar kişinin geçimi için zaruri olan bir miktardır. Bu nedenle ilama dayalı nafaka alacağında ise haciz mümkün değildir⁴⁸⁵.

Birikmiş nafaka alacağında ise; haciz tatbiki tartışmalıdır. Bir kısım yazarlara göre İİK'nun 83. Maddesine göre ilama dayanmayan nafakadan anlaşılması gerekenin, TBK'nun 507 maddesinde belirtilen sözleşme ile kararlaştırılan nafaka olduğudur. Bir ilam olmaksızın serbest irade ile kararlaştırılan nafaka söz konusudur. Mahkeme kararı ile hükmedilen zorunlu olarak verilen nafakada birikme halinde birikmiş alacağın haczi kabil olmayacaktır. Birikmiş nafaka da olsa nafakada amaç kişinin zaruri ihtiyaçlarını karşılamak olduğundan haczi mümkün olmayacaktır⁴⁸⁶.

Bir kısım yazarlara göre ise; irat şeklinde ödenmesine karar verilen nafakada aylık tutarların ancak kişinin geçimine yetecek olması nedeni ile haczinin mümkün olmayacağı görüşü mevcuttur. Birikmiş nafakalarda ise hacze herhangi bir engel olmadığı belirtilmiştir. Bunun nedeni de bu nafakanın ilama dayalı alacak niteliği kazandığı görüşüdür⁴⁸⁷.

4.5. Doğmamış Nafaka Alacağından Feragat Edilememesi

Davadan Feragat; HMK'nun 307. Maddesinde düzenlenmiştir. Davacının karşı tarafın rızasına bağlı olmaksızın açtığı davanın talep sonucundan vazgeçmesidir. Bir hak doğmadan bu haktan feragat edilemeyeceği genel görüş olup nafaka hakkını talep etmeye haiz eş bu haktan önceden feragat edemez⁴⁸⁸.

Söz konusu alacaklı ve borçlu arasında, ödenecek nafaka isteminde alacaklının bulunamayacağına dair yapılan sözleşme geçerli değildir.

Feragat genel itibariyle şartı bağlı olarak yapılamayacağı, bu hali ile sonuçtan kayıtsız şartsız feragatin şartlarını taşımayacağından, şarta bağlı feragatin

484 KURU/Aslan/YILMAZ, İcra-İflas, s. 303.

485 RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 199.

486 RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 199.

487 ERGENEKON, s. 36.

488 ERGENEKON, s. 38.; TEKİNAY, s. 598; KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 294.

hukukumuzda mümkün olmamasına göre de doğmamış alacaktan feragat veya ivaz karşılığı talep sonucundan vazgeçilmesi halinde dahi feragat geçersiz olacaktır.

Nafaka alacaklısının, işlemiş nafaka alacağından feragat etmesi mümkündür⁴⁸⁹.

Feragat ulaştığı anda kesin hükmün sonuçlarını doğurur. Feragat beyanı yazılı bir dilekçe ya da duruşmada sözlü olarak beyanı imza ile tevsik edilmiş olmak sureti ile yapılabilir. Vekil aracılığı ile de vekaletnamede bu hususta özel yetki olmak kaydı ile feragat edilebilir⁴⁹⁰.

4.6. Miras Yolu İle İntikalin Mümkün Olmaması

Nafaka alacağı kişiye bağlı şahsi bir hak olup, nafakaya hak kazanan eşin ya da nafaka borçlusunun ölmesi ile sona erecektir⁴⁹¹.

Nafaka alacaklısı tarafından dava açılması halinde davacının ölmesi üzerine dava tarihi ile ölüm tarihi arasında işleyen ve netice olarak hak kazandığı kabul olunan miktar bakımından nafaka şahsi hak olsa da ve yalnızca bu hale münhasır olmak üzere davacının mirasçıları davaya devam edebilecek ve bu belirtilen sınırlama kapsamında külli halef olarak hak iddia edebileceklerdir⁴⁹².

Nafaka ödemekle yükümlü borçlusunun ölümü halinde borç mirasçılara geçmez ve ölüm ile sona erer. Davadan sonra, hak malvarlığı hakkına dönüşür. Bu nedenle, alacaklı, nafaka borçlusunun mirasçılarına karşı davaya devam edebilecektir. Fakat nafaka alacaklısının davayı takip hakkı, dava tarihi ile ölüm tarihi arasındaki kısım ile sınırlıdır⁴⁹³.

489 KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 294; RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 200.

490 RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 200.

491 ERGENEKON, s. 82; BOZOVALI, s. 83.; KÖPRÜLÜ/KANETİ, s. 294.

492 BOZOVALI, s. 83.; RUHİ, Nafaka, s. 201. Y. 2.HD 06/05/1974 2936E. 2795 K.

493 AKINTÜRK, Aile Hukuku, s. 448.; RUHİ, Nafaka, s. 201.

4.7. Nafaka Ödenmesine Dair Hükümün Yerine Getirilmesinin Özellikleri

4.7.1. İcrası Ertelenemez

Boşanma davası ile birlikte istenen iştirak ve yoksulluk nafakasında bu talep boşanmanın eklentisi niteliğinde olduğundan boşanma kararı kesinleşmeden nafaka talebi icraya konulamaz. HMK m. 367/f. 2 de düzenlendiği üzere, aile ve şahsın hukukuna dayalı kararlar kesinleşmedikçe takibe konulamazlar. Yargıtay'ın bu yönde verdiği kararlar mevcuttur⁴⁹⁴.

Ancak, Boşanmadan bağımsız talep edilen iştirak ve yoksulluk nafakasının icrası için kesinleşmesi zorunlu değildir. Hüküm temyiz yargı yoluna götürülse de bu hükümün tahsilini engellemeyecektir. Yargıtay; teminat yatırılrsa dahi, nafaka ilamının icrasını durdurulmasına karar veremez. İlgili kanun hükümleri bu yöndedir⁴⁹⁵. Nafaka kararlarının, derhal icrası söz konusudur⁴⁹⁶.

Eğer ki, söz konusu karar Yargıtay kararı ile bozulursa, Yargıtay nafaka ödenmesine dair hükmü bozduğu takdirde, bu tarihe kadar ödeme yapan yükümlü, nafaka sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak ödediğinin iadesini talep edebilir⁴⁹⁷.

4.7.2. Nafaka İlamına Aykırılık Halinde Cezai Sorumluluk

İİK'nun 344. Maddesinde; ara karar ile veya ilam ile ödenmesi gereken nafakayı ödemeyen nafaka yükümlüsünün eylemini suç olarak düzenlemiş ve kişi bu nedenle cezalandırılacağı düzenlenmiştir⁴⁹⁸.

31/05/2005 tarihinde yapılan değişiklik ile İİK'nun anılan maddesi değiştirilmiştir. Yapılan değişikliğe göre, nafaka borcunu yerine getirmeyen eş

494 YArg. 8HD:, 20/10/2015.,2015/16421E.,2015/18638K., YHGK 07/11/1990 12-446E., 564K. (UYAP)

495 KURU, B./ARSLAN, R./YILMAZ, E., İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 2004 , Ankara, s. 435.

496 RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 185.

497 ERDEM, s. 95.

498 ÖZÜĞÜR, Nafaka Hukuku, s. 708-709.

hakkında , alacaklı eşin şikayeti ile, üç aya kadar tazyik hapsine hükmedilebilir. İİK'nun. 344. Maddesinin 1. fıkrasında; nafakayı ödemeyen borçlu eş hakkında tazyik hapsi hükmü verildikten, infazına başlandıktan sonra, borç ödenirse nafaka borçlusu eş tahliye edilir.

Borçlunun nafakanın tamamen kaldırılması ya da indirilmesi istemiyle açılan davada; İİK'nun 344/2. Maddesi düzenlemesi gereği, , borçlunun açtığı davada belirttiği sebepler göz önüne alınır ve tazyik hapsinin infazı söz konusu açılan davanın neticelenmesine kadar ertelenir⁴⁹⁹.

Şikayet hakkı; sürelerle tabi olup, şikayet hakkı üç ay ve her halükarda fiilin işlendiği tarihten itibaren bir yıl süre ile sınırlıdır. Bu süreler geçerse, şikayet hakkı yoktur. Şikayetin süresinde olup olmadığı, icra mahkemesi hakimi tarafından resen dikkate alınır⁵⁰⁰.

İlgili düzenlemede yükümlü kişi hakkında tazyik hapsi verilebilmesi için bazı şartlar mevcuttur. Bunlardan bahsedecek olursak; Nafakaya ilişkin kesinleşmiş bir mahkeme kararı olması, kesinleşme şerhini taşıyan mahkeme ilamının aslı ya da onaylanmış bir örneğin dosya da bulunması ya da mahkeme tarafından verilmiş bir ara kararı bulunması, ödeme emrinin borçluya tebliği, takip talebinde aylık nafaka alacağı istenmiş olması, bir aylık ödenmemiş cari nafaka alacağı bulunması, tebliğ tarihi ile şikayet tarihi arasında bir aylık işlemiş nafaka olacağı bulunması, alacaklı tarafından nafaka borçlusunun cezalandırılması istemi ile şikayet edilmiş olması, nafaka borçlusu kendi isteği ile ödeme yapmamış olması gerekir⁵⁰¹.

İcra takibinden öncesine ait birikmiş nafaka alacağının varsa, bunun ödenmemesi suçu oluşturmaz. Birikmiş nafaka alacağı, adi nitelikte nafaka alacağı olup, aylık cari nafaka alacağı niteliğinde değildir. Ve bunun ödenmemesi suç oluşturmayacaktır⁵⁰².

499 ÖZÜĞÜR, Nafaka Hukuku, s. 708-709.; RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 186-187.; KAÇAK, s. 225-226.

500 RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 188.

501 RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 193. KAÇAK, s. 232-233- 246-247.

502 RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 193; ÖZÜĞÜR, Nafaka Hukuku, s. 713; KAÇAK, s. 232.

Nafaka yükümlülüğünü yerine getirmemekten dolayı, hakkında ikinci defa cezai hüküm verilebilmesi için kişi hakkında verilen ilk hükmün infazının tamamlanmış olması ve infazın tamamlanmasından sonra bir aylık alacağın işlemiş ve ödenmemiş olması gerekir⁵⁰³.

Dava, İcra Ceza Mahkemesine alacaklının şikayeti ile açılır. İİK'nun 354. Maddesinde; Takibi şikayete bağlı olan bu suçlarda müştekinin şikayetinden feragat etmesi ya da nafaka borçlusunun borcu tamamen ödemesi halinde, dava ve cezanın düşeceği açıkça düzenlenmiştir⁵⁰⁴.

6217 sayılı, 31.03.2005 tarihli ve 5358 sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına ilişkin Kanunun 5. Maddesi ile İcra ve İflas Kanununun 353. maddesinde yapılan değişiklik uyarınca; İcra Mahkemesinin verdiği tazyik ve disiplin hapsine ilişkin kararlara karşı, kararın tefhim ya da tebliğinden itibaren yedi (7) gün içinde itiraz hakkı mevcuttur. Mahkeme, itirazı incelemesi için ilgili dosyayı o yerde icra mahkemesi birden fazla daire ise, numara olarak kendisini izleyen daireye, eğer kararı veren daire son daire ise, bir numaralı daireye gider. O yerde icra mahkemesinin tek dairesi varsa, bu durumda itiraza bakmakla görevli mahkeme asliye ceza mahkemesidir. İcra ceza mahkemesinin hakimi ile asliye ceza mahkemesinin hakiminin aynı kişi olması durumunda, karar itiraz üzerine incelenmek üzere en yakın asliye ceza mahkemesine gönderilir. İtiraz incelemesi sonucu, verilen karar kesindir⁵⁰⁵.

4.7.3. İlama Dayanan Nafaka Alacaklısının Hacze İştirak (imtiyazlı iştirak) Yetkisi

İİK'nun 101/3. Maddesinde; İlama dayalı nafaka alacağına sahip olan eş, icra takibi yapmasına gerek olmadan, nafaka borçlusu hakkında açılmış bir başka hacze imtiyazlı olarak yani alacağı için takibe geçmeden iştirak edebilecektir.

503 RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 193 KAÇAK, s. 240-241.

504 ÖZUĞUR, Nafaka Hukuku, s. 716.; RUHİ; Boşanma ve Sonuçları , s. 194.

505 ÖZUĞUR, Nafaka Hukuku, s. 715.; RUHİ; Boşanma ve Sonuçları, s. 186.; KAÇAK; s. 229, ÖZUĞUR, Nafaka Hukuku, s. 729.

Hacze imtiyazlı iştirak herhangi bir süre ile sınırlı değildir. Nafaka alacaklısı olan eş, borçlu aleyhine, önceden konulmuş imtiyazlı olarak iştirak edebilir. Ancak, yasal düzenleme nafaka alacaklısının imtiyazlı olarak iştirak kötü niyetli olmaması şartını aramaktadır⁵⁰⁶.

İİK. md 206/ birinci sıra, c bendi ne göre; İflas durumunda, paylaşmaya kadar işleyecek eşler ıve çocuklar için hükmedilmiş ilama dayalı nafakalar birinci sırada olacaklardır. Bunun için, nafaka alacağının iflasın açılmasından önce son bir yıl içinde tahakkuk etmiş olması şartı aranır⁵⁰⁷.

506 KURU/ARSLAN/YILMAZ, İcra- İflas h, s. 313.
507 RUHİ, Boşanma ve Sonuçları, s. 185.

SONUÇ

Tez çalışmamızda, Türk Medeni Hukuk alanında teoride ve uygulamada Nafakalar konusu incelenmiştir.

Boşanma davalarında Nafakalar, Türk Medeni Kanunu'nda düzenlemeye göre, Boşanma davalarında, Tedbir , İştirak ve yoksulluk nafakası düzenlenmiştir. Kanunda, Boşanma veya ayrılık davası açıldığında, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri alma şeklinde olan Tedbir nafakası, Boşanma durumunda yoksulluğa düşen kabahati diğer tarafa göre fazla olmayan kişinin hayatını idamesine yetecek kadar süresiz olarak karşı taraftan o kişinin geliri ile orantılı olacak şekilde talep edebileceği Yoksulluk Nafakası ve çocuk adına, çocuğa fiilen bakan ana veya babanın isteyebileceği İştirak nafakası düzenlenmiştir.

Boşanma ile ortak yaşamlarına son veren eşlerin yeni bir hayat kurmaları gerektiğinden, bu hayatı kurarken eşler ekonomik ihtiyaçlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Evlenme ile yaşamlarını birleştiren eşler, aynı zamanda ekonomik güçlerini de birleştirirler. Boşanma halinde ise, sadece eşlerin ortak yaşamı değil, evlenmeyle birleşen ekonomik güçler de yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Çalışmamızın konusu olan ve Medeni Hukuk'un Aile Hukuku kısmında düzenlenen Nafakalar konusuna başlamadan önce, birinci bölümde nafakaların ortaya çıkmasına neden olan Boşanmadan ve ayrı ayrı Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen boşanma nedenlerinden bahsedilmiş, söz konusu davada Görevli ve Yetkili Mahkemenin tespiti anlatılmış ve açılacak olan boşanma davasında dava ehliyeti ve temsil yetkisi anlatılmıştır.

Boşanma, TMK'nun 161 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olup, boşanmaya neden olan durumlar sayılmış, sonrasında dava aşaması ve hüküm ve yargılama usulü düzenlendiği görülmektedir. Ayrı başlıklar olarak kısaca değinirsek Türk Medeni Hukukunda boşanma nedenleri; zina sebebiyle boşanma, cana kast ve pek fena muamele sebebiyle boşanma, cürüm ve haysiyetsizlik sebebiyle boşanma,

terk sebebine dayalı boşanmalar, akıl hastalığı sebebiyle boşanma ve evlilik birliğinin temelini sarsılmasıdır.

Zina (TMK md. 161), hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış (TMK md. 162) , küçük düşürücü suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme (TMK md. 163), terk (TMK md. 164) ve akıl hastalığı (TMK md. 165) TMK’da belirtilmiş özel boşanma sebepleridir. Bunun dışında ilgili kanunda düzenlenme imkanı bulunmayan önceden tespit edilemeyen evlilik birliğini temelinden sarsması durumunda mümkün olan genel boşanma sebepleri; TMK’da evlilik birliğinin temelden sarsılması (TMK md. 166/I), eşlerin boşanma konusunda anlaşmaları (TMK md. 166/III) ve ortak hayatın kurulamaması (TMK md. 166/IV) düzenlemesine yer verilmiştir.

Boşanma davası açılması ile nafakalar gündeme gelip, boşanma davası ile maddi açıdan zor durumda bulunan eşin daha fazla zor duruma düşmemesi için boşanma veya ayrılık davası açılmasından itibaren dava sonunda verilen boşanma ya da ayrılığın kabulüne ilişkin kararın kesinleşmesine kadar geçen süre içinde, ödeme gücü olan eş, ihtiyaç durumundaki diğer eşe bakım ve geçimi için hükmedilen nafaka türü tedbir nafakasıdır.

Tedbir Nafakası, Türk Medenî Kanununun 169. Maddesinde düzenlenmiş olup, boşanma veya ayrılık davası açılması halinde söz konusu davanın devam ettiği zamanda, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin gerekli olan tüm geçici önlemleri almayı hedef tutar. Bu nedenle de, hâkim tarafından re’sen hükmedilebilen nafaka türüdür. Kanun koyucu, boşanma davası ile birlikte alınacak tedbirleri tek tek saymamış, hâkime alınacak tedbirleri belirlemede takdir yetkisi tanımıştır. İşte bu tedbirlerden en önemlisi, hâkimin alacağı eşlerin bakım ve geçimi için hükmedilen “tedbir nafakası”dır. tedbir nafakası, boşanma veya ayrılık davası devam ederken davaya bakan hâkimin re’sen hükmedebileceği bir bakım nafakasıdır. Tedbir nafakası, tarafların iradesinden tamamen ayrı olarak, kanun maddesinde aranan şartların gerçekleşmesi ile doğan bir alacaktır.

Çalışmamızda, yine hakimin hükmettiği, evlilik birliği içinde olan durumlarda, evlilik birliği devam ettiği sürece hükmedilen tedbir nafakası, mutlak ve nisbi butlan ile evlenmenin batıl olduğunda hükmedilen tedbir nafakası, çocuk lehine hükmedilen tedbir nafakası ve yine 6284 Ailenin ve Kadının Korunması yasası kapsamında hükmedilen tedbir nafakasından bahsedilmiştir. Tedbir nafakasının süresi ve ödemenin şeklinden bahsedilmiştir. Yine, evlilik birliğinin butlan veya ayrılık ya da boşanma davası ile sona erdirilmesi için dava açılmış ise, dava tarihi itibariyle tedbir nafakasına hükmedilmesi halinde, söz konusu esas davanın kesinleşmesi ile tedbir nafakasının sona ereceği anlatılmıştır.

İştirak Nafakası, TMK. m. 327. hükmünde düzenlenmiş olup, ana ve babanın çocuklarının bakım, koruma ve eğitim görevleri gereği olup, bu bakım yükümlülüğünden kaynaklanmaktadır. Boşanma davasının açılması ile tedbir nafakası olarak hükmedilen nafaka, eşlerin boşanmasından sonra iştirak nafakası olarak devam eder. . Velayet hakkı ana ve babada olmasa dahi, belirtilen bu yükümlülükler soy bağından doğduğu ve tabii hukuk kuralı olarak kabul gördüğü için devam etmektedir. Bu husus TMK. m. 350/1 ile de açıkça düzenlenmiştir ve ana ve babanın velayetinin kaldırılması durumunda bile ana ve babanın çocuklarının bakım ve eğitim giderlerini karşılayacağı belirtilmiştir.

İştirak nafakası, velayet hakkı kendinden olmayan eş tarafından, velayet hakkı verilen eşe çocuğun bakım ve eğitim giderleri için mali gücü oranında yaptığı katkı olarak tanımlanmıştır. İştirak nafakasının belirlenmesi ve takdiri kamu düzenini ilgilendirmektedir. Ve çocuğun yetişmesi için alınması gerekli yasal önlem niteliğindedir. Bu nedenle, boşanma davasında hâkim, tarafların müşterek çocukları olması durumunda nafakaya ilişkin herhangi bir talep aramaksızın re'sen iştirak nafakasına hükmeder.

Çalışmamızda, iştirak nafakasının miktarının belirlenmesini etkileyen unsurlar, çocuğun kişiliğine bağlı ve ana babanın ekonomik durumuna bağlı unsurlar olarak iki başlık altında incelenmiş, güncel yargı kararları ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Yoksulluk nafakası, TMK'nun 175. Maddesinde, boşanma sebebiyle yoksul hale gelen tarafın kusurunun daha fazla olmaması şartı ile yaşamı için gerekeni

karşı tarafın ekonomik durumu ile orantılı olacak şekilde süre sınırı olmaksızın isteyebileceği nafaka türüdür. Yine bu düzenlemeye göre Yoksulluk nafakası, hukuki niteliği bakımından bir bakım nafakası olup, kusura dayanmamaktadır. Bu nedenle ceza veya tazminat niteliği taşımaz. Her iki eşin de kusurlu olmadığı durumlarda da (akıl hastalığı, karakter ayrılığı gibi) mümkündür.

Çalışmamızda, Yoksulluk nafakası ayrı bölüm içinde hazırlanmış, bu bölüm üzerinde ayrı başlık altında öncelikle Türk Medeni Kanunu'ndaki tarihsel gelişiminden, uygulamadaki yerinden örnek kararlar ile bahsedilmiştir. Yoksulluk nafakasının koşulları başlığı altında, söz konusu koşullar belirtilmiş, özellikle boşanma nedeni ile yoksulluğa düşme şartından, yoksulluktan anlaşılması gerekenin ne olduğundan ve bunun belirlenmesinde esas alınacak kriterler uygulamada ve Yargıtay kararları ışığında anlatılmıştır.

Çalışmamızda, nafakanın süresiz oluşundan ve bundan dolayı uygulamada yaşanan sıkıntılardan, Yargıtay'ın bu konuya bakışından örnek kararlar ile bahsedilmiştir. Bu konuda, kanun değişikliği tasarısı gündemde olup, ilgili Kanun hükmünün değişiklik teklifinde, nafakanın belli bir süre ile sınırlandırılmasını öngörmüş, eşlerin evlilik birliği içinde geçirdikleri zaman, müşterek çocuğa sahip olup olmamaları, yaş, ekonomik durum ve boşanmadaki kabahat hali göz önünde bulundurularak hesaplanması gerektiği belirtilmiştir. Yargıtay uygulamasında ise, bu hususta içtihat birliği söz konusu olup yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmedilmesi hukuka aykırı olarak görülmemektedir. Ayrıca, düzenleme ile ilgili Anayasa Mahkemesi değerlendirme yapmış ve düzenlemenin Anayasaya aykırı olmadığı sonucuna varmıştır.

Çalışmamızda, Türk Medeni Hukuku öğretisi ve uygulamasında yoksulluk nafakasının miktarının belirlenmesi konusu ayrı başlık altında anlatılmıştır. Miktarın belirlenmesinde esas alınacak kriterlerin neler olduğu açıklanmış, hakim tarafından ve taraflarca miktarın belirlenmesi hususu örnek Yargıtay kararları ve bu konuda verilmiş içtihatlar ile incelenmiştir. Ayrı bir başlık altında yoksulluk nafakasını irat ve toptan ödenmesi hususu anlatılmış, yine miktarın gelecek şartlara göre indirilip artırılması konusu üzerinde değerlendirme yapılmıştır.

Yoksulluk nafakasının nihayete erme halleri , kendiliğinden ve mahkeme hükmü ile nihayeti başlıkları altında tek tek incelenmiştir. TMK'nun 176/f.3 maddesinde; nafakanın nihayete erme durumları düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre, nafaka alacaklısının ya da yükümlüsünün vefatı, alacaklının evlenmesi, resmi evlilik birliği olmadan yaşaması, yoksulluk koşulunun mevcudiyetinin son bulması, ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halleri sebep olacaktır. Yoksulluk nafakası nafaka alacaklısının ya da yükümlüsünün vefatı veya alacaklının evlenmesi durumunda kendiliğinden; alacaklının resmi evlilik birliği olmadan yaşaması, haysiyetsiz hayat sürmesi ya da yoksulluk koşulunun mevcudiyetinin son bulmasında ise mahkeme hükmü ile son bulacaktır.

Çalışmamızda, yoksulluk nafakası başlığı altında düzenlenen bölümde, boşanma davası ile istenen ve boşanma davası kesinleştikten sonra istenen yoksulluk nafakasına uygulanacak usul hükümlerinden bahsedilmiştir. Ayrıca, yoksulluk nafakasında zamanaşımı, harç, vekalet ücreti ve faiz konularına da kısa olarak değinilmiştir.

Çalışmamızın son bölümünde genel olarak nafaka alacağının özelliklerinden bahsedilmiştir. BK'nun 118/f.1 maddesinde takas müessesesi tanımlanmış olup, karşılıklı borç ilişkisi içinde olan birbirlerine borçlu ve dolayısı ile alacaklı olan kişilerin alacakların istenebilir duruma gelmesi halinde, kişinin alacağı ile borcunu değiştirmesidir. Netice olarak, iki tarafın borç da düşük miktarlı olan kadar sona erme olarak tanımlanmış, yine BK'nun 123/f.2 maddesinde; nafaka takası mümkün olmayan alacaklar olarak düzenlenmiştir. Bu madde gereği , lehine nafaka ödenmesi hükmedilen şahsın zaruri durumun karşılamak için hükmedilen nafaka, alacaklısının rızası bulunmaması halinde, nafakanın takası mümkün değildir.

Nafaka alacağında, BK'nun 162-172. Maddelerinde düzenlenen alacağın temlik söz konusu değildir. Alacaklının, sahip olduğu sosyal amaca yabancılaştığı için bu alacak başkasına devredilemez. Ancak, birikmiş olan nafaka , kişiye bağlı özelliklerini mevcut olmadığından temlik edilebileceklerdir. Nafaka, kişinin o tarihteki zorunlu ihtiyaçlarını karşılamayı hedef tutmuştur. Birikmiş nafaka alacağı ise, bu amaçtan uzaklaşmış ve nafaka alacaklısının şahsa bağlı olma niteliğinin kaybetmiş olması nedeni ile, ve netice olarak fiilen mevcut bir yoksulluğu gidermek özelliğini kaybetmesi nedeni ile, temlik edilmesi mümkündür.

Ayrıca, Nafaka alacağında temlik mümkün olmadığından, üzerinde rehin hakkı tesisi mümkün değildir. Borcun ödenmemesi durumunda, rehine konu olan şeyden alacağını alabilme imkanını rehin hakkı verip, alacağın elde edilebilmesi için nafaka ödemelerinden yararlanma yoluna gitmeye yol açacak olup, bu da nafaka alacaklısının yaşamı için gerekli olan ödemelerden mahrum bırakılmasına yol açarak, nafakanın temel amacından çıkmasına sebep olacaktır.

Mahkeme hükmü ile sabit olan nafakada, amaç o tarihteki alacaklının zaruri ihtiyaçlarını sağlamak olup bu hedef alınarak miktar tespit edildiğinden, aksi durumun söz konusu olması halinde kişinin mağduriyetine yol açma ihtimali olması nedeni ile alacağının haczi mümkün değildir.

Genel kural gereği, kişi doğmamış hakkından önceden feragat edemez. Bu ilke, açılmış nafaka davasında ya da alınan ilama bağlı olarak yapılan icra takibinden feragat edilemeyeceği anlamına gelmez. Nafaka alacaklısını, işlemiş nafaka alacağından feragat etmesi mümkündür.

Nafaka alacağı, nafaka alacaklısının veya nafaka yükümlüsünün vefatı ile sona erer, ancak nafaka davası derdest iken, taraflardan biri vefatı durumunda, nafaka hakkının malvarlığı hakkına dönüşmesi nedeniyle bu davaya nafaka alacaklısının mirasçıları devam edebileceklerdir.

Nafaka Ödenmesine Dair Hükmün Yerine Getirilmesinin Özellikleri mevcut olup, ödenmemesi durumunda, söz konusu hükmün kesinleşmesi beklenmeksizin tahsil edilebileceği yani icranın ertelenemeyeceği özelliklerden biridir. Bir diğer durum ise, İİK'nun 344. de; ara kararlar veya mahkeme kararı ile ödemeye mahkum olduğu nafakayı ödemeyen nafaka yükümlüsünün eylemini suç olarak düzenlemiş olup, kişi bu nedenle cezalandırılmıştır. Yine İİK'nun 101/3. Maddesinde; İlama dayılı nafaka alacağına sahip olan eş, icra takibi yapmasına gerek olmadan, nafaka borçlusu hakkında açılmış bir başka hacze imtiyazlı olarak iştirak edebilecektir.

Hazırlamış olduğum bu çalışmada; boşanma davalarında nafakalar ile ilgili, özet olarak, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda konunun düzenlendiği, Türk Borçlar Kanunu ile İcra İflas Kanunu ve diğer yasal düzenlemeler ile olan bağlantıları ile boşanma davasında nafakaların çalışmada belirtilen diğer durumları birlikte ele alındığında mevcut yasal düzenlemeler, hukuk öğretisi ile yargı

uygulamalarının, çalışmada açıklanmaya çalışılan birkaç durum dışında, uyum içinde olduğu neticesine varılmıştır.

KAYNAKLAR

- AKGÜN, M. Zerrin** :Boşanma Hukuku, Ahmet Halit Yayinevi, İstanbul, 1949 .
- AKINTÜRK, Turgut** :Türk Medeni Kanununun Evlilik Hukukuna İlişkin Hükümlerinde Yapılması Öngörülen Değişiklikler, AÜHF Dergisi, Cilt: 29, Sayı: 1.
- AKINTÜRK, T./**
ATEŞ KARAMAN, D. :Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku (15. Baskı), Beta, İstanbul, 2013.
- AKINTÜRK, Turgut** :Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, 2. Cilt, 15. Baskı, Beta, İstanbul, 2013.
- AKINTÜRK, Turgut** :Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı, 1925-1975, C. II, Ankara, 1977.
- AKYÜZ, Emine** :Çocuğun Güvenliği Sorunu, Atilla Kitapevi, Ankara, 1991.
- AKYÜZ, Emine** : Çocuk Hukuku, Çocuk Hakları ve korunması, Pegem, Ankara, 2015.

- ARBEK, Ömer** :Boşanmanın Mali Sonuçları, AÜHFD, C: 54, S: 1, Ankara, 2015.
- ATAY, Aytakin** :Şahıslar Hukuku, Birinci Yayım, Giriş-Hakiki şahıslar, 3. Baskı,İstanbul Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 1978.
- BAKTIR, Selma** :Aile Mahkemeleri, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003.
- BELGESAY, M.Reşit** :Türk Kanunu Medenisi şerhi, (4. Baskı), İstanbul Yayınevi, İstanbul, 1945.
- BELGESAY , M. Reşit** :Kocanın Nafaka Mükellefiyeti ve Mahkeme İçtihatları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul, 1952.
- BİLGE, Galip** :Boşanma ve Ayrılık, Kayseri, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2011, Cilt 19, Sayı 1, 1947.
- BOZOVALI , Haluk** :Mevzuattaki Son Değişikliklerle Öğretide ve Uygulamada Türk Medeni Hukukunda Bakım Nafakaları, No: 76, Kazancı., İstanbul, 1990.
- BULUT, Harun** :Boşanma Davaları, (1. Baskı), Beta, İstanbul, 2007.

CANSEL, Erol :Boşanmanın Dayandığı Esaslar, Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı, 1925 – 1975, C: II, Boşanma Hukuku Haftası, Ankara.

CEYLAN, Ebru :Türk İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları, 1.Baskı, Beta, İstanbul, 2006.

ÇAKIN, Akın :Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Nedeniyle Boşanma, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2007.

ÇANDARLI, Zahit :Boşanma Sebeplerinden Akıl Hastalığı, (I), ABD, 1950, C: 6, S: 73– 74, s. 12 – 31, (II), ABD, C: 6,S: 75 – 76, s. 5 – 10, 1950.

DALAMANLI, Lütfi :Medeni Hukuk Davaları, Yetkin, Ankara,1968.

DARENDE, Yeliz :Asgari Ücretli Çalışıyor Olmak Yoksulluk Nafakası Bağlanmasına Engel Midir?, http://www.turkhukusitesi.com/makale_545.htm, Er. T.: 17.09.2012.

DURAL, M./ ÖĞÜZ, T./

GÜMÜŞ, M.A :Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, 14. Baskı, Filiz, İstanbul, 2019.

ERDEM, Sibel :Yoksulluk Nafakası, İstanbul, 1992.

- ERGENEKON, Yılmaz** :Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakaları, AÜHF Yayınları, Ankara, 1996.
- ERGÜNE, M. Serkan** :Olumsuz Zarar, Beta, İstanbul, 2008.
- FEYZİOĞLU, N. Feyzi** :Aile Hukuku, Yeniden Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1986.
- GENÇCAN, Ömer Uğur** :Aile Mahkemesi Davaları, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012.
- GÖK, Abdullah** :Türk Medeni Hukukunda Akıl Hastalığı Nedeniyle Boşanma, Türk Hukuk Enstitüsü Dergisi, Y: 1, S: 5, İstanbul, 1996.
- GÖKTÜRK, H. Avni** :Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, (B.3). Recep Ulusoğlu Matbaası, Ankara, 1955.
- GÜRDOĞAN, Burhan** :Boşanma Davalarına ilişkin Usul Hükümleri, AÜHF Ellinci Yıl Armağanı, C: II, Boşanma Hukuku Haftası, Ankara, 1977.
- HAMZAÇELEBİ, Mehmet** :“Boşanma Öncesi ve Sonrası Nafaka”, Yargıtay Dergisi, C. 26, 2002.

HAMZAÇELEBİ, Mehmet: Türk Medeni Kanununa Göre Boşanma ve Ayrılık Hallerinde Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, Konya, 2002.

HATEMİ, H./

KALKAN OĞUZTÜRK, B.:Aile Hukuku (2. Baskı). Vedat, İstanbul, 2014.

HATEMİ, Hüseyin :Aile Hukuku Ders Kitabı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.

HELVACI, Serap /

ERLÜLE, Fulya :Medeni Hukuk, Medeni Hukuka Giriş, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, 3. Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2014.

HATEMİ, Hüseyin /

SEROZAN, Rona :Aile Hukuku, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1993.

KAÇAK, Nazif

:Boşanma Davalarında Maddi ve Manevi Tazminat İle Yoksulluk Nafakası, Açıklamalı-İçtihatlı, Seçkin, Ankara, 2006.

KALELİ, Şakir

:Boşanma Hukuku, 2. Cilt, Ankara, 1987.

KALELİ, Şakir/

YALÇINKAYA, Namık :Yeni Boşanma Hukuku, Cilt II, Türk Hava Kurumu Basımevi, Ankara, 2000.

KARAGÜLMEZ, Ali/

SAMİ, Sezai Ural :Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri, B. 2, Seçkin, Ankara, 2003 .

KILIÇOĞLU, Ahmet M. :Medeni Kanunumuzun Aile , Eşya, Miras Hukukuna Getirdiği Yenilikler Genişletilmiş 2. Baskı, Turhan, Ank, 2004.

KÖPRÜLÜ, Bülent :Medeni Hukuk, Acar Matbaacılık, İstanbul, 1984.

KÖPRÜLÜ, Bülent/

KANETİ, Selim :Aile Hukuku (2. Baskı), Filiz, İstanbul, 1989.

KÖSEOĞLU, Bilal /

KOCAAĞA, Köksal :Aile Hukuku ve Uygulaması, Bilimsel Görüşler ve Yargı İçtihatları, Ekin Yayınları, Bursa, 2011.

KURU, Baki :İcra İflas Hukuku, 12. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006 .

KURU, Baki/ ASLAN, Ramazan/

YILMAZ, Ejder :İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2004.

KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/

YILMAZ, Ejder :Medeni Usul Hukuku, 21. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010 .

KARTOZ, Mehmet

:Yoksulluk Nafakası ve Tazminat, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2002,eprints.sdu.edu.tr, 17.09.2012.

NAMLI, Mert

:Yeni Medeni Kanunun Evlilik Hukukunda Yaptığı Değişiklikler, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2003.

İNAL, Nihat

:Uygulamada Nafaka Davaları, Yetkin Yayınları, Ankara, 1992.

OĞUZ, Cemal

:Medeni Kanun Madde 174/1 ile 175 Arasındaki Farklar, (Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Bölümü Öğretim Üyesi), Makale, İnternethttp://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/4_3.pdf.

OĞUZMAN, Kemal /

DURAL ,Mustafa :Aile Hukuku, İkinci Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2001..

OĞUZMAN, M. Kemal/SELİÇİ, Özer/

OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe:Eşya Hukuku, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2018.

OĞUZOĞLU, Cahit :Medeni Hukuk II Aile Hukuku (2. Baskı), Güney, Ankara, 1949.

ÖZTAN , Bilge :Medenî Hukukun Temel Kavramları, 37. baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2012 .

ÖZTAN, Bilge :Türk Medeni Kanunu'nun Kabulünün 70. Yılında Aile Hukuku, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 44, Ankara, 1995.

ÖZTAN, Bilge :Aile Hukuku 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015.

ÖZUĞUR, Ali ihsan :“Evlilik Birliğini Sona Erdiren Nedenler, Boşanma ve Ayrılık”, Ankara, 2000.

ÖZUĞUR, Ali İhsan :Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları, Adalet Yayınevi, İstanbul, 2008.

- ÖZUĞUR, Ali İhsan** :Türk Medeni Kanununun Yeni Düzenlemelerine Göre Gerekçeli – Açıklamalı – İçtihatlı Nafaka Hukuku, 5. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2014.
- RUHİ, Ahmet Cemal** :Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku, Kısaltma, Yargıtay, Seçkin Yayınları, Ankara, 2010.
- RUHİ, Ahmet Cemal** :Nafaka Hukuku, 3. baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010.
- RUHİ, Ahmet Cemal** :Türk Hukukunda Boşanma,Boşanmanın Sonuçları, 1. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2004.
- RUHİ, Ahmet Cemal** :Türk Hukukunda Boşanma, Boşanmanın Sonuçları, Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2004.
- SERİM, Azra Arkan** :Yoksulluk Nafakası, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 65-1, İstanbul, 2011.
- ŞAHİN, Emin** :Açıklamalı İçtihatlı Uygulamalı Gerekçeli Aile Hukuku Davaları, Genişletilmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012.

- ŞİMŞEK, Mustafa** :Aile Mahkemelerinin Görevine Giren Davalar ve Yargılama Usulü, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007.
- TEKİNAY, S. Sulhi** :Türk Aile Hukuku, Yedinci Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1990.
- TUTUMLU, Mehmet Akif** :Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Evliliğin Butlanı, Boşanma, Ayrılık Sebepleri Ve Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Adalet, Ankara, 2006.
- TUTUMLU, Mehmet Akif** :Boşanma Yargılaması Hukuku, C: I,2. Baskı, C: II, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık , Ankara, 2009.
- UYAR, Talih** :Türk Medeni Kanunu, Aile Hukuku C. II, Vedat Kitapçılık, Ankara, 2002 .
- ÜLKER, Gürkan** :Medeni Kanun Eleştirileri I: Karının İktisaden Korunması, auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF, 17.09.2012.
- VELİDEDEOĞLU, H.V.** :Türk Medeni Hukuku Cilt II Aile Hukuku., Sermet, İstanbul, 1960.
- YAVUZ, Nihat** :Öğreti ve Uygulamada Nafaka, Nişan, Eşlerin Katkı Payı İle İlgili Davalar, Sözcü Kitapevi, Ankara, 2008.

YAZICI, Hilmi/

ATASOY, Hasan :Şahıs, Aile ve Miras Hukuku ile ilgili Yargıtay Tatbikatı, 1952-1970, Ankara,1970.

ZEVKLİLER, Aydın :Türkiye’de Ailenin Değişimi, Yasal Açıdan İncelemeler, Türk Sosyal Bilimler Derneği, Ankara, 1984.

ZEVKLİLER, Aydın/ACABEY, M. Beşir/

GÖKYAYLA, K. Emre :Medeni Hukuk, B. 6. ,Turhan Kitapevi, Ankara, 2008.

Yargıtay.gov.tr.

Kazancı Otomasyon.

Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP).